

Nr 197.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till allmänt resereglemente m. m.; given Stockholms slott den 31 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

John Lingman.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen framlägges förslag till nytt allmänt resereglemente. Förslaget åsyftar att i flera avseenden förenkla och förtydliga nu gällande bestämmelser och innebär i åtskilliga hänseenden en decentralisering av beslutanderätten till vederbörande myndigheter.

Bl. a. föreslås att resetraktamente och tjänstgöringstraktamente skall sammanföras till en enhetlig traktamentsform och att de nuvarande bestämmelserna om omplaceringstraktamente skall ersättas med ändrade regler om omstationering.

Flertalet av de nuvarande s. k. besparingsreglementena avses skola upphävas. I stället föreslås vissa bestämmelser, som syftar till inskränkning av rätten att erhålla traktamente vid kortvariga förrättningar. Antalet traktamentsklasser förordas minskat från fyra till tre, varjämte traktamentsbeloppen föreslås skola höjas i viss utsträckning.

De nya bestämmelserna är avsedda att träda i kraft den 1 juli 1952.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31
mars 1952.*

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för civildepartementet, statsrådet Lingman, fråga om *ändrade bestämmelser angående resekostnads- och traktamentsersättning m. m.* samt anför därvid följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 november 1949 tillkallades den 7 december samma år tre sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning angående översyn av allmänna resereglementet m. m. (*1949 års reseersättningskommitté*¹).

Med skrivelse den 29 januari 1952 har kommittén avlämnat *betänkandet med förslag till allmänt resereglemente m. m.* Betänkandet, som sedermera har befordrats till trycket (SOU 1952:6), innehåller förslag även rörande *stationeringsort och omplaceringstraktamente*.

Över betänkandet har utlåtanden avgivits av Svea hovrätt, fångvårdsstyrelsen, försvarets civilförvaltning, överbefälhavaren i samråd med försvarsgrenscheferna, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, kammarrätten, riksräkenskapsverket, statens sakrevision, generaltullstyrelsen, domkapitlet i Uppsala, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, lantmäteristyrelsen, rikets allmänna kartverk, lotsstyrelsen, medicinalstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Kronobergs, Gotlands, Skaraborgs, Kopparbergs och Västerbottens län, civilförsvarsstyrelsen, statens lönenämnd, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, domänstyrelsen, försvarets fabriksstyrelse, luftfartsstyrelsen, Hushållningssällskapens förbund, Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

De i betänkandet berörda spörsmålen har därefter varit föremål för beredning inom civildepartementet, varjämte överläggningar i vissa frågor har ägt rum med nämnda personalorganisationer.

¹ Statskommissarien B. E. Johnsson, tillika ordförande, byråsekreteraren A. Almroos och byråchefen J. A. Stenström.

Vidare har kommittén i skrivelse den 29 februari 1952 framlagt förslag angående *traktamente m. m. för personal i försvarets reserver*. Över denna skrivelse har yttranden avgivits av överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning och statskontoret.

I. Allmänna resereglementet.

A. Inledning.

Resersättningskommittén.

I det nu föreliggande betänkandet redovisar reseersättningskommittén de delar av sitt utredningsuppdrag, som avser översyn av allmänna resereglementet samt bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente, omplacerings-traktamente och stationeringsort. Kommittén framlägger förslag till nytt allmänt resereglemente jämte tilläggsbestämmelser och anvisningar, förslag till ändrad lydelse av Saar samt förslag till ändrad lydelse av TB Saar.

Huvudförfattningen inom det område det här gäller, allmänna resereglementet, utfärdades år 1929 och grundade sig i huvudsak på 1925 års allmänna resereglemente. Detta i sin tur tillkom efter en under åren 1918—20 verkställd sakkunnigutredning. De revisioner av reglementet, som sedermera har ägt rum, har endast varit av partiell natur och någon utredning i ett sammanhang rörande resereglementet och bestämmelserna om tjänstgörings-traktamente har inte förekommit. Kommittén uttalar, att innehållet i 1929 års resereglemente numera måste anses såsom delvis föråldrat och att systematiken inte är fullt klar. På grund av dessa omständigheter och då kommittén har funnit lämpligt att arbeta samman bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente med resereglementets traktamentsbestämmelser, är det enligt kommitténs mening naturligt, att den verkställda överarbetningen har måst bli tämligen genomgripande.

Vid utarbetandet av de förslag, som innehålls i betänkandet, har följande allmänna synpunkter varit vägledande för kommittén. I sakligt hänseende bör bestämmelserna om resekostnadsersättning och traktamente samt angående omstationering utformas så, att ett åläggande att utföra förrättning eller ett omstationeringsbeslut å ena sidan inte blir oskäligt betungande för vederbörande men å andra sidan inte heller medför någon oberättigad vinst för honom. Vad beträffar den formella sidan av överarbetningen, måste enligt kommitténs mening anses föreligga ett starkt behov av att bestämmelserna i förevarande ämnen förenklas, förtydligas och enhetliggöres.

Bland åtgärder, som kommittén anser böra vidtagas i förenklade och förtydligande syfte, torde främst böra nämnas sammanförandet av traktamentsersättning och tjänstgöringstraktamente till en ersättningsform och en sådan omläggning av formerna för beredande av ersättning för vissa merkostnader i samband med omstationering, att den särskilda förmånen omplaceringstraktamente blir obehövlig. Redan härigenom vinnes en koncentra-

tion av författningsbestämmelserna inom området för den förevarande utredningen. Ett ytterligare steg i samma riktning skall enligt kommitténs förslag tagas genom avveckling av systemet med s. k. besparingsreglementen. Kommittén räknar dock med att specialbestämmelser kommer att erfordras för ett begränsat antal förvaltningsområden med hänsyn till där rådande särpräglade tjänstgöringsförhållanden.

Det nuvarande allmänna resereglementet är fastställt av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt. Beträffande bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente har riksdagens medverkan inskränkt sig till att i 33 § Saar har intagits vissa allmänna stadganden, medan åt Kungl. Maj:t har överlämnats att meddela närmare bestämmelser. Enligt kommitténs förslag skall det nuvarande allmänna resereglementet och bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente ersättas av en ny författning med benämningen allmänt resereglemente (Arr). Kommittén har räknat med att det nya resereglementet skall utfärdas i samma ordning som det nu gällande.

I reglementet bör enligt kommitténs mening intagas endast sådana bestämmelser, som äger grundläggande betydelse, medan detaljregleringen bör ske genom tilläggsbestämmelser och anvisningar, utfärdade av Kungl. Maj:t med stöd av bemyndigande i reglementet, samt — beträffande vissa frågor, som anges i reglementet — genom beslut av vederbörande myndigheter. Till ledning vid meddelandet av sistnämnda beslut bör anvisningarna innehålla allmänna riktlinjer. Den angivna ordningen innebär en relativt betydande decentralisering av beslutanderätten i förhållande till vad som gäller enligt det nuvarande allmänna resereglementet, vilket vid sidan av principiellt betydelsefulla stadganden innefattar rena detaljföreskrifter och knappast i något hänseende överlämnar avgörandet åt Kungl. Maj:t underordnad myndighet.

Kommittén anser det vara en fördel, att möjlighet finnes att vid tillämpningen av Arr taga hänsyn till de skiftande förhållanden, som på ifrågasvarande område kan förekomma och om vilka vederbörande myndigheter av naturliga skäl kan antagas i första hand äga kännedom. Det förefaller kommittén som om systemet med anvisningar i förening med myndigheternas befogenhet att i vissa hänseenden besluta efter skälighetsprövning bör kunna bidra till en minskning av det stora antal besvär- och anmärkningsmål rörande traktamentsfrågor m. m., som f. n. årligen förekommer.

Yttrandena.

Med ett undantag — *domänstyrelsen*, som bl. a. av kostnadsskäl och med hänsyn till arbetsförhållandena inom domänverket har förklarat sig inte kunna tillstyrka förslaget i dess nuvarande utformning — har de hörda myndigheterna ansett, att förslaget i huvudsak är väl lämpat att läggas till grund för utfärdandet av ett nytt allmänt resereglemente. I ett stort antal yttranden har givits uttryck åt uppfattningen, att den allmänna uppläggningsningen är rationell och ägnad att undanröja åtskilliga nu bestående tillämp-

ningssvårigheter samt att omarbetningen har lett till önskvärda förenklingar i skilda hänseenden. Uttalanden av sådan innebörd har beträffande förslaget i dess helhet eller särskilda delar därav gjorts av bl. a. *försvarets civilförvaltning, bostadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, kammarrätten, skogsstyrelsen, lantmäteristyrelsen, rikets allmänna kartverk, länsstyrelsen i Skaraborgs län, statens lönenämnd, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och försvarets fabriksstyrelse* samt SACO. I vissa andra yttranden har uttalats, att förslaget i huvudsak inte har föranlett någon erinran. *Luftfartsstyrelsen* har dock funnit särskilt de nya traktamentsbestämmelserna väl komplicerade och svårtolkade, och *generalpoststyrelsen* har framhållit, att bestämmelserna visserligen i allmänhet är ändamålsenliga men i vissa fall kommer att medföra ökat administrativt arbete. Ett flertal myndigheter räknar med avsevärt ökade utgifter, om förslagen genomföres.

Med hänsyn till svårigheterna att överblicka konsekvenserna av de delvis ganska genomgripande ändringarna har *generalpoststyrelsen* och *telegrafstyrelsen* ifrågasatt, om inte de nya bestämmelserna till en början bör få provisorisk giltighet för viss begränsad tid.

Vad kommittén har föreslagit i fråga om författningsmaterialets uppdelning på ett av riksdagen antaget reglemente och en av Kungl. Maj:t utfärdad tilläggsförfattning, som också skulle innehålla anvisningar för tolkningen av de båda författningarna, har inte givit *Svea hovrätt* anledning till principiell erinran. *Statskontoret, statens sakrevision* och *rikets allmänna kartverk* har också funnit tillvägagångssättet väl grundat. De båda sistnämnda myndigheterna har framhållit, att därigenom möjliggöres en smidigare anpassning av bestämmelserna efter de faktiska förhållandena, och kartverket har betecknat det som en ytterligare fördel, att anvisningarna har gjorts relativt detaljerade och upptager mycket av motiveringarna till reglementet. Detta har kartverket ansett vara till lättnad för de granskande myndigheterna, och verket har uttalat, att de nu så vanliga anmärkningsmålen i frågor om resekostnads- och traktamentsersättning säkerligen kommer att kunna väsentligt reduceras till antalet. *Försvarets fabriksstyrelse* har gjort uttalanden av samma innebörd. Även *telegrafstyrelsen* har funnit det ändamålsenligt, att vissa principuttalanden har intagits i anvisningarna, men ansett, att förfaringsättet borde ha kommit till användning i större utsträckning. *Fångvårdsstyrelsen* och *länsstyrelsen i Kronobergs län* har förklarat sig biträda kommitténs förslag i förevarande hänseenden.

Vissa myndigheter har ställt sig mera kritiska mot bestämmelsernas uppdelning. Sålunda har *medicinalstyrelsen* och *vattenfallsstyrelsen* ansett det vara opraktiskt och tidsödande att behöva använda två skilda författningar vid tillämpningen. Dessa myndigheter har jämte *domänstyrelsen* ifrågasatt, om inte bestämmelserna borde sammanföras till en författning. Enligt *luftfartsstyrelsens* mening är det inte rationellt, att man, för att över huvud taget kunna tillämpa reglementet, i betydande omfattning skall nödgas vara beroende av anvisningar, som till stor del egentligen har karaktären av bestämmelser.

Att beslutanderätten i en del frågor rörande resereglementets tillämpning delegeras till vederbörande myndigheter har i regel betecknats som en riktig princip, mot vilken i och för sig inte är något att anmärka. Vissa myndigheter har emellertid, samtidigt som de har understrukt värdet av att hänsyn kan tagas till förhållandena i det särskilda fallet, uttalat farhågor för att tillämpningen inte kommer att bli enhetlig. Med denna utgångspunkt men också med hänvisning till sannolika kostnadsökningar som en följd av delegationen har *statskontoret* förordat, att myndigheternas befogenheter starkt beskäres. *Statens sakrevision* har också funnit det angeläget, att ersättningen endast i undantagsfall blir beroende av myndigheternas skälighetsprövning. Enligt *skogsstyrelsen* och *telegrafstyrelsen* kan det tänkas, att den större friheten för myndigheterna kommer att leda till en ökning i stället för, som kommittén har räknat med, en minskning av antalet besvärs- och anmärkningsmål.

Med avseende på den förutsatta befogenheten att nedsätta eller innehålla traktamentet har *Svea hovrätt* och *länsstyrelsen i Kronobergs län* pekat på risken för att besparingsreglementena kan återkomma i än mera oenhetliga former.

Försvarets civilförvaltning har framhållit, att beslut, som grundar sig på skälighetsprövning, inte kan göras till föremål för anmärkningsprocess i samma mån som andra beslut, varför det kan bli svårt att leda tillämpningen in på de banor, som kommittén har förutsatt. De fördelar, som förslaget — vid riktig tillämpning av bestämmelserna — kommer att medföra i nu ifrågakvarande avseende, har dock synts ämbetsverket så väsentliga, att det bör läggas till grund för beslut.

Decentraliseringen har tillstyrkts av *fångvårdsstyrelsen*, *generaltullstyrelsen*, *länsstyrelsen i Kopparbergs län* och *järnvägsstyrelsen*. *Kammarrätten* har uttalat, att de osäkerhetsmoment, som en skälighetsprövning inrymmer, måhända kan inge betänkligheter, åtminstone innan det nya systemet har hunnit verka någon tid. Enligt kammarrätten är det därför av vikt, att myndigheterna i största utsträckning samråder med varandra, så att en enhetlig praxis redan från början möjliggöres. *Statens lönenämnd* har förutsatt samråd mellan myndigheterna och samverkan med vederbörande personalorganisationer. *TCO* har ansett en decentralisering av beslutanderätten kunna väcka vissa betänkligheter med hänsyn till hur skiftande en bestämmelse kan tolkas av olika myndigheter samt förklarat sig förutsätta, att berörda personalorganisationer beredes tillfälle till förhandlingar innan särbestämmelser fastställas.

Departementschefen.

Det komplex av bestämmelser, som nu har varit föremål för översyn genom reseersättningskommittén, kännetecknas av en höggradig oklarhet och bristande enhetlighet. Bestämmelsernas tillämpning har kommit att vålla därav berörd personal ett oproportionerligt omfattande arbete. Det har där-

för länge framstått som angeläget att inom detta område nå fram till en bättre ordning. Reseersättningskommittén har valt att söka lösa uppgiften genom delvis ganska radikala åtgärder. Helt naturligt ställer det sig svårt att på förhand med någon större säkerhet bedöma, hur de föreslagna omläggningarna kommer att verka, särskilt som de förhållanden det här gäller att reglera är synnerligen skiftande. I likhet med det stora flertalet remissmyndigheter har jag emellertid den uppfattningen, att kommitténs principiella ställningstaganden i allmänhet är väl motiverade och att förslagen innebär inte oväsentliga fördelar gentemot nuvarande bestämmelser framför allt genom en mera konsekvent systematik och genom förenklingar i olika avseenden.

För min del anser jag en decentralisering av beslutanderätten till vederbörande myndigheter vara särskilt naturlig inom ett sådant område som det förevarande. Reseersättningskommitténs förslag härutinnan finner jag därför principiellt riktigt. Självfallet är det emellertid av väsentlig betydelse, att myndigheternas skälighetsbedömanden kommer att följa enhetliga riktlinjer. I anslutning till kammarrättens och lönenämndens yttranden vill jag understryka vikten av att myndigheterna i största möjliga utsträckning samråder i detta syfte. Reseersättningskommittén har förutsatt, att central förvaltningsmyndighet, som utfärdar tillämpningsföreskrifter till resereglementet, skall ha att insända ett exemplar av föreskrifterna till riksräkenskapsverket. Genom en sådan anordning och genom sin granskningsverksamhet torde detta ämbetsverk kunna erhålla en ganska tillfredsställande överblick över resereglementets tillämpning inom olika delar av statsförvaltningen och äga förutsättningar att genom rådgivning till myndigheterna verka för den samordning, som är önskvärd. Jag vill tillägga, att det får anses naturligt att kontakt uppehålls mellan vederbörande myndigheter och personalorganisationer i hithörande spörsmål liksom beträffande anställnings- och avlöningsvillkor i allmänhet.

Under hänvisning till det anförda förordar jag, att reseersättningskommitténs förslag med de ändringar, som jag i det följande kommer att föreslå, lägges till grund för nya bestämmelser i ämnet.

Då det gäller att taga ställning till frågan, i vilken ordning nya författningar på förevarande område skall utfärdas, synes man böra beakta den utveckling, som i motsvarande hänseende har ägt rum beträffande de statliga avlöningsreglementena. Vid utfärdandet av Saar och Arf frångick man sålunda den tidigare gällande principen, att avlöningsreglementena skulle till sin ordalydelse fastställas av riksdagen, och Kungl. Maj:t erhöll riksdagens bemyndigande att utfärda de nya reglementena i huvudsaklig överensstämmelse med framlagda författningsförslag. Kungl. Maj:t blev därigenom oförhindrad att vidtaga förtydliganden eller eljest redaktionella jämkningar i författningarna, såväl vid utfärdandet som därefter. På samma sätt har förfarits vid senare verkställda löneregleringar. Det torde få anses naturligt, att även allmänna resereglementet, vilket för flertalet förrätt-

ningsmän har karaktären av en avlöningsförfattning, utfärdas i nu angiven ordning. Jag förordar därför, att Kungl. Maj:t för sig utverkar bemyndigande att utfärda resereglementet i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som jag i det följande kommer att framlägga.

Liksom hittills har varit fallet, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga tillämpningsföreskrifter till resereglementet. I fortsättningen kommer jag därför i huvudsak inte att uppehålla mig vid reseersättningskommitténs förslag beträffande tilläggsbestämmelser och anvisningar i vidare mån än förslagen motsvarar bestämmelser, som finnes intagna i det nu gällande resereglementet och alltså tidigare har varit underställda riksdagen.

Såsom av det anförda framgår kan jag inte tillstyrka den av vissa myndigheter ifrågasatta anordningen, att resereglementet och dess tilläggsbestämmelser skulle vid utredigeringen sammanföras i en författning. Mot en sådan anordning talar enligt min mening, förutom de skiljaktiga formerna för utfärdandet, att den skulle allvarligt inkräkta på överskådligheten.

Med anledning av vad generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen har anfört om ett tidsbegränsat provisorium vill jag framhålla, att man enligt min mening knappast kan utgå från att en reglering av detta slag kommer att redan från början fungera helt friktionsfritt. Snarare bör man räkna med att erfarenheterna kan ge anledning att företaga jämkningar i författningstexten.

B. Principiella spørsmål.

1. Syftet med resekostnadsersättning och traktamente.

Reseersättningskommittén.

Kommittén erinrar inledningsvis, att i det betänkande med förslag till resereglemente som år 1920 avgavs av tillkallade sakkunniga har uttalats, att genom resereglementet bör beredas skälig ersättning åt förrättningsmän för de kostnader, som resa till och från förrättning betingar, och för de *merkostnader*, som av förrättning föranledd vistelse å annan ort än bostadsorten medför, samt att kommunikationsverkens lönekommitté i sitt år 1919 avgivna betänkande har anfört, att ändamålet med tjänstgöringstraktamente är att utgöra ersättning för de ökade kostnader, som vistelse å annan ort än hemorten medför.

I anslutning till dessa uttalanden framhåller reseersättningskommittén, att den inte har ansett det åt kommittén lämnade uppdraget påkalla någon undersökning av i vilka fall traktamentsersättningen kan ha karaktären av ersättning för utfört arbete. Kommittén hävdar emellertid som sin principiella uppfattning att ersättning, som anses böra tillkomma förrättningsman för hans arbete med förrättningen, inte bör inarbetas i traktamentet utan tillerkännas förrättningsmannen i annan form. Traktamentsbegreppet bör så långt möjligt är renodlas genom att benämningen traktamente reser-

veras för sådana ersättningar, som avses gottgöra förrättningsman för merkostnader, vilka åsamkas honom genom företagandet av tjänsteresa och förrättning. Kommittén erinrar, att i Saar och tilläggsbestämmelserna därtill vissa förmåner — kallortstraktamente och flygtraktamente — betecknas som traktamente, ehuru de är av helt annan natur än traktamente enligt resereglementet.

Resekostnadsersättning utgår för täckande av utgifter, som direkt föranledes av förrättningsmannens förflyttning med något färdmedel (oftast tåg, buss eller bil). Till resekostnadsersättning vill kommittén emellertid också räkna sådan ersättning, som enligt kommitténs förslag skall utgå för befordran av bagage; utgifter för detta ändamål har hittills, bortsett från vissa särskilda fall, ansetts böra bestridas genom anlitande av traktamentet.

Kommittén framhåller, att uppkommande merkostnader för mat och logi — i vilka bör inräknas drickspenningar till restaurang- och hotellpersonal — visserligen utgör den huvudsakliga grunden för att traktamente utgår men att en förrättning kan förorsaka även andra utgifter, som sammanhänger med den påtvingna ändringen i livsföringen. Särskilt vid långvariga förrättningar kan man sålunda utgå från att förrättningsmannen på olika sätt söker hålla kontakt med hemmet, hemorten och sin privata tillvaro över huvud taget. Vidare är det enligt kommittén ofrånkomligt, att den som — kanske under en längre tid — är hänvisad till att bo i ett hotellrum eller ett hyrt privatrum, har större behov av kostnadskrävande förströelse under fritiden än den som lever i sin hemmiljö. De nu berörda omständigheterna bör enligt kommitténs mening beaktas, då man bedömer dagtraktamentenas storlek.

Det nu gällande resereglementet präglas av en strävan att beträffande reskostnadsersättningen förverkliga den s. k. självkostnadsprincipen, vilken innebär, att nämnda ersättning skall så nära som möjligt ansluta sig till de verkliga reskostnaderna, så att varken vinst eller förlust uppkommer för förrättningsmannen. Samma strävan säger sig kommittén ha fullföljt vid avfattningen av sitt förslag till resereglemente. I fråga om traktamente tillämpas självkostnadsprincipen f. n. inte, om man bortser från de bestämmelser i 18 § allmänna resereglementet, enligt vilka förrättningsman, som beredes inkvartering genom myndighets försorg, inte erhåller natttraktamente med högre belopp än han har att erlægga i ersättning för inkvarteringen. Enligt kommittén skulle det vara förenat med mycket stora praktiska olägenheter, om man i övrigt skulle tillämpa ifrågavarande princip inom traktamentsområdet: utbetalningen av traktamente skulle då föregås av en betungande verifikationsgranskning, och olika uppfattningar hos myndigheterna om vad som skulle anses utgöra ersättningsgilla merkostnader skulle medföra ojämnheter i tillämpningen. I de delar av reglementsförslaget, som avser traktamente, gör sig självkostnadsprincipen också gällande bara i den bestämmelse, som till sitt innehåll motsvarar nyssnämnda 18 § i det nuvarande resereglementet.

I anslutning till behandlingen av självkostnadsprincipen berör kommittén frågan om s. k. *resanslag*.

Enligt resereglementet den 19 juni 1942 för tjänstemän vid domänverket utgår resekostnadsersättning till vissa distriktstjänstemän i form av ett för månad bestämt fast resekostnadsanslag, beräknat efter vad som kan anses motsvara de verkliga kostnaderna. Vid anslagens bestämmande skall hänsyn tagas till tjänstgöringens art och omfattning, tjänstgöringsområdenas utsträckning och inom desamma befintliga kommunikationer samt dessas beskaffenhet. Skulle resekostnadsanslag befinnas ha varit otillräckligt för tjänstemans verkliga utgifter för resor under ett och samma kalenderår, må domänstyrelsen, om så prövas vara av omständigheterna påkallat, tilldela tjänstemannen skäligt tilläggsanslag. Då tjänsteman med fast resekostnadsanslag åtföljer överordnad vid inspektionsresa, äger han för resan utbekomma resekostnadsersättning enligt allmänna resereglementet, ehuru med vissa jämkningar. Medgivande av denna innebörd kan undantagsvis lämnas av domänstyrelsen även för viss resa av annat slag.

Det nu beskrivna systemet med resekostnadsanslag tillämpas för ifrågasvarande tjänstemän vid domänverket endast med avseende på resekostnaderna; traktamente utgår däremot i princip enligt allmänna resereglementets bestämmelser, ehuru vissa inskränkningar är stadgade. För vägmästare vid väg- och vattenbyggnadsverket råder ett motsatt förhållande: resekostnadsersättning utgår enligt allmänna resereglementet med iakttagande av vissa besparingsföreskrifter, medan traktamentsersättning för sådana tjänsteresor inom vägmästarens arbetsområde, som inte föranleder övernattning utom bostadsorten, utgår med ett årligt belopp av 320 kronor. Sistnämnda belopp kan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen på särskilda skäl höja, dock inte utöver 600 kronor.

Församlingspräst åtnjuter fast resanslag om högst 500 kronor för år och kan, om anslaget skulle visa sig vara otillräckligt, därjämte erhålla tillfälligt resanslag. Under förarbetena till den lönereglering för prästerna, som har trätt i kraft med ingången av detta år, yppades delade meningar om lämpligheten av att för prästernas del bibehålla systemet med resanslag. I propositionen 1951:156 uttalades emellertid, att systemet med fasta och tillfälliga resanslag borde tills vidare bibehållas med hänsyn dels till uppkommande administrativa nackdelar för stiftsmyndigheterna, om man överginge till att tillämpa allmänna resereglementet, dels ock till den då pågående allmänna översynen av reglementet. Riksdagen förklarade sig också finna denna anordning ofrånkomlig men fann angeläget understryka, att frågan om reseersättningen borde upptagas till förnyat övervägande så snart kunde ske.

Reseersättningskommittén ger för egen del uttryck åt uppfattningen, att allmänna resereglementet bör vinna tillämpning inom alla förvaltningsområden, där inte särskilda skäl talar däremot. Kommittén anser det vara uppenbart, att stora svårigheter möter att noggrant avpassa ett resanslag efter de verkliga resekostnaderna, hur mycket arbete som än nedlägges därpå. Antingen kommer resanslaget att bereda förrättningsmannen ett skattefritt tillskott till lönen, eller också uppkommer en förlust, som förrättnings-

mannen måhända, men inte säkert, kan få täckt genom ett tillfälligt resanslag. Kommittén anför härom vidare.

Till förmån för resanslagssystemet har anförts, att det bereder administrativa förenklingar i jämförelse med reseräkningssystemet, emedan granskningen av reseräkningar bortfaller. Emellertid är att märka, att fastställandet av ett resanslag kräver ingående beräkningar och hänsynstaganden, om man vill kunna räkna med att beloppet skall tillnärmelsevis svara mot de uppkommande kostnaderna för förrättningsmannen. Och räkningssgranskning kan icke helt undvikas, om utvägen att justera anslagsbeloppet genom medgivande av tillfälligt resanslag skall hållas öppen. Förrättningsmannens anspråk på ökad medelstildelning måste nämligen stödjas på uppgifter i reseräkningsform om de kostnader, som förekommit.

Resersättningskommittén anser sig vid sitt bedömande av frågan, huruvida ersättning för tjänsteresa och förrättningar inom vissa områden alljämt bör utgå såsom resanslag, främst böra fästa avseende vid att denna anordning icke ger utrymme åt självkostnadsprincipen och att detta, på sätt ovan berörts, kan medföra icke önskvärda konsekvenser, mot vilka systemet med ersättning efter reseräkning erbjuder starkare garantier. Med dessa utgångspunkter men jämväl med framhållande av att de administrativa fördelarna av resanslagssystemet synas vara övervärderade, vill kommittén för sin del förorda, att sistnämnda system slopas på de håll, där det förekommer.

Yttrandena.

Vad reseersättningskommittén i förevarande hänseenden anført har i allmänhet icke föranlett några särskilda uttalanden från de hörda myndigheterna och personalorganisationerna. Förslaget om slopande av systemet med fasta och tillfälliga resanslag har dock berörts i några yttranden. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* har förklarat sig dela kommitténs uppfattning, att systemets administrativa fördelar inte utgör tillräckligt skäl för dess bibehållande, och lämnat sin anslutning till förslaget. Styrelsen har särskilt framhållit, att vägmästarna numera i stor utsträckning måste utfärda räkningar angående sina tjänsteresor, sedan inom väg- och vattenbyggnadsverket i huvudsak övergång har skett från tjänstebilsystem till ett system med egna bilar. *Domänstyrelsen* har anført, att på grund av reglerna för bilersättning samt eventuella regler för motorecyklersättning fasta anslag fortsättningsvis kan bestämmas endast för ett mindre antal tjänstemän. Med hänsyn härtill har styrelsen inte velat motsätta sig anslagens slopande, ehuru systemet enligt styrelsens mening vid domänverkets arbetsförhållanden medför så väsentliga fördelar, att någon avveckling av detsamma inte hade bort komma i fråga. *Statskontoret* har ansett skäl i vissa fall föreligga att alljämt i någon form bibehålla fasta resanslag. För prästerskapets vidkommande torde det enligt ämbetsverket sakligt sett vara mindre lämpligt och ur administrativ synpunkt tyngande att låta resereglementets bestämmelser gälla för samtliga resor i tjänsten. *Kammarrätten* har funnit det kunna ifrågasättas, om inte kommittén beträffande resanslagssystemet har drivit sina strävanden att skapa enhetlighet väl långt, samt uttalat, att kammarrätten veterligt några större olägenheter av detta system inte har för-

sports. Ett övergivande av systemet kommer enligt kammarrätten sannolikt att medföra onödigt merarbete.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har framhållit, att traktamente i vissa fall kan anses i viss mån innefatta ersättning för det under förrättningen utförda arbetet, medan i andra fall arvode utgår till förrättningsman utan att denne samtidigt erhåller rätt till traktamente. Länsstyrelsen finner det angeläget att en översyn av dylika bestämmelser äger rum.

2. Enhetligt traktamentsbegrepp.

Reseersättningskommittén.

De tjänstgöringstraktamenten för natt resp. dag som för tjänstemän i olika lönegrader anges i tilläggsbestämmelserna till Saar överensstämmer i princip till beloppen med traktamentsersättningarna enligt allmänna rese-reglementet för de traktamentsklasser, i vilka lönegraderna ingår. Vissa delar av bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente har också avfattats med stadganden i resereglementet som förebild. I andra delar är emellertid de båda slagen av traktamente reglerade på olika sätt. Enligt de för kommitténs arbete meddelade direktiven borde närmare övervägas, huruvida inte bestämmelserna om ersättning vid resa, förrättning eller tjänstgöring utom stationeringsorten skulle kunna förenklas, om därför avsåges endast en traktamentsform.

Enligt resereglementet utgår traktamentsersättning vid resa inom riket för förrättning i statens ärenden. Tjänstgöringstraktamente utgår under tjänstgöring på annan ort inom riket än stationeringsorten. Då det gäller att avgöra, huruvida i ett visst fall bestämmelserna om traktamentsersättning eller bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente skall tillämpas, uppställer sig alltså frågan, om vederbörande har utfört förrättning eller tjänstgöring. De knapphändiga upplysningar om innebörden av »förrättning» och »tjänstgöring», som står att erhålla ur äldre bestämmelser och förarbetena till dem, ger emellertid inte tillräcklig vägledning för att man säkert skall kunna avgöra, vad som är förrättning och vad som är tjänstgöring. Man är därför i huvudsak hänvisad till att söka ledning av utslag i besvärs- och anmärkningsmål, vilket kommittén anser inte vara tillfredsställande. Kommittén konstaterar också, att svårigheterna att skilja mellan förrättning och tjänstgöring har vållat mycken irritation bland den av frågan berörda personalen.

I betänkandet lämnas en översikt av skiljaktigheterna mellan bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente och allmänna resereglementets traktamentsbestämmelser. I sammandrag innehåller denna översikt följande.

Såväl i resereglementet som i bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente stadgas för rätten till traktamente vissa villkor med avseende å den plats, där förrättningen eller tjänstgöringen äger rum. Dessa bestämmelser stämmer inte helt överens. Enligt resereglementet fordras, att förrättningen utföres på mer än tre kilometers avstånd från förrättningsmannens bostads- och tjänstgöringsorter eller, beträffande stad, köping eller där-

med jämförligt samhälle, från gränsen för det planlagda område, inom vilket förrättningsmannen har sin bostad eller tjänstgöring. Motsvarande villkor beträffande tjänstgöringstraktamente innebär, att tjänstgöringen skall äga rum på annan ort inom riket än stationeringsorten.

Resereglementet kräver vidare, att förrättning och resa skall taga mer än en timme av natten i anspråk, för att natraktamente skall utgå, och mer än tre timmar av dagen, för att dagtraktamente skall utgå; för tid omfattande mer än tre men högst åtta dagtimmar utgår halvt dagtraktamente, och först om mer än åtta timmar av dagen har tagits i anspråk, äger förrättningsmannen uppbara dagtraktamentets fulla belopp. Någon direkt motsvarighet till denna tidsgradering finnes inte i bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente.

På sina håll anses de nu nämnda bestämmelserna om traktamentsersättning vara analogt tillämpliga beträffande tjänstgöringstraktamente med hänsyn till föreskriften i Saar, att tjänsteman icke i något fall äger åtnjuta tjänstgöringstraktamente till högre belopp än den för honom enligt allmänna resereglementet bestämda traktamentsersättningen. Det är emellertid inte klart, i vilken utsträckning en sådan analogitillämpning har varit avsedd.

Enligt tilläggsbestämmelserna till Saar skall tjänstgöringstraktamentet för tid fr. o. m. 16:e dygnet av tjänstgöring i sammanhängande tidsföljd på en och samma ort reduceras till vissa fastställda belopp, vilka är högre för tjänstemän med eget hushåll än för andra tjänstemän. Sådana regler finnes inte intagna i resereglementet, men med stöd av 17 § 4 mom. reglementet har i tilläggsbestämmelserna till detta föreskrivits, att där förrättning föranleder vistelse på en och samma ort utöver femton dygn, traktamentsersättningen skall för den överskjutande tiden minskas efter samma grunder, som för motsvarande fall gäller beträffande tjänstgöringstraktamente av samma storlek som traktamentsersättningen.

Av det anförda framgår, att det inte bara är i vissa delar oklart, hur bestämmelserna i allmänna resereglementet och föreskrifterna om tjänstgöringstraktamente innehållsmässigt förhåller sig till varandra, utan att de båda grupperna av bestämmelser också i vissa hänseenden, där innehållsmässig överensstämmelse kan antagas vara avsedd, uppvisar formella olikheter.

Ett avsnitt av bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente, som helt saknar motsvarighet i resereglementet, är det, vari stadgas rätt eller i vissa fall skyldighet för vederbörande myndighet att pröva, huruvida inte tjänstgöringstraktamentet bör nedsättas under de i tabellen angivna beloppen.

Föreskrifter om hur det skall förfaras vid konkurrens mellan tjänstgöringstraktamente och traktamentsersättning finnes i bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente. Rörande tolkningen av vissa delar av dessa föreskrifter har olika uppfattningar kommit till synes.

Då kommittén har haft att taga ställning till frågan, om traktamentsersättningen och tjänstgöringstraktamentet lämpligen bör ersättas med en enhetlig traktamentsform, har kommittén ansett sig kunna utgå från följande fakta: 1) traktamentsersättningen och tjänstgöringstraktamentet tjäna ett och samma syfte; 2) gällande bestämmelser om de båda slagen av förmåner skiljer sig i vissa delar men inte på några avgörande punkter; 3) de likväl befintliga olikheterna har förorsakat, att såväl av myndigheter och redogörare som av personalen och dess organisationer har kommit att ned-

läggas ett avsevärt arbete på tolkning av bestämmelser och prejudikat, men trots detta har full klarhet rörande de omstridda spörsmålen inte stått att vinna.

Det sagda leder enligt kommitténs mening till slutsatserna, att det bör vara möjligt att sammanföra de båda traktamentsformerna till en samt att det från både rationaliserings- och rättssäkerhetssynpunkter är i hög grad grad önskvärt, att ett sådant sammanförande kommer till stånd. Vid de närmare undersökningar kommittén företagit har framgått, att komplikationer visserligen uppkommer vid konstruktionen av bestämmelser, vilka skall vara avpassade efter alla de olika fall, som kan inrymmas inom de nuvarande båda grupperna av bestämmelser tillsammantagna. Kommittén har emellertid funnit dessa komplikationer inte vara svårare än att de kan övervinnas. Kommittén förordar således, att enhetliga regler skall gälla om traktamente vid — enligt nuvarande terminologi — tjänsteresa, förrättning och tjänstgöring. Dessa regler bör enligt kommitténs mening intagas i det allmänna resereglementet.

Ytttrandena.

Sammanförandet till en enhetlig traktamentsform av traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet och tjänstgöringstraktamente har av alla remissmyndigheter, som har yttrat sig i frågan, tillstyrkts och betecknats som en önskvärd rationaliseringsåtgärd. Så t. ex. har *försvarets civilförvaltning* anfört, att kommittén på ett övertygande sätt har påvisat, att det är möjligt att sammanföra de båda traktamentsformerna till en och att detta kan ske utan större komplikationer. Härigenom har enligt ämbetsverket vunnits en betydande koncentration och förenkling av bestämmelserna.

3. Begreppen förrättning, tjänsteresa, tjänstgöringszon och förrättningszon.

Resersättningskommittén.

Såsom framgår av det föregående, skall enligt kommittén det nya resereglementet behandla förmånerna både vid sådan verksamhet, som motsvarar förrättning enligt nuvarande resereglemente, och vid sådan, som motsvarar tjänstgöring enligt bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente. Kommittén föreslår, att det nya sammanfattande begreppet benämnes *förrättning* och definieras på följande sätt (1 § reglementsförslaget):

Med *förrättning* avses fullgörande på grund av Kungl. Maj:ts eller annan statlig myndighets föreskrifter eller beslut av sådan tjänstgöring eller sådant uppdrag för statens räkning, som föranleder resa. Dylik resa benämnes i reglementet *tjänsteresa*. Den som företager förrättning och tjänsteresa benämnes *förrättningsman*.

Såsom tjänstgöring bör härvid anses varje utövning av en tjänst eller befattning, vare sig utövaren innehar densamma eller är vikarie, medan termen uppdrag bör reserveras för sådan verksamhet, som utföres av någon

i annan egenskap än såsom anställd — exempelvis såsom censor vid studentexamen eller ledamot i länsarbetsnämnd. Med Kungl. Maj:ts föreskrifter avses instruktioner o. d., varigenom arbetsuppgifterna för en myndighet och i viss utsträckning även för dithörande tjänstemän bestämmes. Ehuru i allmänna resereglementet principiellt avhandlas förrättningar, som äger rum för statens räkning, har kommittén funnit lämpligt föreslå, att även förrättningar, som företages av personal inom vissa den statliga förvaltningen närstående, statsunderstödda förvaltningsområden och vid vilka resereglementets ersättningsbestämmelser anses böra gälla, skall genom en i reglementsförslaget intagen särskild bestämmelse hänföras under reglementet och därvid anses såsom utförda för statens räkning.

Enligt förslaget skall det icke krävas, att resa skall ha viss längd eller varaktighet eller ske på visst sätt, för att den skall betraktas som tjänsteresa. Även en kort förflyttning till fots kan följaktligen anses som tjänsteresa. En annan sak är, att icke varje tjänsteresa avses skola medföra rätt till ersättning enligt resereglementet.

Särskilda slag av resor, som kan förekomma i samband med förrättningar, är de, som företages speciellt för erhållande av nattkvarter eller för intagande av måltid. I 10 § nuvarande resereglemente stadgas, att om förrättningsman vid förrättning nödgas företaga särskild resa för erhållande av nattkvarter, han äger åtnjuta ersättning därför enligt bestämmelserna i reglementet, dock ej med högre belopp än 15 kronor. För måltidsresor kan förrättningsman f. n. inte komma i åtnjutande av ersättning. Då varken natt- eller dagtraktamentet är eller kan vara avpassat med hänsyn till uppkommande kostnader för nattkvarters- och måltidsresor men dylika kostnader är direkt förorsakade av förrättningar, bör de enligt kommittén inte skäligen åvila förrättningsmannen själv. Kommittén föreslår, att resorna i fråga hänföres till kategorien tjänsteresor. Liksom beträffande andra slags tjänsteresor kommer därvid att gälla, att rätt till ersättning föreligger endast i den mån vederbörande myndighet finner sig kunna godkänna förrättningsmannens val av väg och färd sätt m. m.

Kommittén anser det inte behöva särskilt motiveras, att för rätten att åtnjuta traktamente alltjämt bör gälla vissa villkor, innebärande att förrättning skall äga rum på visst avstånd från en angiven plats och, jämte erforderliga resor, taga viss minimitid i anspråk. Vid behandlingen av frågan om innehållet i det nya resereglementets avståndsregler utgår kommittén från motsvarande regler i 17 § 1 mom. av det nuvarande resereglementet.

På de blivande bestämmelserna i ämnet bör enligt kommittén följande krav kunna ställas. De skall vara så utformade, att tvekan om deras avsedda innebörd inte behöver uppkomma. Deras innehåll skall vara sådant, att de kan tillämpas under olika förhållanden utan att medföra orättvisor. De skall slutligen vara enkla, så att den praktiska tillämpningen och revisionens granskning blir så litet tidsödande som möjligt. Det är allmänt omvitnat, säger kommittén, att bestämmelserna i 17 § 1 mom. allmänna resereglementet inte motsvarar dessa fordringar. Vad som skall förstås med »bostads-

ort» och »tjänstgöringsort» är inte klart. Inte heller torde det råda full klarhet om vad som avses med planlagt område, även om skäl synes tala för att begränsa betydelsen därav till »stadsplanlagt». Mot de nuvarande bestämmelserna har vidare — och framför allt — riktats den anmärkningen, att de i tillämpningen leder till ojämna resultat. Det är bestämmelserna angående planlagt område, som härvid har givit anledning till kritik, och kommittén har funnit det vara en utbredd åsikt, att dessa bestämmelser missgynnar förrättningsmännen i städer med vidsträckta planlagda områden i förhållande till förrättningsmän på mindre orter och på landsbygden. Vad slutligen beträffar kravet på enkelhet i tillämpningen framhåller kommittén, att det måste medföra åtskilligt besvär att hålla reda på vilka områden inom ett samhälle som är planlagda och vilka som inte är det, helst som förhållandena härvidlag ändras i ganska snabb takt genom städernas och de stadsliknande samhällenas expansion. Härigenom uppkommer olägenheter både för förrättningsmannen, då reseräkningen skall skrivas, för den myndighet, som skall bestämma om traktamente, och för revisionen, som skall granska utbetalningens riktighet.

Med skrivelse den 18 december 1946 redovisade riksräkenskapsverket resultatet av en ingående undersökning rörande tillämpningen av 17 § 1 mom. resereglementet och framlade vissa förslag i ämnet. Undersökningen avsåg möjligheterna att — eventuellt genom särskilda föreskrifter vid sidan av resereglementet — bereda i Stockholm stationerad befattningshavare viss gottgörelse för sådana förrättningar, som utfördes på större avstånd från vederbörandes vanliga tjänsteställe eller bostad. Reseersättningskommittén har enligt sina direktiv haft att beakta vad riksräkenskapsverket i nämnda skrivelse har anfört och föreslagit ävensom vad de över skrivelsen hörda myndigheterna och personalorganisationerna har yttrat. Beträffande den redogörelse, som kommittén med anledning härav har lämnat, torde få hänvisas till betänkandet. Med undersökningen och yttrandena som utgångspunkt har kommittén för egen del gjort uttalanden av i huvudsak följande innebörd.

Det är framför allt två omständigheter, som påkallar en omläggning av ifrågavarande regler, nämligen orsbegreppets oklarhet — som är av betydelse närmast beträffande förrättningsmän i landskommuner — och verkningarna av de särskilda bestämmelserna för städer och stadsliknande samhällen, vilka kan sägas utgöra ett storstadsproblem. I valet mellan en kombination av allmänna bestämmelser och särbestämmelser för vissa orter, å ena sidan, och generella bestämmelser avsedda att tillämpas inom hela riket, å den andra, har kommittén funnit den senare lösningen vara att föredraga såväl med hänsyn till kravet på enkla bestämmelser som av psykologiska skäl. Erfarenheten får anses ha visat, att det avstånd, som skall utgöra en av förutsättningarna för rätt till traktamente, inte lämpligen bör räknas från ett område (»ort» el. dyl.) utan från en punkt. Riksräkenskapsverkets utredning och utlåtandena däröver ger belägg för att både myndigheter och personalorganisationer allmänt hyser denna uppfattning. De huvud-

alternativ beträffande valet av utgångspunkt för avståndsberäkningen, som i nämnda sammanhang diskuterades, var dels tjänstestället enbart, dels tjänstestället jämte bostaden. Även kommittén anser, att valet bör stå mellan dessa båda alternativ. Med beaktande av synpunkter, som har framförts från såväl verks- som personalhåll, och då kommittén anser det vara av största vikt, att det nya resereglementet blir så enkelt att tillämpa som möjligt, har kommittén funnit lämpligast att stanna för att avseende i princip skall fästas endast vid belägenheten av tjänstestället på stationeringsorten. I fråga om förrättningsmän, som inte är statstjänstemän, torde det dock understundom bli nödvändigt att begagna vederbörandes bostad som utgångspunkt. Om uppdragstagare, som är ledamot av riksdagen, uttalar kommittén, att riksdagshuset bör väljas till medelpunkt i hans tjänstgöringszon för de delar av året, under vilka riksdagen håller session.

I fråga om det traktamentsfria området utsträckning framgick ur diskussionerna kring riksräkenskapsverkets utredning följande huvudalternativ: fem kilometer efter den allmänt brukade färdvägen, fyra kilometer fågelvägen och tre kilometer efter den allmänt brukade färdvägen (personalorganisationerna). Vad beträffar sättet för avståndsberäkningen, förordar kommittén av praktiska skäl, att avståndet efter fågelvägen skall vara utslagsgivande. Den traktamentsfria zonen kommer alltså att få formen av en cirkel. Kommittén har dock ansett sig inte kunna underlåta att föreslå en undantagsbestämmelse av den innebörden, att traktamente må utgå vid förrättning inom zonen, om de geografiska förhållandena är sådana, att den kortaste färdväg mellan tjänstestället och förrättningsstället, som kan komma i fråga, blir avsevärt längre än fågelvägsavståndet.

I enlighet med uppfattningen att de nya avståndsreglerna skall erhålla generell giltighet inom hela riket, bör för zonradien bestämmas en enhetlig längd. Enligt kommitténs mening bör zonradien — såsom också riksräkenskapsverket förutsatte — vara längre än det i allmänna resereglementet nu föreskrivna minimiavståndet tre kilometer. Detta bör följa redan av att avståndet enligt kommitténs förslag skall räknas inte såsom nu från en ortsgrens utan från en punkt. Men kommittén pekar också på en omständighet, som inte berördes i riksräkenskapsverkets utredning, nämligen att särskilda besparingsföreskrifter för stora grupper av förrättningsmän, särskilt i landsorten, har trätt i stället för bestämmelserna i 17 § 1 mom. allmänna resereglementet. Såsom i det följande närmare utvecklas, anser kommittén, att det nu vitt förgrenade systemet med besparingsreglementen bör avvecklas i samband med ett nytt allmänt resereglementes ikraftträdande. En förutsättning härför är emellertid enligt kommitténs mening, att vid utformningen av de nya allmänna bestämmelserna hänsyn tages till vad som enligt besparingsreglementena faktiskt gäller i fråga om bl. a. det nu aktuella spörsmålet, i den mån inte sakliga skäl talar däremot. Av de speciella avståndsbestämmelserna i besparingsföreskrifterna drager kommittén slutsatsen, att zonradien bör bestämmas inom ramen 4—8 kilometer. Kommittén föreslår,

att radien skall utgöra fem kilometer. Den traktamentsfria zonen benämner kommittén *tjänstgöringszonen*.

I den förut berörda undantagsregeln skall enligt kommitténs förslag kortaste färdvägen sättas till åtta kilometer.

Bl. a. för reglering av traktamentsförhållandena, då en förrättning på viss plats avbrytes av förrättning på annat håll, har kommittén ansett erforderligt att införa ett med tjänstgöringszonen analogt begrepp *förrättningszonen*. Denna zon definierar kommittén som ett område, begränsat av en cirkel med 5 kilometers radie och med förrättningsstället såsom medelpunkt. Förrättningszonens funktioner beröres närmare i det följande.

Yttrandena.

Mot den föreslagna definitionen av »förrättning» har erinringar riktats av några myndigheter. Sålunda har *skogsstyrelsen* uttalat, att det inte är det viktigaste ledet i förrättningen, huruvida den föranleder resa. *Statens lönenämnd*, *försvarets civilförvaltning* och *järnvägsstyrelsen* har framhållit, att avfattningen inte möjliggör utbetalning av traktamente till tjänsteman, som har förflyttats till tjänst på annan ort men förordnats att under viss tid alltjämt tjänstgöra i sin förut innehavda tjänst. Civilförvaltningen har vidare anfört, att definitionen inte utesluter den tolkningen, att en tjänstemans dagliga resor för inställelse till den vanliga tjänstgöringen skulle vara att betrakta som tjänsteresor.

Kommitténs uppfattning, att resor för intagande av måltid eller erhållande av nattkvarter bör räknas som tjänsteresor, delas av *civilförvaltningen*. Andra myndigheter har däremot riktat kritik mot förslaget i denna del, särskilt beträffande måltidsresorna. *Statskontoret* och *domänstyrelsen* har bestämt motsatt sig en generell rätt till ersättning för sådana resor. Även *generaltullstyrelsen*, *statens sakrevision* och *generalpoststyrelsen* har givit uttryck åt tvekan härvidlag, och *civilförsvarsstyrelsen* har ansett ersättning för måltidsresa böra begränsas till undantagsfall, då vederbörande myndighet på särskilda skäl prövar sådan erättning böra utgå. I fråga om nattkvarTERSresorna har styrelsen föreslagit, att ersättning liksom nu skall få åtnjutas men maximeras till visst belopp, lämpligen 25 kronor. *Statskontoret* har funnit det i och för sig förefalla skäligt, att ersättning tillerkännes förrättningsman för utgifter vid nattkvarTERSresa men uttalat, att borttagandet av den nuvarande maximeringen är ägnat att väcka betänkligheter.

Systemet med tjänstgörings- och förrättningszoner har av de hörda myndigheterna och personalorganisationerna i stort sett ansetts ändamålsenligt och avgjort överlägset den nuvarande regleringen av motsvarande förhållanden. Principiella invändningar mot konstruktionen med en tjänstgöringszon har gjorts endast av *luftfartsstyrelsen*, som visserligen har ansett densamma vara en lämplig lösning för flertalet fall men funnit den medföra vissa ej önskvärda konsekvenser i större tätorter, särskilt Stock-

holm och Göteborg, där goda lokala kommunikationer finnes mellan centrum och ytterområdena. Enligt förslaget kommer exempelvis vid förrättning på Bromma flygplats traktamente att utgå till tjänstemän med tjänsteställe i telegrafstyrelsens ämbetsbyggnad vid Brunkebergstorg men inte till luftfartsstyrelsens tjänstemän, vilkas tjänsteställe är beläget i ämbetshuset vid Västerbroplan. Styrelsen föreslår, att frågan beträffande Stockholm, Göteborg och eventuellt Malmö löses så, att en gemensam tjänstgöringszon tillskapas för samtliga myndigheter inom respektive städer samt att denna gives en praktisk avgränsning, som ansluter sig till de särskilda förhållandena på orten. *Lotsstyrelsen* har framhållit, att fyrskeppen regelmässigt är förlagda utanför stationeringsorten för den på dessa fartyg tjänstgörande personalen. Enligt styrelsen bör sådan ändring vidtagas, att fyrskepp utan hinder av berörda förhållande blir att anse som personalens tjänsteställe vid bestämmande av tjänstgöringszon. *Telegrafstyrelsen* har funnit det vara olämpligt att använda begreppet stationeringsort vid den geografiska avgränsningen av de fall, då traktamente må åtnjutas. Med hänsyftning på vissa av kommittén föreslagna tilläggsbestämmelser om begränsning av rätten till traktamente har styrelsen hävdad, att begreppet stationeringsort kan förorsaka lika iögonenfallande ojämnheter som de nuvarande bestämmelserna om planlagt område. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* och *Statstjänarkartellen* har givit uttryck åt uppfattningen, att tjänstgöringszonens radie borde vara endast 3 kilometer.

Rikets allmänna kartverk har som sin mening uttalat, att begreppet förrättningszon kommer att bli svårt, för att inte säga nästan omöjligt att tillämpa i de fall, då tjänsteresa inte avser viss av myndighet bestämd plats för förrättning utan förordnandet blott innebär, att förrättningsmannen skall utföra ett arbete inom ett visst område av landet.

Den föreslagna undantagsregeln, att traktamente må åtnjutas inom tjänstgöringszonen om kortaste färdvägen är längre än 8 kilometer, bör enligt vissa myndigheter utgå, enär den kommer att vålla administrativt merarbete. Utalanden av denna innebörd har gjorts av *statskontoret*, *telegrafstyrelsen*, *domänstyrelsen*, *vattenfallsstyrelsen* och *luftfartsstyrelsen*. Sistnämnda ämbetsverk har anfört, att vederbörande myndighet bör tilläggas viss rätt att besluta om de smärre avvikelser i fråga om rätt till traktamente, som kan befinnas påkallade för att undvika irrationella gränsfall, samt att den ifrågavarande undantagsbestämmelsen därvid skulle bli obehövlig.

4. Traktamentets beroende av förrättningens varaktighet.

Reseersättningskommittén.

Enligt 17 § 2 mom. allmänna resereglementet gäller, att traktamente utgår endast om förrättning och resa tager i anspråk mer än en timme av natten, respektive mer än tre timmar av dagen, samt att dagtraktamentet, fränsatt den år 1951 beslutade förhöjningen, därvid utgår med halva beloppet, om mer än tre men högst åtta timmar har tagits i anspråk. Dessa

bestämmelser ersättes emellertid i stor utsträckning av speciella regler i de besparingsreglementen, som inom åtskilliga förvaltningsområden gäller beträffande tjänsteresor och förrättningar inom eget tjänstgöringsområde eller distrikt. Enligt den ojämförligt vanligaste typen av sådana regler utgår traktamentsersättning inte i fall, då högst sex timmar har tagits i anspråk för tjänsteresa eller förrättning. Besparingsbestämmelser av detta innehåll gäller vid länsarbetsnämnderna och den offentliga arbetsförmedlingen, länsbostadsnämnderna, vägförvaltningarna, statens bilinspektion, lantbruksnämnderna, hushållningssällskapen, skogsvårdsstyrelserna, häradsskrivarorganisationen och domänverket. Vid statens järnvägar förekommer, då fråga är om linjetjänstemans tjänsteresa inom eget distrikt, en uppdelning på tre tidsintervall sålunda, att halvt, tre fjärdedels och oavkortat traktamente beräknas, allt eftersom frånvaron från stationsorten omfattat mer än fyra men högst åtta, mer än åtta men högst tolv eller mer än tolv timmar. En tredelning tillämpas även i vissa av försvarets civilförvaltning utfärdade bestämmelser om tjänstgöringstraktamente, vilka är avsedda för fall, då tjänstgöringsorten är så belägen, att tjänstemannen regelmässigt kan tillbringa natten i sitt hem eller i det vanliga kvarteret. Tidsgränserna är där sex, nio och tolv timmar.

De olika här nämnda besparingsreglerna verkar alla därhän, att kortvariga tjänsteresor och förrättningar (tjänstgöringsuppdrag), vilka kräver bortovaro endast viss del av dag, i traktamentshänseende behandlas på ett mindre förmånligt sätt än enligt de allmänna bestämmelserna. I sammanhanget erinrar kommittén också, att man vid den provisoriska höjning av traktamentsbeloppen enligt allmänna resereglementet, som ägde rum fr. o. m. den 1 juni 1951, i avvaktan på kommitténs förslag begränsade höjningen av dagtraktamentena till att gälla sådana dagar, av vilka mer än åtta timmar har tagits i anspråk för resa eller förrättning.

Då storleken av de merkostnader, som dagtraktamentet avses täcka, väsentligen är beroende av det antal måltider förrättningsmannen måste intaga annorstädes än i hemmet eller på det matställe han normalt brukar anlita, bör man enligt kommitténs mening utan vidare kunna utgå från att traktamentets storlek även i fortsättningen skall på något sätt graderas i förhållande till den del av dagen, som har åtgått för tjänsteresa och förrättning. Kommittén finner det emellertid vara naturligt, att — i anslutning till vad som i mycket stor utsträckning redan gäller — tidsreglernas innehåll differentieras med hänsyn till huruvida fråga är om endagsförrättning eller om första eller sista dagen av en flerdagarsförrättning. Kommitténs motiv för att föreslå en dylik differentiering är i princip desamma, som framgår av följande uttalanden i § 29 av riksdagens år 1932 församlade revisorers berättelse:

Vad angår resor eller förrättningar, som taga mindre tid än 6 timmar i anspråk, vill det förefalla att de härmed förenade utgifterna för mat och logi, om sådana utgifter över huvud taget förekomma, äro så obetydliga, att särskild traktamentsersättning icke bör ifrågakomma. Som en jämförelse må erinras om att tjänstemän vid ämbetsverken i Stockholm hava sig

ålagda 7 timmars tjänstgöring å tjänsterummet. Om de, som ofta är fallet, äro bosatta på längre avstånd från arbetsplatsen, hava de därför icke möjlighet att intaga sin frukostmåltid (lunch) i hemmet utan äro nödsakade vidkännas särskild kostnad för detta mål utan att ersättning i någon form härför utgår. Vidare torde böra beaktas att redan nu stora grupper befattningshavare icke äro berättigade till traktamentsersättning vid resor eller förrättningar, som omfatta mindre tid än sex timmar.

Av sålunda angivna skäl anser kommittén det knappast kunna råda någon tvekan om att allmänna resereglementets nuvarande tidsgränser, tre och åtta timmar, är alltför låga, då det gäller endagsförrättningar. Annorlunda förhåller det sig enligt kommitténs mening, då fråga är om första eller sista dagen av en flerdagarsförrättning. Med tanke på fall, då en tjänsteresa anträdes under eftermiddagen eller kvällen och förrättningsmannen inte dessförinnan har hunnit intaga middag eller då en tjänsteresa avslutas under förmiddagen, bör enligt kommittén minimitiden för erhållande av dagtraktamente under sådana dagar skäligen sättas till ett ganska lågt timantal. Motsvarande gäller om den tid, som då skall fordras för erhållande av fullt dagtraktamente. Kommittén uttalar, att tre—åttatimmarsregeln synes vara ägnad att på ett tillfredsställande sätt anpassa traktamentets storlek efter det behov av måltider, som kan anses föreligga i dylika fall, och föreslår, att regeln bibehålles med avseende på första och sista dagen av flerdagarsförrättning. I fråga om endagsförrättningarna föreslår kommittén, att särskilda, mera restriktiva bestämmelser skall gälla för fall, då tjänsteresa eller förrättning såväl påbörjats som avslutats mellan kl. 6 och kl. 19; minimitiderna för erhållande av halvt resp. helt traktamente bör då ökas. I övriga fall avses tre—åttatimmarsregeln skola tillämpas. Vid denna differentiering har kommittén ansett det böra vara avgörande, huruvida förrättningsmannen skäligen kan antagas genom förrättningen ha blivit hindrad att intaga huvudmålet, middagen, i hemmet eller eljest på det vanliga matstället. Sådant hinder anses alltså ha förelegat endast om återresan från förrättningen har avslutats senare än kl. 19.

Beträffande de särskilda tidsgränserna för endagsförrättning uttalar kommittén bl. a., att den av 1932 års statsrevisorer angivna minimitiden sex timmar får anses vara ganska lång, men att å andra sidan stort avseende bör fästas vid en sådan jämförelse med tids- och kostnadsförhållandena vid ordinarie tjänstgöring i ämbetsverken i Stockholm, som gjordes av revisorerna. Den undre tidsgränsen för erhållande av traktamente kan därför inte sättas mycket lägre än vid sex timmar; kommittén föreslår fem timmar. Även vid fastställandet av den kortaste tid, som skall berättiga till erhållande av fullt dagtraktamente vid endagsförrättning, anser kommittén de av statsrevisorererna berörda förhållandena erbjuda en naturlig utgångspunkt. I fråga om tjänstemän med daglig tjänstgöringstid exempelvis mellan kl. 9 och kl. 17 torde det vara rimligt att räkna med att den sammanhängande frånvaron från hemmet uppgår till nio å tio timmar. Den tidsgräns, varom nu är fråga, finner kommittén därför inte böra sättas lägre än vid tio timmar. Det skulle enligt kommitténs mening inte kunna anses orimligt att gå ännu något längre.

I den nuvarande regeln, att traktamente inte utgår för natt, varav högst en timme har tagits i anspråk för tjänsteresa eller förrättning, föreslår kommittén ingen ändring.

Yttrandena.

Om de föreslagna tidsreglerna för s. k. endagsförrättningar har mycket skiftande meningar kommit till uttryck i remissyttrandena. Vissa myndigheter m. fl. har helt avstyrkt dessa regler och ansett tre—åttatimmarsregeln böra gälla generellt, andra har uttalat sig för olika jämkningar i mildrande eller skärpande riktning. Till den förstnämnda gruppen hör *Svea hovrätt, fångvårdsstyrelsen, överbefälhavaren, socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, länsstyrelserna i Kronobergs, Skaraborgs och Västerbottens län, luftfartsstyrelsen* samt *SACO*. Svea hovrätt har bestämt motsatt sig, att »endagsreglerna» göres tillämpliga på domstolsväsendets befattningshavare; i andra hand har hovrätten föreslagit, att bestämmelserna begränsas till att gälla i fråga om halvt dagtraktamente eller att förrättningen skall ha påbörjats tidigast kl. 8 i stället för kl. 6. Fångvårdsstyrelsen har förklarat sig räkna med att endagsreglerna skulle avsevärt försvåra tillämpningen av det nya reglementet. Överbefälhavaren och socialstyrelsen har gjort uttalanden av bl. a. den innebörden, att kommittén vid beräkandet av tiden för en tjänstemans frånvaro från hemmet vid tjänstgöring på det vanliga tjänstestället har fäst alltför stort avseende vid förhållandena i Storstockholm och att beräkningarna därför är betydligt överdrivna beträffande flertalet tjänstemän. Arbetarskyddsstyrelsen har erinrat, att enligt 1938 års arbetarskyddskommittés betänkande med förslag till arbetarskyddslag arbete ej borde pågå utan rast under längre tid än 4¹/₂ timmar. Styrelsen har vidare ansett det vara regel, att två mål mat intages under en tidrymd av 10 timmar. De tre förenämnda länsstyrelserna har ifrågasatt, att den nedre gränsen för erhållande av dagtraktamente bestämmes till 4 timmar; länsstyrelsen i Västerbottens län har dessutom berört möjligheten att utsträcka gränsen för fullt traktamente till 9 timmar. Luftfartsstyrelsen har funnit de föreslagna reglerna onödigt komplicerade och inte helt lyckliga till verkningarna i vissa praktiska fall. Om en generell besparingsföreskrift anses erforderlig, bör den enligt styrelsens mening kunna givas den förenklade formen, att tjänsteman, som företager förrättning av minst 3 timmars varaktighet under tid, som med högst en timme överstiger den ordinarie arbetstiden, allenast skall äga åtnjuta halvt dagtraktamente.

Olika uppmjukningar i förhållande till kommitténs förslag har förordats av *länsstyrelsen i Kopparbergs län, försvarets fabriksstyrelse, Statstjänarkartellen* och *TCO*. Länsstyrelsen har ifrågasatt, om inte kommittén i väl hög grad har grundat sitt ställningstagande på förhållandena i Stockholm, där tjänstemännen i stor utsträckning nödgas intaga lunch utom hemmet. Enligt länsstyrelsens förmenande bör tiden för halvt traktamente bestämmas till 4 timmar; mot tiotimmarsregeln beträffande helt traktamente har länsstyrelsen inte haft något att erinra. Då det framför allt på de mindre

orterna torde vara vanligt, att de billiga matställen, där flertalet ogifta tjänstemän plägar intaga sina måltider, stänges tidigt på aftonen, har länsstyrelsen ifrågasatt, om inte endagsreglerna bör avse förrättningar mellan kl. 6 och kl. 18.

Statskontoret, statens sakrevision, skogsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och Hushållningssällskapens förbund har gjort uttalanden, som innebär skärpningar av endagsreglerna. Sålunda har statskontoret anfört, att de inskränkande bestämmelserna torde vara i lika hög grad motiverade, om resan eller förrättningen pågår till kl. 20. Sakrevisionen har framhållit, att kvalifikationstiden för dagtraktamente enligt flertalet nu gällande besparingsreglementen utgör 6 timmar. Då en minskning av denna tid kan medföra en inte oväsentlig ökning av statsverkets utgifter och sakliga skäl knappast talar för en sådan minskning, bör enligt sakrevisionens mening kvalifikationstiden vid endagsförrättningar förlängas till 6 timmar, därest besparingsreglementena indrages. Skogsstyrelsen har inte heller ansett tillräckliga skäl vara för handen att sänka den i flertalet besparingsreglementen förekommande tidsspärren från 6 till 5 timmar. Under beaktande av att jämväl tid för resor skall ingå, torde enligt styrelsen en bortovaro böra kräva minst 6 timmar av den normala tjänstetiden på dagen för att en måltid skall behöva intagas under nämnda tid. I vattenfallsstyrelsens yttrande har framhållits, att endagsreglerna skulle gynna tjänstemän, som vid skiftgång tjänstgör på eftermiddagsskift. Då bestämmelserna kanske skulle locka till förrättningens förläggande utanför klockslagen 6 och 19, har styrelsen föreslagit, att dessa skall bortfalla och att bestämmelsen alltså får gälla utan inskränkning vid dagsresor. Även Hushållningssällskapens förbund har, med hänvisning till uppkommande ojämnheter, föreslagit att all dagtid skall jämsställas i förevarande hänseende.

Lantmäteristyrelsen och generalpoststyrelsen har funnit endagsreglerna lämpligt avvägda men ansett dem komma att medföra en del merarbete. Lantmäteristyrelsen har med anledning härav ifrågasatt, om inte tre—åtta- och fem—tiotimmarsreglerna kunde arbetas ihop till en, som gäve ett genomsnittligt rättvist resultat. *Försvarets civilförvaltning* har också betecknat de föreslagna tidsreglerna som i princip väl avpassade men ansett det inte otvetydigt framgå, i vilka fall endagsreglerna blir aktuella. Ämbetsverket har ansett ordalydelsen närmast ge vid handen, att en »endagsförrättning» inte skulle kunna pågå flera dagar i följd, då den ju i sådant fall är avslutad först den sista förrättningsdagen.

5. Frågan om besparingsreglementen.

Resersättningskommittén.

Den formella grunden för utfärdandet av s. k. besparingsreglementen är följande bestämmelse i 1 § allmänna resereglementet: Erfordras särskilda föreskrifter för tillämpningen av reglementet eller finnes resekostnads- och traktamentsersättning för vissa grupper av befattningshavare vid resor

inom riket böra utgå med lägre belopp än i detta reglemente sägs, äger Kungl. Maj:t därom förordna.

I samband med sitt godkännande av förslaget om införande av förenämnda bestämmelse uttalade 1929 års riksdag (skr. 136, s. 10) i huvudsak följande. Riksdagen hade till behandling upptagit det i motion väckta förslaget, att riksdagen måtte göra det uttalandet, »att de s. k. besparingsreglementen, som gälla för vissa statsverk, utformas så, att de giva befattningshavarna lägre ersättning vid resor än vad som i allmänna resereglementet stadgas endast i undantagsfall, då verkligt starka skäl för undantagsbestämmelsers införande kunna anföras». Riksdagen, som utgick från att Kungl. Maj:t skulle begagna den rätt, som enligt 1 § andra stycket resereglementet skulle tillkomma Kungl. Maj:t, med försiktighet och med iakttagande av såväl statsverkets som vederbörande befattningshavares berättigade intressen, kunde icke finna det vara påkallat, att några direktiv därutinnan lämnades av riksdagen.

Besparingsreglementena plägar i stort sett innehålla *dels* regler, enligt vilka resekostnadsersättning vid vissa färdsätt (fotvandring, cykling, skidåkning eller färd med motorecykel) utgår med lägre belopp för kilometer än enligt allmänna resereglementet eller inte alls utgår, *dels* regler, genom vilka de i sistnämnda reglemente angivna traktamentsbeloppen för natt och dag ersättes av lägre belopp, såvitt angår besparingsreglementets tillämpningsområde, *dels* ock avstånds- och tidsregler (t. ex. åttakilometers- och sextimmarsreglerna), vilka skärper de villkor för erhållande av traktamente, som finnes uttryckta i 17 § 1 och 2 mom. allmänna resereglementet. En del besparingsreglementen innehåller dock inte inskränkningar av alla dessa slag utan bara vissa av dem. Tidigare fanns i åtskilliga besparingsreglementen särskilda bestämmelser om resekostnadsersättning även vid resa med egen bil — sådana bestämmelser var f. ö. ofta meddelade för förvaltningsområden, beträffande vilka inte några andra slags besparingsregler gällde — men numera har generella bestämmelser i ämnet meddelats genom kungörelsen 1951: 131.

Med stöd av bestämmelsen i 33 § A 3 mom. Saar, att tjänstgöringstraktamente må åtnjutas enligt de särskilda bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, har besparingsreglementen, ehuru i mindre utsträckning, utfärdats också beträffande tjänstgöringstraktamente.

En av kommittén verkställd undersökning visar, att besparingsreglementen gäller inom ett stort antal förvaltningsområden. Antalet tjänstemän med lön enligt löneplan inom dessa områden kan med ledning av den i riksräkenskapsverkets årsbok 1951 publicerade personalstatistiken, avseende förhållandena den 1 oktober 1950, överslagsvis beräknas till omkring 127 000. Till jämförelse nämner kommittén, att hela antalet sålunda avlönade stats-tjänstemän enligt samma källa utgjorde omkring 185 000.

Avgörande för frågan, huruvida föreskrifter av här avsedd natur bör gälla inom visst förvaltningsområde, är enligt kommitténs mening, om det kan visas eller göras sannolikt, att förrättningsmännen vid sådana tjänsteresor

och förrättningar, som äger rum mera regelbundet eller ofta och som begränsas till vissa områden, åsamkas särskilt låga kostnader i förhållande till dem man har räknat med som normala vid fastställandet av ersättningsbelopp och ersättningsgrunder i allmänna resereglementet.

Vad först angår resekostnadsersättningen, synes det kommittén knappast kunna finnas fog för ett påstående, att sådana färdsätt, för vilka ersättning brukar särskilt regleras i besparingsreglementena, medför mindre kostnader vid tjänsteresor inom begränsade distrikt än eljest. Då emellertid de i besparingsreglementena fastställda grunderna i fråga om resekostnadsersättning ofta synes närmare ansluta sig till självkostnadsprincipen än allmänna resereglementets ersättningsnormer, framlägger kommittén förslag till sådana ändringar i allmänna resereglementet, att resekostnadsersättningen helt bortfaller vid fotvandring och inte obetydligt reduceras vid begagnande av färdmedel, som drives av förrättningsmannen personligen. Vid bifall till dessa förslag kommer enligt kommitténs mening intet utrymme att finnas för besparingsföreskrifter i fråga om resekostnadsersättning.

I fråga om besparingsföreskrifter rörande traktamente erinrar kommittén om vissa argument, som har framförts i tidigare utredningar på området. Sålunda har hävdats, att lägre kostnad för mat och logi skulle kunna utverkas vid resor inom mindre tjänstgöringsdistrikt, särskilt då samma platser regelbundet eller ofta besökes. Även vunnen lokal kännedom om näringsställen och nattkvarter samt förvärvade personliga relationer har ansetts böra beaktas.

Kommittén förklarar sig starkt ifrågasätta hållbarheten av de argument, som har brukat anföras till stöd för att distriktstjänstemän eller andra tjänstemän, som ofta har att företaga resor och förrättningar, skall vara underkastade mera restriktiva ersättningsbestämmelser än förrättningsmän i övrigt. Enligt kommitténs mening måste man förutsätta, att avsikten inte har varit att den, vars tjänst kräver att han tillbringar en stor del av sin tid på resor, därunder skall vara hänvisad till att i fråga om kost och logi hålla en lägre standard än den, som allmänna resereglementets traktamentsbestämmelser är ägnade att möjliggöra. Besparingsföreskrifterna synes då inte kunna betecknas som sakligt motiverade med mindre det kan påvisas, att tjänstemän av ifrågavarande kategori har särskilda möjligheter att nedbringa sina levnadsomkostnader under resor och förrättningar så att de, trots de skärpta traktamentsbestämmelserna, faktiskt kommer i åtnjutande av samma standard som om allmänna resereglementet hade tillämpats på dem utan inskränkning. Även om det måhända i en del fall kan förhålla sig så, att en förrättningsman erhåller någon nedsättning av de ordinarie priserna exempelvis på ett pensionat, som han regelmässigt anlitar vid förrättningar på en viss plats, är detta enligt kommitténs mening endast en eventualitet, som man inte kan lägga till grund för att på hela grupper av tjänstemän tillämpa besparingsföreskrifter i fråga om traktamente. Lokalkännedomen synes kommittén inte heller äga den betydelse, som man har velat tillmätta densamma. Här om uttalar kommittén, att en förrättningsman, som

för första gången besöker en ort i en för honom helt främmande trakt, säkerligen inte saknar tillfällen att — om han har intresse därför — göra sig underrättad om vilka måltids- och inkvarteringsställen som finnes att välja mellan samt om deras standard och prisnivå, varför det i berörda hänseende inte lär föreligga någon skillnad av betydelse mellan distriktstjänstemän och andra förrättningsmän.

På grundval av det nu anförda säger sig kommittén inte ha kunnat finna några godtagbara skäl för att distriktstjänstemän alltjämt skall stå i särklass, då det gäller möjligheterna att komma i åtnjutande av traktamente. Kommittén tillägger dock, att den anser de i besparingsreglementena förekommande särskilda tidsreglerna för endagsförrättningar vara uttryck för principer, vilka i och för sig är väl grundade, och erinrar om sitt förslag till generellt gällande särregler i nämnda hänseende. Vidare framhåller kommittén, att de här refererade principuttalandena endast avser besparingsbestämmelser av den i stort sett enhetliga typ, som är den vanligaste och som tillämpas inom den allmänna civilförvaltningen samt vid hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna. Sådana besparingsreglementen bör enligt kommitténs mening inte vidare förekomma, sedan ett allmänt resereglemente, grundat på de av kommittén föreslagna principerna, har trätt i kraft. Inom vissa förvaltningsområden, såsom försvaret, tullverket, postverket och statens järnvägar, förekommer för en del särpräglade verksamhetsgrenar bestämmelser om traktamente, vilka är annorlunda konstruerade än besparingsreglementen i allmänhet och på vilka ifrågavarande uttalanden därför inte utan vidare torde vara tillämpliga.

Yttrandena.

Hushållningssällskapens förbund har framhållit, att förekomsten av skilda resereglementen medför betydande olägenheter och att de oenhetliga ersättningsgrunderna är ägnade att skapa irritation. Kommitténs förslag till allmänt resereglemente har därför synts förbundet innebära en väsentlig förbättring. Förbundet har uttalat, att den måhända tidigare förefintliga skillnaden i kostnader för en förrättningsmans uppehälle vid förrättning inom det egna tjänstgöringsområdet och utom detsamma numera har förlorat sin betydelse, varför förbundet har funnit skäl inte längre föreligga för bibehållande av de särskilda besparingsreglementena.

Enligt *kammarrätten* torde vid genomförande av kommitténs förslag besparingsreglementena kunna i viss utsträckning undvaras, vilket kammarrätten betraktar som en fördel ur förenklingssynpunkt. Kammarrätten har vidare framhållit, att förlängningen av kvalifikationstiden för traktamente vid endagsförrättningar synes ägnad att motverka de kostnadsökningar, som slopandet av besparingsföreskrifterna i och för sig måste medföra. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* har uttalat, att förslaget i förevarande hänseende är särskilt tillfredsställande ur styrelsens synpunkt; besparingsreglementena har genom sin särbehandling av vissa tjänstemannagrupper ständigt varit en källa till irritation bland verkets personal. Ett liknande uttalande har gjorts av *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, och en avveckling av bespa-

ringsreglementena har tillstyrkts jämväl av *länsstyrelsen i Kronobergs län*, *socialstyrelsen* och *skolöverstyrelsen*. *Medicinalstyrelsen* har bl. a. hemställt, att vissa i sinnessjukvårdsstadgan intagna bestämmelser av besparingsreglementes natur måtte upphävas i samband med att övriga besparingsreglementen sättes ur kraft. *SR* har uttryckt sin tillfredsställelse med att förslagen så utformats, att systemet med besparingsreglementen blir obehövt.

Skogsstyrelsen har däremot inte kunnat ansluta sig till kommitténs uppfattning i förevarande fråga. Enligt styrelsens förmenande måste tjänstemän med omfattande erfarenhet och kännedom om inkvarterings- och förplägnadsförhållandena inom visst område ha helt andra möjligheter att — utan att behöva sänka den med traktamentet avsedda standarden — begränsa sina kostnader än den som utan kännedom om förhållandena företager mera tillfällig förrättning inom området. Styrelsen har därför ansett skäl kunna föreligga att bibehålla särskilda besparingsföreskrifter i fråga om traktement, såvitt gäller distrikts- och motsvarande tjänstemän. Emellertid har styrelsen understrukit att dylika föreskrifter då bör omfatta alla tjänstemän av denna karaktär och inte bara förrättningsmän inom vissa förvaltningsområden.

Försvarets civilförvaltning har förklarat sig hysa den bestämda uppfattningen, att fog alltjämt föreligger för att bibehålla vissa besparingsregler inom försvaret för reglering av traktamentsförhållandena för den militära personal, som är stationerad i eller i närheten av Stockholm eller som tages i anspråk för tjänstgöring vid militära staber, skolor och förband i Stockholm under sådana förhållanden att vederbörande kan tillbringa natten i sitt hem eller i det vanliga kvarteret. Att i sådana fall tillämpa de av kommittén föreslagna bestämmelserna om endagsförrättningar med därav följande utbetalning av traktamentsbelopp, som betydligt överstiger vederbörandes merkostnader, har ämbetsverket ansett varken vara rimligt eller ur statsfinansiell synpunkt försvarligt och inte heller stå i överensstämmelse med den grundprincip, på vilken traktamentsreglerna för statstjänstemän har ansetts böra bygga.

Statens sakrevision har ansett frågan om besparingsreglementenas avskaffande böra ytterligare övervägas med hänsyn till de beaktansvärda utgiftsökningar, som kommitténs förslag enligt sakrevisionens uppfattning medför.

Telegrafstyrelsen och *järnvägsstyrelsen* har avstått från att taga bestämd ställning till kommitténs nu ifrågavarande förslag i avvaktan på resultatet av kommitténs pågående undersökningar rörande behovet av speciella bestämmelser för vissa verk.

6. Traktamentsbeloppen m. m.

Resersättningskommittén.

Kommittén har, med ett par undantag, inte övervägt skäligheten av gällande traktamentsbelopp. Anledningen härtill är dels att den åt kommittén anförtrodda utredningen i första hand skulle avse en teknisk överarbetning av gällande bestämmelser, dels ock att frågan om ändringar i traktaments-

beloppen har synts kommittén vara av den arten, att den borde bli föremål för sådana förhandlingar mellan civildepartementet och vederbörande personalorganisationer, som föregick framläggandet av förslag till 1951 års riksdag om vissa höjningar av traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet (prop. 178).

Det ena av de åsyftade undantagen hänför sig till de föreslagna tilläggsbestämmelserna till resereglementet och torde därför inte påkalla närmare redogörelse i detta sammanhang. Det andra undantaget är, att kommittén har ansett sig i förenklingssyfte och med hänsyn till de av kommittén föreslagna nya tidsreglerna böra slopa den särskilda differentiering av dagtraktamentena, som infördes genom kungörelsen 1951: 242. Enligt denna skulle traktamentsersättning, utgående enligt allmänna resereglementet, höjas med två kronor för dag, varav mer än åtta timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning. Kommittén har inarbetat nämnda höjning och föreslagit, att traktamente för dag, varav mindre än åtta (i vissa fall mindre än tio) timmar har tagits i anspråk, skall utgöra hälften av motsvarande oreducerade belopp. De sålunda vidtagna ändringarna får emellertid anses vara av teknisk natur och innebär således lika litet som kommitténs förslag i övrigt något ställningstagande till frågan om traktamentsnivån.

Till frågan om traktamentsbeloppen har kommittén anknutit spörsmålen om antalet traktamentsklasser och om gränsdragningen mellan dem. Med utgångspunkt från en vid 1946 års riksdag väckt motion (I: 80), vari motiönären uttalade sig för att indelningen i traktamentsklasser skulle slopas, har kommittén anfört i huvudsak följande. Det skulle vara naturligt, att traktamente utginge utan gradering, om alla förrättningsmän kunde förutsättas leva på samma eller i stort sett samma standard. Då emellertid den nämnda förutsättningen saknas och de statliga lönerna i själva verket varierar inom vida gränser, skulle tillämpningen av ett enhetligt traktamentsbelopp medföra, att ersättningen skulle för en del förrättningsmän bli onödigt hög och för andra otillräcklig i förhållande till den levnadsstandard, efter vilken vederbörande hade inrättat sig på grundval av löneinkomstens storlek. Å andra sidan kan differentieringen av traktamentet inte drivas tillnärmelsevis lika långt som differentieringen av lönen. Såväl av praktiska skäl som med hänsyn till att levnadskostnaderna för personer i skilda inkomstlägen inte varierar lika mycket vid vistelse på främmande ort som då vederbörande befinner sig på sina hemorter, bör endast ett fåtal traktamentsklasser förekomma. Enligt kommitténs uppfattning talar starka skäl för att antalet traktamentsklasser nedbringas till tre genom att den lägsta klassen borttages och dithörande förrättningsmän uppflyttas till den f. n. näst lägsta klassen. Denna fråga har emellertid kommittén funnit höra så intimt samman med avvägningen av traktamentsbeloppen att den bör avgöras endast i samband med fastställandet av dessa belopp och således efter förhandlingar mellan civildepartementet och vederbörande personalorganisationer. På grund härav har kommittén ansett sig inte böra framlägga något förslag i ämnet.

Departementschefen.

Såsom jag inledningsvis har framhållit har jag funnit reseersättningskommitténs principiella ställningstaganden på det hela taget väl motiverade och ägnade att läggas till grund för den nyreglering på förevarande område, som av olika anledningar har ansetts påkallad. I vissa hänseenden kan jag emellertid icke helt ansluta mig till kommitténs förslag. Jag återkommer härtill i det följande.

De grundläggande principerna i det nuvarande resereglementet är att ersättning för resekostnad skall täcka de faktiska utgifterna för resa och att traktamentsersättning skall avse täckning av de *merkostnader*, som föranledes av förrättning å annan ort än det vanliga tjänstestället. Någon ändring häri har varken av kommittén åsyftats eller i remissyttrandena ifrågasatts. Denna princip har också varit vägledande vid utformandet av det förslag jag i det följande framlägger. Särskilt i fråga om traktamentsersättning kan givetvis delade meningar råda om hur bestämmelserna skall utformas och traktamentsbeloppen avvägas för att ett åläggande att utföra en förrättning å ena sidan inte skall bli ekonomiskt betungande för vederbörande och å andra sidan inte medföra en vinst för honom.

Angivna grundsatser har kommittén funnit föranleda, att det å vissa förvaltningsområden förekommande systemet med fasta resanslag i princip inte bör bibehållas. Härtill ansluter jag mig. Av praktiska skäl torde det emellertid inte vara möjligt att utan ytterligare överväganden avskaffa detta system för prästerskapets vidkommande. Som i prop. 1951: 156 har framhållits saknas i varje fall för närvarande de administrativa förutsättningarna för en övergång till att tillämpa det allmänna resereglementet för församlingspräster. Jag har för avsikt att snarast föranstalta om närmare utredning av detta spörsmål.

De nuvarande skiljaktigheterna mellan föreskrifterna om tjänstgörings- traktamente och allmänna resereglementets traktamentsbestämmelser har i tillämpningen vållat åtskilliga svårigheter och lett till föga tillfredsställande resultat. Såsom i remissyttrandena har framhållits medför reseersättningskommitténs förslag, som innebär att de båda traktamentsformerna sammanföres till en, en betydande koncentration och förenkling av bestämmelserna. Jag biträder därför kommitténs förslag i denna del. Bifalles vad jag i det följande föreslår i fråga om omstationering, kommer även traktamentsformen omplaceringstraktamente att försvinna.

Då resereglementet i enlighet med vad jag i det föregående har förordat bör avse förmånerna både vid sådan verksamhet, som motsvarar förrättning enligt nuvarande resereglemente, och vid sådan, som motsvarar tjänstgöring enligt bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente, är det av vikt att det nya förrättningsbegreppet definieras på ett uttömmande och fullt tydligt sätt. Kommitténs förslag i detta hänseende har i några remissyttrandena

blivit föremål för viss kritik. Med anledning härav bör definitionen enligt min mening utformas så att med förrättning avses tjänstgöring eller uppdrag, som på grund av statlig myndighets föreskrifter eller beslut fullgöres för statens räkning annorstädes än å förrättningsmannens tjänsteställe. Denna definition utesluter tolkningen att en tjänstemans dagliga resor för inställelse till den vanliga tjänstgöringen skulle vara att betrakta som tjänsteresor. Liksom kommitténs förslag omöjliggör emellertid definitionen utbetalning av traktamente till tjänsteman, som har förflyttats till tjänst på annan ort men, innan flyttning har skett, förordnats att under viss tid alltjämt tjänstgöra i sin förut innehavda tjänst. Att medge traktamente i dylikt fall har inte synts mig påkallat. Vad som skall anses utgöra förrättningsmans tjänsteställe torde, såsom kommittén har förutsatt, få bestämmas av vederbörande myndighet med iakttagande av de närmare föreskrifter Kungl. Maj:ts meddelar.

Vad angår resor för erhållande av nattkvarter och intagande av måltid har jag i motsats till reseersättningskommittén inte ansett mig kunna förorda, att bestämmelserna ges sådan utformning, att dylika resor utan vidare hänföres till kategorien tjänsteresor. Någon generell rätt till ersättning för dylika resor bör således enligt min mening icke föreligga, utan det bör läggas i vederbörande myndighets hand att avgöra, om och i vad mån det med hänsyn till förhållandena i det särskilda fallet är motiverat att resekostnadsersättning får åtnjutas.

Reseersättningskommitténs konstruktion av bestämmelserna om traktamentsfritt område anser jag vara en i stort sett tillfredsställande lösning av detta svårbemästrade problem. Vad luftfartsstyrelsen har anfört ger mig anledning att uttala, att det under vissa förhållanden säkerligen låter sig påvisa, att även denna konstruktion för olika förrättningsmän *kan* medföra ojämnheter. Det är dock inte möjligt att helt undvika sådana resultat, om man över huvud taget skall göra någon geografisk avgränsning av rätten till traktamente. En dylik avgränsning är enligt min mening ofrånkomlig, och jag anser den av kommittén härför valda metoden vara betydligt överlägsen nuvarande regler i ämnet. Luftfartsstyrelsens förslag om särskilda tjänstgöringszoner i de största städerna kan jag inte biträda. Inte heller har jag ansett mig böra ifrågasätta någon ändring beträffande tjänstgöringszonens utsträckning, som jag anser ha blivit lämpligt avvägd i kommittéförslaget.

Det är enligt min mening inte önskvärt, att i reglementet införes en undantagsbestämmelse angående rätt till traktamente inom tjänstgöringszonen, då kortaste färdvägen överstiger åtta kilometer. Emellertid torde behov av en sådan regel någon gång kunna föreligga. Jag har därför inte velat motsätta mig att vederbörande myndigheter erhåller möjlighet att i dylika fall medge undantag från huvudregeln. Jag vill dock understryka vikten av att detta bemyndigande användes endast då det kan anses påkallat av särskilda förhållanden.

Som redogörelsen för yttrandena visar, har förslaget rörande särskilda

kvalifikationstider för erhållande av traktamente vid förrättningar av viss kortare varaktighet blivit föremål för mycket delade meningar. Vissa myndigheter har avstyrkt förslaget och ansett den nuvarande tre—åttatimmarsregeln böra gälla generellt. Andra myndigheter har velat mildra den föreslagna »endagsregeln» genom förkortning av den del av dagen, under vilken den skulle tillämpas. Åter andra myndigheter har förordat en förlängning av samma tid eller av kvalifikationstiden för halvt dagtraktamente.

Med anledning av vad sålunda har framkommit finner jag det angeläget att erinra, att reseersättningskommittén har sammankopplat sitt här ifrågasvarande förslag med förslaget om avveckling av besparingsreglementena. Sistnämnda förslag är i sin tur i hög grad beroende av storleken av de traktamentsförmåner, som det allmänna resereglementet anses böra bereda.

Jag ansluter mig till kommitténs uppfattning, att en avveckling av besparingsreglementena svårigen kan komma i fråga, om den i det nuvarande allmänna resereglementet intagna tre—åttatimmarsregeln därvid skulle komma att gälla vid alla förrättningar. Om besparingsreglementena slopas, bör detta enligt min mening betraktas som en förmån, vilken kommer förrättningsmännen som grupp till godo, och denna förmån får uppväga de skärpta traktamentsvillkoren för sådana förrättningsmän, som nu inte är underkastade besparingsföreskrifter. Såsom kommittén har framhållit gäller besparingsreglementen för flertalet förrättningsmän.

Vid övervägande av förevarande spørsmål har jag kommit till den uppfattningen, att det ur flera synpunkter är önskvärt att enhetliga ersättningsgrunder kommer till användning inom så stora delar av statsförvaltningen som möjligt. En avveckling av besparingsreglementena är emellertid, i vad det gäller traktamentsersättning vid kortvariga förrättningar, knappast förenlig med de av mig i det föregående berörda grundläggande principerna för resereglementet, såvida inte traktamentsbestämmelserna i samband därmed så utformas att traktamentsersättningen vid dylika förrättningar inskränkes så att den verkligen endast täcker de merkostnader, som föranledes av förrättning å annan ort än det vanliga tjänstestället. Enligt min mening bör en tillfredsställande lösning av föreliggande problem kunna ernås genom en lämplig avvägning av dels traktamentsbeloppen och traktamentsklasserna och dels kvalifikationstiderna för erhållande av traktamente. Vad de sistnämnda angår måste samtidigt tillses att författningsföreskrifterna blir så enkla som möjligt. Den av kommittén föreslagna anordningen med olika kvalifikationstider för endagsförrättningar och flerdagarsförrättningar är väl i detta hänseende inte helt invändningsfri. Enligt min mening är emellertid de skäl, som har anförts som motivering för att kvalifikationstiderna skulle vara kortare vid flerdagarsförrättningar än vid endagsförrättningar, väl grundade. Mot kommitténs förslag att den nuvarande tre—åttatimmarsregeln skall bibehållas i fråga om flerdagarsförrättningar vill jag därför inte göra någon erinran. I fråga om endagsförrättningar däremot skulle kommitténs förslag i förening med upphävande av de allmänna besparingsreglementena innebära en så avsevärd utsträckning av rätten att erhålla traktamente att jag

icke anser mig kunna biträda förslaget i dess helhet. Med hänsyn till vad som nu enligt flertalet besparingsreglementen gäller för det övervägande antalet förrättningsmän och med beaktande av vad i åtskilliga remissyttranden har anförts vill jag i stället förordna, att rätt till traktamente vid endagsförrättning skall inträda först då mer än sex timmar i följd tagits i anspråk. Härvid bör halvt dagtraktamente utgå såvida inte bortovaron överstiger tio timmar. Dessa för endagsförrättningar förordade regler bör dock i överensstämmelse med kommitténs förslag gälla endast då fråga är om dag, varunder bortovaron från tjänstestället eller bostaden infaller mellan klockan 6 och klockan 19. Detta innebär, att sistnämnda regler blir tillämpliga för dag, då förrättningsmannen har såväl avrest från tjänstestället eller bostaden som återkommit dit mellan angivna klockslag.

Vad jag här föreslagit innebär så till vida en skärpning av bestämmelserna i det nuvarande allmänna resereglementet, att kvalifikationstiderna vid endagsförrättningar i vissa fall har utsträckts från 3 till 6 timmar i fråga om halvt traktamente och från 8 till 10 timmar i fråga om helt traktamente. Å andra sidan medför förslaget betydande fördelar för de förrättningsmän, som nu är underkastade besparingsreglementen — vilket såsom i det föregående har framhållits är fallet beträffande flertalet statstjänstemän. Traktamente skall sålunda utgå efter de i allmänna resereglementet angivna beloppen och inte såsom hittills efter lägre belopp.

Som jag i det föregående har framhållit bör emellertid vid ställningstagandet till det föreliggande spörsmålet även beaktas storleken av traktamentsbeloppen i och för sig samt antalet traktamentsklasser och indelningen i traktamentsklasser.

Det nuvarande resereglementet, som tillkom år 1929, innehöll ursprungligen sex olika traktamentsklasser med en spännvidd mellan högsta och lägsta traktamentsklass av 15 kronor. Sedan spännvidden år 1942 minskats till 13 kronor, begränsades år 1946 i samband med en av kostnadsutvecklingen föranledd höjning av traktamentsbeloppen antalet traktamentsklasser till fyra och spännvidden till 10 kronor. Vid 1951 års riksdag beslöts med hänsyn till prisstegringarna en höjning av traktamentena enligt allmänna resereglementet med 2 kronor för natt och 2 kronor för sådan dag, varav minst 8 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning.

Sedan april 1951, då förslaget om sistnämnda höjning framlades, har priserna ytterligare stigit. Jag har därför funnit en viss höjning av traktamentsbeloppen åter befogad. I samband därmed har den av reseersättningskommittén berörda frågan om en begränsning av antalet traktamentsklasser ansetts böra upptagas till prövning.

Jag ansluter mig till kommitténs åsikt, att starka skäl talar för att antalet traktamentsklasser begränsas till tre genom att den lägsta klassen, till vilken i huvudsak hör tjänstemän i lönegraderna 1—10 å löneplanen nr 1, borttages och dithörande förrättningsmän hänföres till den f. n. näst lägsta klassen. Jag förordar vidare, att traktamentsbeloppen i samband härmed höjes med 4 kronor i vardera av klasserna A och B samt med 3 kronor i

klassen C. Spännvidden mellan högsta och lägsta traktamentsklass blir då 8 kronor.

Liksom hittills bör det ankomma på Kungl. Maj:t att förordna om förrättningsmännens hänförande till de olika rese- och traktamentsklasserna. Jag vill dock redan i detta sammanhang nämna, att förrättningsmännen enligt min mening i princip bör fördelas å rese- och traktamentsklasserna i enlighet med det följande:

Lönegrad	Rese- och trakta- mentsklass
1—18 å löneplan 1	III C
19—36 å löneplan 1)	II B
1—12 å löneplan 2)	
37 å löneplan 1)	I A
13—25 å löneplan 2)	

Därest bestämmelser av den innebörd jag i det föregående har förordat meddelas, vill jag tillstyrka att besparingsreglementena upphäves.

Vid de överläggningar, som inom civildepartementet har ägt rum med statstjänstemännens huvudorganisationer, har dessa biträtt det av mig framlagda förslaget i fråga om traktamentsbelopp, antalet traktamentsklasser, indelningen i rese- och traktamentsklasser samt tidskvalifikationer för erhållande av traktamente. Det har därvid förutsatts, att ytterligare överläggningar skall äga rum beträffande vissa särskilda befattningshavargrupperns hänförande till rese- och traktamentsklass.

C. Specialmotivering.

I överensstämmelse med vad jag i det föregående har anfört har inom civildepartementet upprättats förslag till allmänt resereglemente, vilket torde såsom *bilaga* få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende. Förslaget förutsätter vissa ändringar, huvudsakligen av redaktionell art, i gällande avlöningsreglementen. Förslag till sistnämnda författningsändringar torde jag få framlägga i annat sammanhang.

Härefter övergår jag till att lämna en redogörelse för innehållet i departementsförslaget till allmänt resereglemente.

1 §.

Förutom vissa begreppsbestämningar, vilka närmare har berörts i den allmänna motiveringen, har i 1 § reglementsförslaget intagits en särskild föreskrift, varigenom tillämpningen av Arr på vissa icke-statliga förvaltningsområden underlättas.

En dylik föreskrift har ansetts erforderlig för att de i reglementet förekommande begrepp, som har definierats med utgångspunkt från att reglementet skall gälla beträffande verksamhet för statens räkning, skall bli användbara även då reglementet enligt Kungl. Maj:ts beslut tillämpas inom

icke-statliga förvaltningsområden, såsom hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna. Den reciprocitet, som har åsyftats med bestämmelsen, äger betydelse exempelvis då förrättningsmannen erbjudes inkvartering av myndighet (9 § reglementsförslaget).

2 §.

Reseersättningskommittén har ansett, att i Arr bör uttryckligen stadgas rätt för förrättningsman att vid förrättning och tjänsteresa inom riket åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente enligt bestämmelserna i reglementet, i den mån ej annorlunda är eller blir stadgat. Härtill ansluter jag mig.

Det nya allmänna resereglementet skall reglera ersättningen vid förrättningar och tjänsteresor för statens räkning. Såsom under 1 § har angivits har man emellertid att räkna med att resereglementets ersättningsbestämmelser, liksom redan nu sker, kan komma att i större eller mindre utsträckning tillämpas på en del kategorier av tjänstemän, vilka visserligen inte är anställda hos staten men tillhör den statliga förvaltningen närstående verksamhetsområden och till vilkas avlönande staten lämnar bidrag. Hit hör de i 1 § 1 mom. Saar under f) angivna tjänstemännen vid hushållningssällskap och skogsvårdsstyrelser samt kyrkomusiker och präster. För sådana tjänstemäns vidkommande erfordras särskilda bestämmelser, som grundar rätt till ersättning enligt Arr. Dylika bestämmelser kan lämpligen meddelas i anslutning till vederbörliga avlöningsreglementen.

Såsom tidigare har anförts, har jag funnit mig böra föreslå att resor för erhållande av nattkvarter eller intagande av måltid inte skall räknas som tjänsteresor men att vederbörande myndighet skall äga befogenhet att efter skälighetsprövning tillerkänna förrättningsman resekostnadsersättning vid resor för ifrågavarande ändamål. En bestämmelse härom har intagits i denna paragraf.

I 1 mom. har vidare intagits ett stadgande, enligt vilket Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet äger utfärda erforderliga tillämpningsföreskrifter till reglementet samt utfärda bestämmelser och meddela beslut, enligt vilka i vissa fall resekostnadsersättning och traktamente skall utgå med lägre belopp än i reglementet sägs eller icke utgå eller traktamente skall helt eller delvis utbytas mot förmåner av traktamentes natur. Den del av stadgandet, som avser nedsättning av resekostnadsersättning och traktamente, motsvaras i formellt hänseende närmast av 1 § andra stycket i 1929 års allmänna resereglemente. Liknande befogenheter tillkommer emellertid nu Kungl. Maj:t och vederbörande myndigheter även i fråga om tjänstgöringstraktamente. Kommittén har förutsett, att Kungl. Maj:t med stöd av den föreslagna bestämmelsen skall bemyndiga »vederbörande myndighet» att efter prövning av omständigheterna besluta om nedsättning av traktamente eller att traktamente inte skall utgå. Med förmåner av traktamentes natur åsyftas såväl kontanta som naturaförmåner, exempelvis mässpenningar och fri förplägnad (se 33 § B och 40 § B Saar).

Med avseende å 2 mom. torde få framhållas, att dit har överflyttats innehållet i den bestämmelse i 26 § första stycket 1929 års resereglemente, enligt vilken Kungl. Maj:t förordnar om resekostnads- och traktamentsersättning vid resor i statens ärenden utom rikets gränser. De i andra stycket av sistnämnda paragraf meddelade föreskrifterna för reglering av traktamentsförhållandena vid resa från ett land till ett annat bör få sin plats i de blivande tillägsbestämmelserna.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att sedan år 1949 pågår särskild utredning rörande bl. a. traktamentsförmåner åt tjänstemän, som vistas utomlands för särskilt uppdrag eller tjänstgöring. Enligt vad jag har inhämtat överväges inom denna utredning ett förslag till särskilt resereglemente för utrikes resor. Jag har mig också bekant, att reseersättningskommittén, som f. n. undersöker behovet av specialbestämmelser angående traktamente m. m. inom vissa större förvaltningsområden, därvid har sin uppmärksamhet riktad på regleringen av ersättningsfrågorna för personalgrupper — exempelvis vid tullverket — i vilkas åligganden det ingår att företaga resor till grannländerna.

3 §.

I denna paragraf har intagits de bestämmelser, genom vilka antalet rese- och traktamentsklasser fastställs och enligt vilka det liksom hittills skall ankomma på Kungl. Maj:t att förordna om förrättningsmännens indelning i sådana klasser. Antalet reseklasser har ansetts böra liksom f. n. vara tre. I fråga om förevarande bestämmelser i övrigt torde jag få hänvisa till vad i det föregående har anförts.

4 §.

Denna paragraf motsvarar 4 § i gällande allmänna resereglemente och innehåller således bestämmelser om kostnadsjämförelse vid beräkning av rese- och traktamentskostnad.

Reseersättningskommittén uttalar, att man vid avgörandet av vilken väg och vilket färd sätt som är de lämpligaste ofta synes ha begränsat sig till en ren kostnadsjämförelse mellan olika alternativ, emedan det råder en utbredd ovisshet om vilka andra faktorer än kostnaderna, som får tillmätas betydelse på grund av de i den nuvarande författningstexten ingående orden »eller eljest» och hur avvägningen mellan olika faktorer skall ske. Med understrykande av att det icke är möjligt att i resereglementet meddela bestämmelser för alla de olika fall, där tvekan kan uppkomma, utan att åt praxis måste överlämnas att komplettera de meddelade bestämmelserna, föreslår kommittén, att det ifrågavarande författningsrummets nuvarande lydelse i huvudsak bibehålles men att exemplifierande anvisningar till det samma meddelas. Med hänsyn till författningsrummets centrala betydelse för resereglementets tillämpning torde jag här få lämna en sammanfattning av det föreslagna innehållet i anvisningarna.

Åt termen »färd sätt» bör enligt kommittén givas en vidsträckt innebörd. Däri vill kommittén sålunda inlägga inte bara vilket färdmedel som använts

utan också om resan har skett med natt- eller dagtåg, om vid bilresa sam- åkning har ägt rum, hur förrättningsmannen har transporterat sitt bagage, om förrättningar på skilda platser har företagits i den ena eller den andra ordningen m. fl. liknande omständigheter. Vid bestämmandet av lämpligaste väg och färd sätt bör enligt kommittén utgångspunkten vara, vilken väg och vilket färd sätt som i och för sig är ägnade att medföra den minsta summan av resekostnadsersättning och traktamente. Avvikelser från denna väg och detta färd sätt kan emellertid föranledas av olika faktorer. Härutinnan framhåller kommittén, att ett snabbare och dyrbarare färd sätt bör godtagas, om värdet av den arbetstid, som därigenom sparas — i princip beräknat efter förrättningsmannens daglön — uppväger merkostnaden. Det får emellertid enligt kommittén anses självfallet, att man fäster avseende vid tidsvinsten endast om denna verkligen bedömes vara av någon betydelse, och någon exakt beräkning av vare sig inbesparad tid eller därpå belöpande lön bör inte krävas.

Beträffande vissa andra faktorer än tidsvinsten, som bör kunna tillmätas betydelse, uttalas i betänkandet följande.

Tjänsteman är givetvis skyldig att underkasta sig det ökade ianspråktagande av hans tid, som en tjänsteresa i allmänhet medför, men å andra sidan bör eftersträvas, att genom tjänsteresan icke sker större intrång än nödvändigt i vederbörandes vanliga livsföring. Vid tillämpningen av 4 § bör myndighet följaktligen tillse, att hänsyn tages till förrättningsmannens berättigade anspråk på att åtnjuta erforderlig vila och fritid även i samband med förrättning och tjänsteresa. Det bör sålunda icke under alla omständigheter krävas, att förrättningsman skall företaga resan till eller från en förrättning med sista respektive första möjliga förbindelse, exempelvis om förrättningsmannen därvid skulle behöva anträda eller avsluta resan vid en alltför oläglig tid på dygnet eller han skulle bli ur stånd att intaga måltid vid någorlunda normal tid. Icke heller bör förrättningsman utan vidare anses skyldig att använda nattåg eller, vid ogynnsam väderlek, sjöförbindelse.

Den nuvarande bestämmelsen, att förrättningsman inte på grund av vad i resereglementet stadgas är skyldig att färdas med luftfartyg, har i kommitténs förslag kompletterats så, att förrättningsman inte heller skall vara skyldig att nattetid begagna sig av spårvägs- eller busstrafik. Ändringen innebär, att förrättningsman, som under tiden mellan klockan 0 och klockan 6 har att företaga resa — t. ex. från järnvägsstation till bostaden eller till nattkvarter på förrättningsorten — äger åtnjuta resekostnadsersättning för begagnande av taxebil, även om summan av resekostnadsersättning och traktamente därigenom ökas. Enligt kommitténs mening är det knappast skäligt att i ersättningshänseende utgå från att förrättningsmannen vid ifrågavarande tid på dygnet skall underkasta sig så lång väntan, som kan följa av att spårvagns- och busstrafiken då uppehålls endast med mycket glösa turer.

Bestämmelsen i 4 § första stycket andra punkten i nuvarande allmänna resereglemente om vilka förmåner som får beaktas vid beräklandet av den minsta sammanlagda rese- och traktamentskostnaden skall enligt kommitté-

förslaget med viss jämkning överförs till de blivande anvisningarna. Kommittén har helt uteslutit den i paragrafens sista stycke intagna föreskriften att, om förrättningsman har att verkställa flera förrättningar i följd, de därav föranledda resorna bör, såvitt lämpligen kan ske, så anordnas att kostnaden för statsverket i största möjliga mån nedbringas. Om den sistnämnda föreskriften uttalar kommittén, att den endast avser en speciell del av den planläggning, som förutsättes skola ske men om vilken 4 § i övrigt inte innehåller några direkta bestämmelser.

Under *remissbehandlingen* har kritik i vissa hänseenden riktats mot vad kommittén sålunda har föreslagit.

Att den nuvarande författningstexten i huvudsak bibehålles men kompletteras med anvisningar för tolkningen, har *luftfartsstyrelsen* ansett inte vara någon lycklig lösning. Enligt styrelsen bör själva författningstexten göras så klar, att den i sig själv ger erforderlig vägledning och kan tolkas utan hjälp av oproportionerligt omfattande anvisningar.

Skogsstyrelsen har ifrågasatt lämpligheten och behövligheten av att förrättningsman enligt förslaget inte skall vara skyldig att nattetid begagna sig av spårvagn eller buss, och *generaltullstyrelsen* har uttalat, att en dylik befrielse åtminstone i vissa fall inte är motiverad, då det gäller buss i långlinjetrafik på landsbygden. Ifrågavarande bestämmelse har däremot syntts *försvarets civilförvaltning* välmotiverad, men enligt ämbetsverkets mening kan skälen för bestämmelsen med samma styrka åberopas till stöd för en uttrycklig föreskrift om att skyldighet inte föreligger att nattetid färdas med tåg, då sovplats på tåget inte kan erhållas.

Kommitténs uttalande om att hänsyn bör tagas till förrättningsmannens berättigade anspråk på att åtnjuta erforderlig vila och fritid även i samband med förrättning och tjänsteresa har av *överbefälhavaren* och *länsstyrelsen i Gotlands län* tolkats så, att enligt kommitténs mening förrättningsman vid fartygsresa mellan Gotland och fastlandet alltid skulle kunna anträda resan »ett dygn tidigare». Med hänsyn till därvid uppkommande traktamentskostnader och till förlust av arbetstid har det syntts de båda remissmyndigheterna vara möjligt att alltid medge ersättning för flygresor, åtminstone till förrättningsmän i rese- och traktamentsklasserna I A och II B. *Försvarets fabriksstyrelse* har ansett en skälighetsprövning, huruvida resa i visst fall skall företagas med flyg eller med fartyg, erbjuda praktiska svårigheter. Styrelsen har ifrågasatt införandet av en uttrycklig föreskrift, att luftfartyg får användas enligt vederbörande myndighets beprövande i varje särskilt fall. *Luftfartsstyrelsen* har betecknat stadgandet, att förrättningsman inte är skyldig att färdas med luftfartyg, som otidsenligt och ägnat att ur psykologiska synpunkter diskriminera trafikflyget. *SACO* har föreslagit, att vid tjänsteresa mellan Gotland och fastlandet förrättningsman skall vara berättigad att efter eget val företaga resan med flyg eller fartyg och därvid åtnjuta ersättning för resekostnaderna.

Departementschefen. Enligt gällande allmänna resereglemente är ersättningens storlek på grund av föreskrifterna i 4 § reglementet beroende av en lämplighetsprövning. Det har gjorts gällande, att dessa betydelsefulla föreskrifter är alltför allmänt avfattade för att lämna myndigheterna erforderlig ledning vid en dylik prövning, och önskemål har uttalats om mera konkreta bestämmelser. Dessa önskemål finner jag i och för sig befogade, men i likhet med reseersättningskommittén anser jag det inte vara möjligt att i reglementet meddela bestämmelser för alla de olika fall, där tvekan kan uppkomma. Kommitténs förslag om utfärdande av anvisningar synes mig vara ägnat att i många fall underlätta tillämpningen av den i bestämmelserna uttryckta jämförelseprincipen.

Vad angår spörsmålet om rätt att utfå ersättning för resa med flyg, bör enligt min mening möjlighet öppnas till införande av en sådan ordning, att jämförelse med annat färd sätt inte alltid skall behöva äga rum. Beträffande tjänsteresor med förrättningsman tillhörigt motorfordon äger Kungl. Maj:t redan nu förordna, att resekostnadsersättning skall utgå även i fall då förrättningsmannen inte enligt den förenämnda jämförelseprincipen är berättigad till ersättning för sådant färd sätt. Denna Kungl. Maj:ts befogenhet anser jag böra utvidgas till att avse även resor med flyg. Frågan, i vilken utsträckning och på vilket sätt det kan anses befogat att beträffande resor med flyg medge undantag från kostnadsjämförelse i varje särskilt fall, torde jag senare få upptaga till prövning. I första hand bör resor till och från Gotland härvid ifrågakomma.

Enligt departementsförslaget kommer den individuella skälighetsprövningen att elimineras också i ett annat, ehuru mindre betydelsefullt hänseende, nämligen genom en uttrycklig bestämmelse att förrättningsman inte skall vara skyldig att nattetid begagna sig av spårvagn eller buss i lokaltrafik. Begränsningen till lokaltrafik har föranletts av vad generaltullstyrelsen har anfört.

5 §.

I 16 § 1929 års allmänna resereglemente har bestämmelser meddelats, som reglerar frågan, till och från vilka platser ersättning vid tjänsteresa må beräknas. De i 5 § reglementsförslaget intagna bestämmelserna avses fylla samma funktion.

Reseersättningskommittén framhåller, att en avsevärd förenkling och förkortning av ifrågavarande bestämmelser möjliggöres därav, att begreppet tjänstgöringsområde enligt kommitténs förslag icke skall ha någon betydelse för rätten att åtnjuta traktamente. Vidare har »stationeringsort» ersatts med »förrättningsmannens tjänsteställe inom stationeringsorten», och såsom ett särskilt alternativ har införts »plats, där förrättningsmannen haft eller har att fullgöra förrättning». Dessa ändringar är konsekvenser av omarbetningen av de bestämmelser, som för närvarande innehålls i 17 § 1 mom. resereglementet.

För att undvika tvekan rörande tolkningen av det såväl i det nuvarande som i det föreslagna resereglementet använda begreppet »allmänt uppdrag»

bör enligt kommittén en definition därav intagas i anvisningarna till paragrafen. Denna definition anser kommittén böra innehålla, att uppdrag, som föranleder vistelse på viss plats, skall anses vara allmänt uppdrag, om därav föranledda resekostnader bestrides av allmänna medel.

Som motivering till den föreslagna bestämmelsen i andra stycket av förevarande paragraf har kommittén anfört, att det inte har synts kommittén utan vidare vara klart, att förrättningsmans bostad skall vid beräkandet av ersättning för en tjänsteresa få tagas till utgångspunkt för resan i sådana fall, då vederbörande har ett tjänsteställe och ersättningens beräkning på angivet sätt medför högre kostnad än om resan hade fingerats vara påbörjad på tjänstestället. I många fall får nämligen vederbörande därigenom ersättning för den resa, som han eljest dagligen företager för inställelse på sitt vanliga tjänsteställe och som då inte anses vara tjänsteresa. Den föreslagna bestämmelsen utgör i viss mån en motsvarighet till nuvarande 16 § tredje stycket.

I fjärde stycket av sistberörda paragraf stadgas, att förrättningsman ej må åtnjuta ersättning för resa till ett förrättningsställe, om han före förrättningens början uppehåller sig där till följd av annat allmänt uppdrag, och ej heller för resa från förrättningsställe, om han efter förrättningens slut kvarstannar där på grund av allmänt uppdrag. Kommittén har för sin del inte funnit tillräcklig anledning att bibehålla ifrågavarande bestämmelse i själva resereglementet, emedan innehållet i densamma enligt kommitténs mening följer av bestämmelserna i 5 § första stycket, jämfört med 4 § reglementsförslaget. Detta förhållande har dock synts kommittén böra understrykas genom en anvisning till 5 §. Någon ändring i sak har kommittén således inte åsyftat.

Svea hovrätt, generalpoststyrelsen, vattenfallsstyrelsen och försvarets fabriksstyrelse har uttalat tvekan om var en tjänsteresa i ersättningshänseende skall anses påbörjad, om den i verkligheten anträdes från bostaden och denna är belägen utom förrättningsmannens stationeringsort.

Departementschefen. Beträffande frågan om ersättningens beräkning, då förrättningsman anträder tjänsteresa från sin bostad och denna är belägen utom stationeringsorten, vill jag framhålla att enligt 5 § reglementsförslaget ersättning i princip skall utgå med hänsyn till den faktiska utgångspunkten för resan och att paragrafen inte innehåller någon särskild begränsning i fråga om bostadens belägenhet. I detta sammanhang synes det böra påpekas, att vid tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser bör med bostad förstås förrättningsmannens permanenta bostad och att denne således inte kan göra anspråk på att ersättning skall beräknas för resa från eller till en mera tillfällig vistelseort, såsom sommarnöje e. d. I övrigt torde jag få hänvisa till vad kommittén har anfört.

6 §.

Förevarande paragraf motsvarar nuvarande 2 § 1 mom. samt 8 och 15 §§. För närvarande anges i 2 § 1 mom. vilken resekostnadsersättning som ut-

går vid olika färdsätt. Såsom färdsätt räknas även fotvandring, och ersättningen därför utgör 20 öre per kilometer.

Reseersättningskommittén framhåller, att kostnadsfaktorn vid fotvandring är så obetydlig, att man kan bortse från den, och vidare, att om förflyttning till fots är påkallad mera regelbundet eller i större omfattning, detta i de allra flesta fall beror därpå att sådan förflyttning utgör en förutsättning för arbetets utförande. Ansträngningar av ena eller andra slaget, som sammanhänger med de allmänna tjänstgöringsförhållandena, bör emellertid enligt kommitténs mening anses gottgjorda genom lönesättningen. Inom ett flertal verksamhetsområden, där förrättningar av här angiven karaktär ofta förekommer, gäller också besparingsreglementen, som inskränker eller helt eliminerar den i allmänna resereglementet medgivna rätten till resekostnadsersättning vid fotvandring. Vad åter angår fall, då förflyttning till fots inte betingas av förrättningens natur, torde fotvandring numera på grund av kommunikationsnätets utveckling förekomma i betydligt mindre omfattning än då de nu tillämpade grunderna för resekostnadsersättning tillkom. Med hänsyn till det anförda och även i viss mån i förenklingssyfte har kommittén ansett sig böra föreslå, att fotvandring i fortsättningen inte skall berättiga till resekostnadsersättning. Detta kommer i författningsförslaget till uttryck därigenom, att det i 2 § 1929 års resereglemente använda uttrycket »färdsätt» har utbytt mot »färdmedel».

Om resekostnadsersättning vid begagnande av olika slags färdmedel innehåller betänkandet bl. a. följande.

T å g. I sammanställningen av olika färdmedel och reseklasser svarar mot varje reseklass den vagnsklass på tåg, som har samma nummer som reseklassen. Innebörden härav är, att t. ex. en förrättningsman tillhörande reseklass II äger åtnjuta resekostnadsersättning *högst* för resa i II klass. Man måste nämligen utgå från att en förrättningsman, oavsett vilken reseklass han tillhör, är skyldig att — om plats enligt hans reseklass inte står att erhålla — åtnöjas med en lägre standard, som på ett reguljärt trafikmedel tillhandahålles allmänheten.

Under de överläggningar, som har ägt rum mellan kommittén och representanter för personalorganisationerna, har den tanken framförts, att regeln om överensstämmelse mellan reseklass och vagnsklass skulle kompletteras så, att rätt till resekostnadsersättning efter II klass järnväg skulle inträda även för förrättningsman tillhörande reseklass III, om resan hade viss minsta längd. Även om det sålunda framförda förslaget enligt kommitténs mening inte kan fränkännas ett visst berättigande, har kommittén inte ansett sig kunna tillmötesgå förslaget. Kommittén har härom anfört följande.

Det säger sig självt, att en längre resa är mera tröttande än en kortare, och vare sig man ser till tjänstens intressen eller anlägger vad som skulle kunna kallas den humanitära synpunkten, ter det sig önskvärt, att förrättningsmannen icke utsättes för större obehag än nödvändigt. Å andra sidan måste även andra faktorer än resans längd beaktas i sammanhanget, bland

vilka kommittén vill framhålla frekvensen av längre resor för olika förrättningsmän. Det vill synas, som om den civila statsförvaltningens tjänstemän i de till reseklass III hörande lönegraderna i allmänhet icke särdeles ofta skulle ha att företaga längre järnvägsresor i tjänsten. Om frågan således huvudsakligen har betydelse vid resor i samband med byte av stationeringsort eller till- och frånträdande av förordnanden, synas emellertid knappast tillräckliga saksål föreligga att införa den ifrågasatta bestämmelsen, vilken skulle i viss mån komplicera ersättningssystemet. Vad angår försvaret, har man att beakta, att tjänsteresa ofta företages av ett flertal förrättningsmän samtidigt, varför förslaget genomförande sannolikt skulle för försvarets del medföra icke obetydliga praktiska svårigheter. Framhållas må, att spörsmålet har betydelse icke blott för den fast anställda personalens resor; enligt kungörelsen om värnpliktsavlöning (1945: 881) skall värnpliktig vid inryckning till eller utryckning från tjänstgöring hänföras till den för motsvarande beställningshavare på aktiv stat gällande reseklassen.

F a r t y g. Förrättningsman, som tillhör reseklass I, skall enligt nuvarande bestämmelser äga åtnjuta resekostnadsersättning högst motsvarande avgift för enskild hytt med högst två liggplatser. Vid resor mellan Gotland och fastlandet — vilka torde vara de enda fartygsresor inom landet som i praktiken kommer i fråga — kan den åsyftade graden av bekvämlighet åstadkommas antingen därigenom, att vederbörande köper I klass biljett till enmanshytt och betalar tilläggsavgiften 5 kronor eller genom att han köper biljett till tvåmanshytt i I eller II klass, varvid han har att erlægga en tilläggsavgift motsvarande under sommarsäsongen fullt och under vintersäsongen halvt pris för en färdbiljett i vederbörlig klass. Det första alternativet är det från kostnadssynpunkt fördelaktigaste. Enligt grunderna för 4 § resereglementet kan förrättningsmannen följaktligen, om enmanshytt finnes att tillgå, icke göra anspråk på högre ersättning än för resa i sådan hytt. Om å andra sidan inte enmans- men väl tvåmanshytt är ledig, är förrättningsmannen berättigad till ersättning för en hel sådan hytt, d. v. s. för två platser. Enligt kommitténs mening bör emellertid plats i enmanshytt — liksom vid resa med nattåg sovplats i I klass kupé — anses utgöra den högsta standard, efter vilken ersättning skall utgå. Kommittén föreslår därför den ändringen, att för reseklass I upptages »avgift för 1 hyttplats i I klass».

Förrättningsman i reseklass II äger enligt nuvarande bestämmelser rätt till resekostnadsersättning, högst motsvarande »avgift för hyttplats». Kommittén framhåller, att uttrycket hyttplats har ett skiftande innehåll, emedan en hytt kan vara avsedd för ett passagerarantal varierande mellan 1 och 4, varjämte tvåmanshytter finnes i både I och II klass, representerande två olika grader av komfort. Av grunderna för 4 § följer, att ersättning utgår endast för den billigaste hyttplats, som vid tillfället har kunnat erhållas. I första hand kommer alltså II klass hytt i fråga, men om alla sådana hytter är belagda, kan förrättningsmannen erhålla gottgörelse för avgift till I klass hytt och, om därvid bara enmanshytt står till buds, även för sådan hytt. Av förslaget beträffande reseklass I anser kommittén böra följa, att rätten till ersättning för förrättningsman i reseklass II begränsas att motsvara avgift för 1 hyttplats i II klass.

Till förrättningsman i den lägsta reseklassen, klass III, utgår nu resekostnadsersättning motsvarande avgift högst för »salongsplats». Enligt kommitténs mening kan varje förrättningsman med fog kräva att under sjöresa nattetid erhålla bäddad sovplats, om förhållandena medger detta. Såsom framgår av en i betänkandet lämnad redogörelse kan passagerare med III klass biljett på gotlandslinjen erhålla sådan plats endast på vissa fartyg och då i »turistklass», varvid förläggningsförhållandena har syntts kommittén vara obekväma i jämförelse med III klass sovplats på tåg. Kommittén har därför ansett sig böra tillmötesgå ett vid överläggningarna med stats-tjänstemännens organisationer framfört yrkande, att hithörande förrättningsmän måtte förklaras berättigade till ersättning för hyttplats, och föreslår, att för dem skall gälla samma bestämmelse som har föreslagits med avseende på förrättningsmän i reseklass II.

Luftfartyg, spårvagn, buss och bil i linjetrafik. Taxebil. Då något av dessa färdmedel har begagnats, bör enligt kommittén ersättning liksom hittills utgå för en plats. Endast beträffande färd med taxebil har kommittén funnit erforderligt att därutöver göra några uttalanden.

I nuvarande 2 § stadgas, att avgift för taxebil skall beräknas efter den lägsta fastställda taxa, som för resan kunnat ifrågakomma. Motiveringen till stadgandet finner man i prop. 1925: 95 (s. 28). Vid denna tid var biltaxorna i de flesta fall så konstruerade, att bilens vikt invercade på avgiften, och förrättningsman ansågs, där hinder inte mötte, böra använda bil, för vilken skulle tillämpas den lägsta för orten fastställda tariffen. Då numera gällande biltaxor inte är differentierade med hänsyn till bilens vikt eller andra liknande faktorer, har kommittén ansett den ifrågavarande bestämmelsen kunna uteslutas.

I fråga om färd med taxebil stadgas vidare i 2 §, att jämte ersättning för avgiften må utgå gottgörelse för andra brukliga utgifter för begagnande av sådan bil med högst 5 procent å avgiften, dock att sådan gottgörelse endast må utgå i den mån ersättningen för avgiften icke täcker de verkliga kostnaderna. De utgifter, som här åsyftas, är drickspenningar. Kommittén föreslår, att ersättning för utgivna drickspenningar skall utgå med högst 10 procent av kostnaden. Till stöd härför erinrar kommittén, att en resande väl inte är juridiskt förpliktad att utge drickspenningar men att, om han det gör, han enligt allmän sed brukar beräkna drickspenningbeloppet till 10 procent av den taxeenliga avgiften, med större eller mindre avrundning uppåt. Vid inkomsttaxeringen förutsattes också, att trafikchaufför har haft vissa inkomster av drickspenningar. Å andra sidan har den föreslagna bestämmelsen så avfattats, att förrättningsman inte skall äga uppbära ersättning för drickspenningar i vidare mån än han har utgivit sådana. Kostnaden för drickspenningar bör alltså verifieras genom att den särskilt upptages på det kvitto över bilkostnaden, som bifogas reseräkningen.

De delar av nuvarande bestämmelser om »samäkning» (8 §), som utgör

ordningsföreskrifter, har kommittén ansett inte höra hemma i resereglementet. I förslaget har därför bara intagits en bestämmelse om den ersättning, som skall utgå, då samåkning äger rum. Bestämmelsens tillämpning har ansetts kunna begränsas till resor med taxebil. Lydelsen förutsätter, att en av förrättningsmännen betalar hela resekostnaden. Till skillnad från vad fallet är i nuvarande 8 § 1 mom. kräves inte, att samtliga resande deltager i en och samma förrättning; omständigheterna kan enligt kommittén göra det lämpligt att anordna samåkning även i andra fall. Vidare har, efter påpekande från personalhåll, den utvidgningen ansetts böra göras, att om hos staten anställda personer, som inte är förrättningsmän i resereglementets mening men likväl deltager i förrättning — exempelvis hantlangare eller skogsarbetare i vissa fall — medföljer i bilen, ersättning skall kunna utgå även för den merkostnad, som föranledes därav (jfr vad i det följande sägs angående resor med egen bil).

Egen bil. I 2 § nuvarande resereglemente stadgas, att ersättning vid resa med »annan automobil» utgår »enligt bestämmelser, utfärdade av Kungl. Maj:t». Kommittén föreslår, att uttrycket »annan automobil» ersättes med »egen bil», vilket senare uttryck är det allmänt brukade och täcker de fall, som i praktiken kommer i fråga. Om likväl i något fall tjänsteresa skulle företagas med bil, som enligt nuvarande terminologi är »annan bil» men ej »egen bil», äger förrättningsmannen åtnjuta resekostnadsersättning såsom vid begagnande av »annat färdmedel», d. v. s. med belopp motsvarande den styrkta utgiften.

Genom kungörelsen 1951:131 har bestämmelser utfärdats angående resekostnadsersättning vid tjänsteresa med egen bil. I dessa bestämmelser, vilka grundar sig på beslut vid 1951 års riksdag, har kommittén ansett sig icke böra föreslå någon ändring.

Enligt 2 § 2 mom. 1929 års allmänna resereglemente gäller, att om vid gemensam färd användes fortskaffningsmedel, som tillhör eller disponeras av någon av förrättningsmännen, denne äger åtnjuta, förutom resekostnadsersättning för egen resa, jämväl gottgörelse med 5 öre per kilometer för varje medresande förrättningsman. Gottgörelsen har varit bestämd till nämnda belopp sedan den 1 juli 1931. Bestämmelsen torde ha praktisk betydelse endast vid resor med egen bil. I propositionen nr 19 till 1951 års riksdag behandlades bl. a. denna särskilda ersättning. Därvid redogjordes för uttalanden av vissa myndigheter, enligt vilka ersättningen borde reduceras. För egen del fann jag mig böra godtaga, att densamma bibehölles i avvaktan på resultatet av reseersättningskommitténs arbete, även om den förefölle väl hög. Kommittén anför nu, att ifrågavarande ersättning är större än som motiveras av den ökning i slitage och bränsleåtgång, som kan föranledas av att en eller flera personer utom föraren medföljer i bilen, men att den torde ha avvägrats på sätt som skett för att stimulera till anordnande av samåkning. Mot en nedsättning anser kommittén tala att ersättningsbeloppet har stått oförändrat sedan år 1931 och att realvärdet följaktligen har inte obe-

tydligt minskat. Vid kommitténs överläggningar med personalorganisationerna har dessa bestämt motsatt sig en sänkning. Efter övervägande av olika synpunkter på frågan och med beaktande av att denna är av förhållandevis liten ekonomisk betydelse för statsverket, har kommittén inte funnit tillräckliga skäl föreligga att föreslå ändring på denna punkt.

I den nyssnämnda propositionen redovisades ett uttalande av Statstjänstemännens riksförbund, att vid tillämpningen av det här berörda stadgandet borde såsom förrättningsman räknas jämväl medresande, vilken vore stadd i statens ärenden men på vilken resereglementets bestämmelser inte ägde tillämpning. Jag förklarade mig anse, att med prövningen av detta förslag borde anstå, till dess kommitténs förslag föreläge. Detta sistnämnda förslag innebär, att — liksom vid samåkning med taxebil — sådan hos staten anställd medresande, som utan att vara förrättningsman deltagar i förrättning, skall i förevarande hänseende likställas med förrättningsman. Vad angår fall, då samåkning äger rum med andra än statsanställda (och därmed enligt 1 § 2 mom. reglementsförslaget jämförliga personer), är det enligt kommitténs mening lämpligast, att frågan om ersättning lämnas oreglerad. Någon skyldighet att låta sådana deltagare i förrättningen medfölja i bilen anser kommittén inte böra åvila förrättningsman, utan denne bör själv få avgöra, huruvida han önskar bereda vederbörande tillfälle härtill eller ej.

Motorcykel. Resekostnadsersättning vid färd med motorcykel har alltsedan tillkomsten av 1925 års resereglemente utgått såsom vid »annat färd sätt». Ersättningen utgör alltså f. n. 20 öre per kilometer. Kommittén uttalar, att i ersättningen otvivelaktigt ingår gottgörelse för kostnaderna men att man vid avvägningen också har velat uppmuntra förrättningsmännen att begagna motorcykel i stället för andra, dyrare färdmedel, exempelvis taxebil. För sin del anser kommittén inte, att särskilt förmånliga ersättningsgrunder bör tillämpas beträffande motorcykel. Denna uppfattning grundar sig huvudsakligen på den jämförelse man enligt kommitténs mening måste anställa med ersättningsgrunderna vid färd med egen bil. Vid sistnämnda färd sätt innefattar ersättningen inte annat än vad som beräknas motsvara självkostnaderna. Kommittén anser för sin del nödvändigt, att ersättningsfrågan vid färd med motorcykel omprövas på grundval av en självkostnadsberäkning. På kommitténs hemställen har statens sakrevision i december 1951 utfört en dylik beräkning, enligt vilken driftskostnaderna per mil (fasta och rörliga) skulle för en mindre motorcykel uppgå till följande belopp vid olika årliga körlängder.

Årlig körlängd, mil	150	300	500	700	900	1 500	2 000	2 500
Driftskostnader per mil, kr.	2:	28	1:36	1:07	0:91	0:83	0:73	0:71	0:68

Av kommitténs redogörelse framgår vidare, att i vissa besparingsreglementen ersättning vid resa med motorcykel har bestämts till 15 öre per km.

Att, såsom skett i bestämmelserna om ersättning vid färd med egen bil, fastställa flera ersättningsbelopp, svarande mot olika körlängder, synes

kommittén inte vara tillräckligt motiverat. Den årliga körlängd, efter vilken ersättningen för normalfall skall avpassas, anser kommittén inte böra understiga 500 mil. Liksom i fråga om resor med egen bil bör emellertid ersättningsgrunderna vid resor med motorcykel enligt kommitténs mening inte direkt anges i själva resereglementet. Kommittén föreslår därför, att ersättning skall utgå »enligt bestämmelser, utfärdade av Kungl. Maj:t». Denna anordning skulle möjliggöra för Kungl. Maj:t att för särskilda förvaltningsområden eller eljest för fall, då lämplighetsskäl talar för att högre ersättning medgives utgå än den för normalfall bestämda, lämna sådant medgivande. Ett dylikt skäl anser kommittén kunna vara, exempelvis, att man med hänsyn till omständigheterna bör grunda kostnadskalkylen på att tyngre motorcykel begagnas än den, som sakrevisionen har räknat med i sin undersökning, eller att förrättningens art gör det motiverat, att motorcykel med sidvagn användes. Vidare kan det tänkas, att staten har intresse av att motorcykel användes vid vissa slags förrättningar men att den årliga körsträckan därvid är kortare än 500 mil.

A n n a t f ä r d m e d e l. Såsom i det föregående har berörts avser kommittén, att fotvandring inte längre skall berättiga till resekostnadsersättning samt att färdmedlet motorcykel skall utbrytas och sammanföras med egen bil. Å andra sidan räknas i kommitténs förslag hästskjuts såsom »annat färdmedel». Det huvudsakliga innehållet i denna term kommer alltså att bli cykel, skidor, hästskjuts samt motor- och roddbåt.

Skälen för medgivande av resekostnadsersättning vid begagnande av cykel, skidor o. d. har syntts kommittén vid jämförelse med övriga färdmedel inte vara särdeles starka. Vidare framhåller kommittén, att i förevarande hänseende — liksom då det gäller fotvandring — för åtskilliga stora förvaltningsområden gäller besparingsbestämmelser, enligt vilka ersättning inte alls utgår eller också utgår med högst 10 öre per kilometer. Med hänsyn till sålunda föreliggande förhållanden har kommittén ansett sig inte kunna förorda, att i det nya resereglementet stadgas högre resekostnadsersättning för färd med sådant färdmedel, som drives av förrättningsmannen personligen, än 10 öre per kilometer. Vad däremot angår sådana fall, då förrättningsmannen har att till annan utgiva gottgörelse för färdmedlets begagnande, såsom vid förflyttning med hästskjuts eller med båt, torde enligt kommittén redan de nu föreskrivna beloppen — 30 resp. 20 öre per kilometer — vara otillräckliga. Kommittén anser, att ersättning i sådana fall bör utgå med belopp motsvarande förrättningsmannens styrkta kostnad. Som en följd av detta förslag har kommittén funnit bestämmelsen i 2 § 1 mom. sista stycket nuvarande resereglemente kunna utgå.

Enligt 15 § 1929 års allmänna resereglemente gäller att, där transportmedel kostnadsfritt tillhandahålles förrättningsmannen, resekostnadsersättning utgår endast i fall, då annat transportmedel än järnväg, fartyg, luftfartyg, spårväg eller omnibus frivilligt tillhandahålles av enskild person eller

företag, som varken föranlett förrättningen eller eljest därav beröres. I anslutning härtill skiljer kommittén i sitt förslag till reglering av samma spörsmål mellan färdmedel i reguljär trafik och andra färdmedel. Kommittén anser övervägande skäl tala för att ändring inte äger rum i det förhållandet, att med reguljärt trafikmedel företagen resa, som är kostnadsfri för förrättningsmannen på grund av att han innehar av trafikföretaget utfärdad frikort, inte medför rätt till resekostnadsersättning. Uppmärksamhet bör emellertid enligt kommittén även ägnas de fall, då resan visserligen inte är helt kostnadsfri men biljettpriset reduceras genom utnyttjande av rabattkort. Den nya bestämmelsen har därför av kommittén avfattats så, att resekostnadsersättning vid begagnande av färdmedel i reguljär trafik inte utgår med högre belopp än förrättningsmannen har erlagt i avgift för resan. I fråga om färdmedel, som inte går i reguljär trafik, har den av kommittén i förenklande syfte företagna omformuleringen av nuvarande 15 § medfört, att till skillnad från vad nu gäller resekostnadsersättning kommer att utgå, då färdmedlet kostnadsfritt tillhandahålles förrättningsmannen av kommun, som varken har föranlett förrättningen eller eljest beröres därav. Denna ändring anser kommittén dock knappast ha någon större praktisk betydelse.

Angående ersättning för befordran av redskap, instrument eller annan dylik icke personlig utrustning samt för anlitan- de av vägvisare eller bärare finnes bestämmelser meddelade i 14 § gällande resereglemente. Enligt samma paragraf ankommer det på Kungl. Maj:t att förordna om ersättning för befordran av effekter, tillhörande personlig utrustning. Kommittén föreslår, att paragrafen skall ersättas av ett stadgande, att beträffande ersättning för transport av bagage gäller vad Kungl. Maj:t därom bestämmer. Med bagage avser kommittén härvid såväl förrättningsmannens som statens tillhörigheter.

Av vad under *remissbehandlingen* har framhållits rörande innehållet i förevarande paragraf torde jag få nämna följande.

Skogsstyrelsen har biträtt förslaget att resekostnadsersättning skall utgå endast då särskilt färdmedel användes. *Arbetskyddsstyrelsen*, *rikets allmänna kartverk* och *länsstyrelsen i Västerbottens län* har å andra sidan påyrkat, att ersättning skall utgå även vid fotvandring. Ersättningen bör enligt kartverket utgöra minst 30 öre per kilometer, och samma belopp har länsstyrelsen föreslagit.

Statstjänarkartellen har ansett det vara motiverat, att resa överstigande viss längd får företagas i reseklass II även av den, som med hänsyn till sin lönegradsplacering eljest tillhör reseklass III. Frågan har berörts också av *skogsstyrelsen*, som emellertid har förklarat sig inte anse tillräckliga skäl föreligga för en sådan anordning.

Svea hovrätt har betecknat det som mindre tillfredsställande även från arbetssynpunkt, att andra tjänstemän än domstolsledamöter, t. ex. steno- grafer, under tingsresor inte skall äga rätt att färdas tillsammans med sina överordnade. Det bör enligt hovrättens mening övervägas, om inte veder-

börande myndighet kunde tilläggas befogenhet att i särskilda fall göra sådana undantag. Uttalanden av samma innebörd i sak har gjorts av *civilförsvarsstyrelsen*, *luftfartsstyrelsen* och *SR*.

Kommittéförslaget rörande förmåner vid fartygsresor har i åtskilliga yttranden blivit föremål för kritik. Följande myndigheter och personalorganisationer har framlagt olika motförslag, syftande till bibehållande eller i vissa fall förbättring av nuvarande villkor för förrättningsmän tillhörande reseklasserna I och II, nämligen *Svea hovrätt*, *överbefälhavaren*, *arbetarskyddsstyrelsen*, *riksräkenskapsverket*, *lantmäteristyrelsen*, *skogsstyrelsen*, *länsstyrelsen i Gotlands län*, *telegrafstyrelsen*, *försvarets fabriksstyrelse*, *SR* och *SACO*. *Försvarets civilförvaltning* har däremot funnit kommitténs förslag beträffande de båda nämnda reseklasserna vara logiskt följdriktigt.

Generalpoststyrelsen har ansett det kunna ifrågasättas, om den föreslagna nedsättningen till hälften av ersättningen vid färd med »annat färdmedel» är befogad i en tid, då priser och kostnader befinner sig i fortgående stegring. Det kan enligt styrelsen förutses, att förrättningsmän, som hittills — till fördel för verket — har begagnat sig av här avsedda färdmedel exempelvis vid inspektioner, kommer att draga sig för det personliga omaket vid en så ringa ersättning. Enligt *rikets allmänna kartverk* bör ersättning vid färd med cykel utgå med högre belopp än enligt förslaget, och *länsstyrelsen i Kronobergs län* har uttalat bl. a., att ersättning för begagnande av egen hästskjuts och egen motorbåt bör bestämmas till 20 öre per kilometer.

Av *tre reservanter i statskontoret* har uttalats, att inga sakliga skäl föreligger för att de speciella förmåner som tillkommer förrättningsman i reseklass I skall kunna utnyttjas vid s. k. fingerade resor. Reservanterna har därför föreslagit, att i paragrafen stadgas uttryckligt förbud mot att vid kostnadsjämförelse enligt 4 § reglementet hänsyn tages till avgift efter högre vagnsklass eller hyttplats än som verkligen har använts, då resan faktiskt har ägt rum med tåg eller fartyg, respektive till avgift för plats i I klass, då resan har företagits med annat färdmedel än sådant som begagnas i reguljär trafik.

Arbetarskyddsstyrelsen och *försvarets fabriksstyrelse* har ansett, att i fall, då bil kostnadsfritt tillhandahålles förrättningsman av den som beröres av förrättningen, gottgörelse bör beredas förrättningsmannen för utgivna drickspenningar.

Med anledning av förslaget rörande den särskilda ersättningen till förrättningsman vid gemensam färd med honom tillhörigt färdmedel har *statskontoret* förklarat sig vidhålla sin tidigare uttalade uppfattning, att dylik ersättning bör medgivas bara om antalet medresande är två eller flera och utgå med 5 öre per kilometer. Vissa andra myndigheter har ansett den ifrågavarande ersättningen böra få åtnjutas också för medresande av andra kategorier än dem kommittén har angivit, exempelvis representanter för kommunala förmedlingsorgan (*bostadsstyrelsen*) samt angivare eller vägvisare, som medföljer landsfiskal i hans bil (*länsstyrelsen i Kronobergs län*). *Vattenfallsstyrelsen* och *SACO* har uttalat sig i samma riktning. Däremot

har *skogsstyrelsen* funnit den av kommittén föreslagna avgränsningen vara välbetänkt.

Slutligen har *arbetarskyddsstyrelsen* och *länsstyrelsen i Kronobergs län* i motsats till kommittén ansett behov alltjämt finnas av en särskild bestämmelse om ersättning för anlitande av vägvisare.

Departementschefen. 6 § i departementsförslaget överensstämmer i allt väsentligt med kommittéförslaget. Endast i följande hänseenden har jag funnit anledning till uttalande.

Svea hovrätt m. fl. myndigheter har berört det principiellt betydelsefulla spörsmålet om undantag från eljest gällande reseklassindelning i fall, då förrättningsmän tillhörande skilda reseklasser samtidigt företager tjänsteresa. Jag vill inte förneka, att det vid gemensamma tågresor någon gång skulle kunna vara från tjänstesynpunkt fördelaktigt, att förrättningsman som tillhör en lägre reseklass bereddes möjlighet att färdas tillsammans med andra i samma förrättning deltagande personer, tillhörande högre reseklass. Emellertid torde det ingalunda vara regel, att avhandlandet av tjänstens angelägenheter under själva resan påkallar en dylik anordning. Något starkare skäl skulle enligt min mening kunna tala för att motsvarande undantag medgäves i traktamentshänseende. Vare sig det gäller resekostnadsersättning eller traktamente synes det mig emellertid möta så stora svårigheter att reglera frågan på ett sätt, som utesluter missbruk, att jag inte har ansett mig böra lägga de ifrågasvarande yttrandena till grund för något förslag.

De av reservanterna i statskontoret ifrågasatta särskilda bestämmelserna rörande ersättningens beräkning vid s. k. fingerade resor skulle innebära ett avsteg från den hittills gällande allmänna regeln, att vid jämförelse mellan olika färd sätt enligt 4 § reglementet hänsyn må tagas till sådan förmån, som förrättningsmannen vid »lämpligaste» färd sätt skulle ha ägt åtnjuta och kunnat begagna. Det synes kunna ifrågasättas, om inte ett fullföljande av tankegången bakom reservanternas förslag, såvitt det avser jämförelse mellan resor med exempelvis egen bil, å ena sidan, och tåg, å den andra, borde leda till att hänsyn skulle få tagas endast till kostnaderna för tågresa i III klass sittvagn. Även om en förrättningsman kan tänkas — med uppoffrande av tid och bekvämlighet — draga viss fördel av den nu tillämpade ordningen, har jag inte ansett det vara tillräckligt motiverat att föreslå införandet av de ifrågasvarande särbestämmelserna.

I fråga om resekostnadsersättningens storlek vid begagnande av »annat färdmedel» har jag ansett mig böra förorda kommittéförslaget. I likhet med kommittén vill jag erinra att enligt åtskilliga besparingsreglementen ersättning vid nyttjande av cykel eller skidor f. n. inte alls utgår eller också utgår med högst 10 öre per kilometer. Ehuru förslaget innebär en sänkning i förhållande till ersättningsbeloppet enligt nuvarande allmänna resereglemente, kommer det därför att för stora grupper av förrättningsmän medföra oförändrade eller ökade förmåner.

Med hänsyn till vad kommittén har anfört anser jag det böra godtagas, att den särskilda ersättningen vid samåkning bibehålles vid nuvarande belopp. Jag ansluter mig också till kommitténs förslag rörande avgränsningen av de kategorier av medresande, för vilka ersättningen skall få åtnjutas. Någon sådan ytterligare utvidgning, som har ifrågasatts i vissa yttranden, har jag alltså inte funnit påkallad.

7 §.

Förevarande paragraf innehåller traktamentsbeloppen, de i den allmänna motiveringen berörda avstånds- och tidsreglerna för bestämmande av rätten till traktamente samt regler om traktamente vid avbrott i tjänsteresa eller förrättning på grund av naturhinder, sjukdom m. m.

Såsom undantag från huvudregeln, att traktamente må åtnjutas vid förrättning utom förrättningsmannens tjänstgöringszon, har *reseersättningskommittén* föreslagit dels den förut nämnda kompletterande bestämmelsen om rätt till traktamente inom tjänstgöringszonen, då kortaste färdvägen mellan dennas medelpunkt och förrättningsstället är längre än 8 km, dels ock ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att, då förhållandena det föranleder, beträffande särskilda grupper av förrättningsmän förordna, att traktamente må utgå vid förrättning inom tjänstgöringszonen. Detta bemyndigande föreslår kommittén främst med tanke på förhållandena inom försvaret, där tjänstgöringstraktamente under vissa förutsättningar må åtnjutas vid övningar m. m. inom stationeringsorten.

Rörande tidsreglerna uttalar kommittén, att det inte skulle stå i överensstämmelse med bestämmelsernas syfte, om olika tider under en och samma dag, vilka tillsammans men inte var för sig uppgår till den för erhållande av halvt resp. helt traktamente stadgade minimitiden, skulle få sammanläggas och frågan om traktamente skulle bedömas med hänsyn till den sammanlagda tidens längd. På grund härav har kommittén utformat nämnda regler så, att minimitiderna skall ha förlupit i följd. Nu gäller enligt 17 § resereglementet, att vid tillämpning av tidsreglerna i 2 mom. skall i dagtid jämväl inräknas nattid, för vilken traktamente till följd av samma regler inte utgår. Kommittén har inte funnit tillräckliga skäl att bibehålla denna bestämmelse, vars betydelse har synts kommittén vara tämligen ringa.

Med tanke på fall, då en förrättning avslutas och en annan påbörjas eller två förrättningar helt infaller under en och samma dag, har kommittén ansett erforderligt med en bestämmelse, enligt vilken traktamente för dag inte i något fall må åtnjutas med högre belopp än som anges i förevarande paragraf.

Enligt 19 § 1929 års resereglemente må, om uppehåll i resa eller förrättning inträffar genom naturhinder eller styrkt sjukdom eller av annan giltig anledning, traktamente utgå även under tiden för uppehållet, dock högst under 15 dygn, så framt icke vederbörande myndighet i särskilt fall annorlunda bestämmer. Med hänsyn till arten av de anledningar till uppehåll,

varom här är fråga, har kommittén ansett bestämmelsen i stället böra utformas så, att det skall i fråga om traktamente så anses, som om förrättningsmannen utförde förrättning där han under tiden för uppehållet har sitt nattkvarter. På grund härav kommer de vanliga traktamentsreglerna att gälla. Om förrättningsmannen t. ex. måste intagas på sjukhus inom förrättningszonen, behandlas traktamentsfrågan som om den påbörjade förrättningen fortginge. Däremot är det enligt kommitténs mening inte motiverat, att bestämmelserna i den föreslagna 8 § vinner tillämpning, då förrättning eller tjänsteresa avbrytes genom att förrättningsmannen intages på sjukvårdsinrättning. Kommittén har föreslagit en uttrycklig föreskrift härom.

Om förrättningsmannen åtnjuter sjukhusvård, skall det enligt gällande bestämmelser bero på prövning av vederbörande myndighet, huruvida traktamentet under tiden för sjukhusvistelsen skall nedsättas eller helt upphöra. Enligt kommitténs mening kan den angivna omständigheten utgöra skäl för vederbörande myndighet att överväga, huruvida traktamentet bör nedsättas eller indragas. Då kommittén förutsätter en generell befogenhet för vederbörande myndighet att av särskilda skäl nedsätta eller indraga traktamentet, har kommittén inte ansett anledning föreligga att i reglementstexten särskilt ange det här avsedda fallet.

Nuvarande 19 § innehåller vidare en bestämmelse, att förrättningsman, som är berättigad till traktamentsersättning, äger åtnjuta sådan jämväl för helgdagar, som han i anledning av förrättning tillbringar utom bostads- eller tjänstgöringsorten. Kommittén har inte medtagit någon motsvarande bestämmelse, emedan enligt kommitténs mening 2 § 1 mom. första stycket och 7 § 1 mom. reglementsförslaget bör anses innebära, att förrättningsman, som åtnjuter såväl dag- som natttraktamente eller däremot svarande förmåner, skall äga uppbära traktamente även för sön- och helgdagsdygn, vilka infaller under förrättningen.

Rikets allmänna kartverk och vattenfallsstyrelsen har ifrågasatt, om inte med hänsyn till penningvärdets fluktuationer beslutanderätten rörande traktamentenas storlek bör tillkomma Kungl. Maj:t. *Arbetarskyddsstyrelsen* har funnit det angeläget, att traktamentsbeloppen omprövas i samband med de ändringar i statstjänstemännens löner, som tid efter annan påkallas av ändringarna i prisnivån.

Principen, att kvalifikationstiderna för rätt till dagtraktamente skall ha förlupit i följd, är enligt *arbetarskyddsstyrelsen* och *järnvägsstyrelsen* riktig bara om uppehållet mellan de olika tjänsteresorna är så långt, att det tillåter förrättningsmannen att intaga måltid.

Överbefälhavaren, arbetarskyddsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, generaltullstyrelsen, generalpoststyrelsen, järnvägsstyrelsen, Hushållningssällskapens förbund och *SR* har uttalat sig för bibehållande av den nuvarande regeln, att i dagtid skall inräknas nattid, för vilken natttrakta-

mente inte utgår, emedan högst en timme av natten har tagits i anspråk. Frågan har angivits äga stor betydelse bl. a. för statens järnvägars linjepersonal.

Departementschefen. Vad i remissyttrandena har anförts föranleder mig inte att ifrågasätta någon ändring i hittills tillämpad ordning för traktamentsbeloppens fastställande.

Ett tillgodosende av de uttalanden, som rörande förevarande paragraf har gjorts av arbetarskyddsstyrelsen och järnvägsstyrelsen, skulle enligt min mening komplicera traktamentsreglerna i högre grad än frågans vikt motiverar. Jag har därför funnit mig böra i detta hänseende följa kommittéförslaget.

I likhet med kommittén kan jag inte förorda någon motsvarighet till den nuvarande bestämmelsen, att nattid i vissa fall får inräknas i kvalifikationstiden för dagtraktamente. Det synes mig i samband härmed förtjäna framhållas, att den som påbörjar endagsförrättning före kl. 6 därmed blir underkastad den mera förmånliga tre—åttatimmarsregeln i stället för sex—tio—timmarsregeln.

8 §.

Reseersättningskommittén har, som förut har nämnts, ansett det erforderligt att särskilda traktamentsbestämmelser meddelas för fall, då förrättning inom viss förrättningszon avbrytes av förrättning på annat håll. Dessa bestämmelser bör enligt kommittén innehålla, att den, som utför förrättning inom viss förrättningszon men tillfälligt verkställer förrättning utom zonen under mindre än åtta hela kalenderdygn i följd, därvid skall äga bibehålla tidigare utgående traktamente och dessutom åtnjuta traktamente enligt de grunder, som skulle ha tillämpats, om förrättningszonen hade varit vederbörandes tjänstgöringszon. En förutsättning härför skall dock vara, att det inom den ursprungliga förrättningszonen utgående traktamentet är lägre än helt dagtraktamente. Sammanlagt skall traktamentet för dag inte få överstiga sistnämnda belopp, medan någon motsvarande begränsning icke föreslås i fråga om natttraktamente.

Konstruktionen bygger på den förutsättningen, att efter viss tids vistelse inom en förrättningszon det i reglementet bestämda traktamentsbeloppet skall — liksom nu — reduceras efter särskilda av Kungl. Maj:t föreskrivna grunder. Denna reduktion grundas i sin tur på antagandet, att förrättningsmannen har vidtagit särskilda anordningar för att nedbringa sina kostnader och inrättat sig för en inte alltför kort tids vistelse på orten i fråga. Vad inkvarteringen beträffar, förutsätter man att han har hyrt ett rum för minst en månad. Man kan enligt kommittén inte räkna med att förrättningsmannen vid en hastigt påkommande tillfällig förrättning skall kunna säga upp rummet med omedelbar verkan eller bli befriad från att erlagga hyran för den tid han inte begagnar detsamma. Kommittén föreslår därför, att redan utgående natttraktamente skall få bibehållas, även om förrättningsmannen

under den tillfälliga förrättningen åtnjuter oavkortat natttraktamente. Förstnämnda traktamente anses av de nämnda skälen böra få bibehållas även för det fall, att frånvaron från förrättningszonen förorsakas av tjänstgöring inom tjänstgöringszonen.

Rikets allmänna kartverk har funnit kommittéförslaget fullt berättigat när det gäller dygn, då förrättningsmannen måste övernatta på annan plats än i sitt vanliga kvarter inom förrättningszonen, men ställt sig mycket tveksamt till huruvida det är befogat, att högre traktamente för dag än det nedsatta utgår om nattkvarteret är detsamma. Om bestämmelsen likväl anses böra kvarstå, bör det enligt kartverket åtminstone fordras att arbetet utanför förrättningszonen omfattar viss minimitid, förslagsvis fem timmar, varigenom verkligt missbruk skulle kunna elimineras.

Departementschefen. Vad kartverket anfört har inte givit mig anledning att i sak föreslå ändring i kommittéförslaget i förevarande del.

9 §.

Innehållet i denna paragraf grundar sig på en överarbetning av de bestämmelser i 18 § nuvarande resereglemente, enligt vilka traktamente för natt under vissa omständigheter inte utgår eller utgår med reducerat belopp. Dessa bestämmelser avser dels fall, då förrättningsman av staten beredes inkvartering kostnadsfritt eller mot viss avgift, dels ock fall, då han på statens bekostnad innehar sovplats på tåg eller liggplats på fartyg.

Beträffande frågan, huruvida ett av myndighet lämnat erbjudande om inkvartering bör påverka rätten till natttraktamente, oavsett inkvarteringsstandard, framhåller *reseersättningskommittén*, att vissa bestämmelser om minimistandard redan nu gäller bl. a. vid kommenderingar till vissa skolor och kurser inom försvaret men att det skulle möta mycket stora svårigheter att för alla de områden, inom vilka allmänna resereglementet tillämpas, generellt fastställa en inkvarteringsstandard, som skulle anses vara den lägsta godtagbara. Kommittén uttalar, att bedömningen härav måste variera med hänsyn tagen till olika faktorer, såsom den allmänna standarden hos bostäder och hotell i den del av landet, där förrättningen äger rum, de förhållanden, under vilka förrättningsmannen normalt har att utöva sitt yrke, förrättningens varaktighet m. m. Vidare erinras, att det logi, som kan erhållas på hotell eller pensionat och inte minst vid inkvartering hos enskilda, är av mycket skiftande kvalitet.

Emellertid anser kommittén det vara klart, att med inkvartering inte bör avses vilket av staten tillhandahållet nattlogi som helst. Man bör rimligtvis kunna fordra, att bäddad sängplats, tvättanordning, uppvärmning, belysning och städning ingår i förmånen. Med hänsyn härtill har kommittén ansett sig böra i den förevarande bestämmelsen begagna uttrycket »godtagbar inkvartering». Härmed har kommittén endast avsett att markera, att vissa minimikrav på inkvarteringskvalitet bör uppställas; den närmare

utformningen av dessa krav anses, såsom förut nämnts, böra variera med hänsyn till olika av kommittén exemplifierade faktorer. Kommittén utgår från att frågan regleras av vederbörande myndigheter efter förhandlingar med berörda personalorganisationer och att meningsskiljaktigheter härigenom i stort sett skall kunna undvikas.

Huruvida förrättningsman, som har erbjudits men avvisat viss inkvartering, det oaktat skall äga uppbära nattraktamente enligt vanliga grunder, får enligt kommittén bli beroende av om den erbjudna inkvarteringen varit godtagbar eller inte. I det förra fallet bör, med hänsyn till de kostnader det medför för staten att hålla rum för här ifrågavarande ändamål, intet nattraktamente utgå. Om åter den avvisade inkvarteringen inte har varit att betrakta som godtagbar, anser kommittén, att nattraktamente bör utgå med hänsyn till de kostnader förrättningsmannen måste vidkännas för att själv anskaffa logi.

Kommittén uttalar sig vidare om spörsmålet, huruvida förrättningsman, som har begagnat sig av anvisad inkvartering, oaktat denna icke har varit att betrakta som godtagbar, skall äga uppbära nattraktamente helt eller delvis. Mot ett dylikt medgivande talar, att förrättningsmannen inte vidkännes någon sådan kostnad, för vilken nattraktamentet är avsett. Emellertid kan enligt kommitténs mening vägande lämplighets- och billighets-skäl anföras mot den restriktiva lösningen. Enligt gällande bestämmelser, i vilka kommittén inte föreslår ändring, äger sålunda förrättningsman, som på natten färdas med tåg på statens bekostnad utan att ha sovplats, åtnjuta oavkortat nattraktamente. I sådant fall kan man, säger kommittén, med fog tala om en »icke godtagbar» inkvartering. Kommittén framhåller även, att ett medgivande för den som begagnar sig av ett erbjudande om en visserligen bristfällig men dock användbar inkvartering att uppbära nattraktamentet kan antagas i fall, då annat logi inte står att erhålla i den närmaste omgivningen, minska benägenheten att företaga särskild resa för erhållande av nattkvarter. Kommittén har funnit dessa skäl övertväga de förenämnda principiella betänkligheterna och föreslår fördenskull, att nattraktamente skall utgå i här avsedda fall.

I fråga om nattraktamente för natt, då förrättningsmannen på statens bekostnad innehar sovplats på tåg eller liggplats på fartyg, innefattar kommitténs förslag endast den ändringen, att varaktigheten av vistelsen på förrättnings- eller överliggningsort preciseras. Kommittén har funnit sådan oklarhet råda angående tolkningen av den nuvarande bestämmelsen i ämnet, att densamma bör kompletteras genom angivandet av en minimitid. Därvid får det enligt kommittén anses naturligt att välja samma tidrymd, en timme, som i andra fall än de här åsyftade skall överskridas för att rätt till nattraktamente skall föreligga.

Svea hovrätt har erinrat, att enligt nuvarande praxis nattraktamente inte utbetalas till häradshövdingar, tingsnotarier eller domsagobiträden, som åtnjuta kostnadsfri inkvartering i tingshus. Om ändring i denna praxis ej är

avsedd, bör enligt hovrättens mening uttrycket »statlig myndighet» i paragrafens första stycke ändras till »offentlig myndighet».

Försvarets civilförvaltning har ansett det böra klart framgå av författningstexten, att denna bara åsyftar fall, då förrättningsman erbjudes inkvartering i kronan tillhörig byggnad eller av kronan eljest för stadigvarande ändamål disponerad lokal. Civilförvaltningen har nämligen funnit formuleringen inte utesluta fall, då myndighet har beställt rum åt vederbörande på exempelvis hotell eller pensionat.

Järnvägsstyrelsen har uttalat att begreppet »godtagbar» är svävande och bör utbytas mot en formulering, som klarare anger de krav som kan ställas på ifrågavarande inkvartering. Enligt *vattenfallsstyrelsen* skulle en exemplifiering av nämnda begrepp vara av värde. Styrelsen har förklarat sig anse, att godtagbar inkvartering bör utgöras av enkelrum med utrustning som ett normalt hotell- eller pensionatsrum på orten jämte service i fråga om bäddning, städning o. s. v. Kommitténs förslag, att fastställandet av en inkvarterings standard i största möjliga utsträckning skall ske efter förhandlingar, varvid hänsyn skall tagas till vissa av kommittén angivna faktorer, har *överbefälhavaren* och *lotsstyrelsen* motsatt sig. Enligt *överbefälhavarens* mening bör det i särskilda generella bestämmelser fastställas, vad som skall anses utgöra godtagbar inkvartering. Sådan inkvartering bör motsvara normal hotellstandard och i detalj bör bestämmas beträffande rummets beskaffenhet, inredning m. m. *Kammarrätten* har åter funnit det önskvärt, att standardfrågan i största möjliga utsträckning regleras förhandlingsvägen.

Rikets allmänna kartverk har uttalat tvekan om det befogade i att förrättningsman, som har utnyttjat en icke godtagbar inkvartering, skall äga åtnjuta nattraktamente. Utan att framställa erinran mot denna princip i och för sig har *överbefälhavaren*, *statens lönenämnd* och *järnvägsstyrelsen* uttalat sig för att förrättningsmannen i sådana fall skall ha att erlagga någon avgift för inkvarteringen.

Departementschefen. Kommitténs förslag i fråga om rätt till nattraktamente i de fall då myndighet erbjuder förrättningsmannen inkvartering kan jag inte till alla delar biträda. Med hänsyn till ändamålet med traktamente kan jag nämligen inte tillstyrka att helt nattraktamente i vissa fall skall få uppbäras av den som har begagnat sig av dylik inkvartering. Enligt min mening bör en närmare anslutning till nu gällande bestämmelser i ämnet eftersträvas. Sålunda bör såsom huvudregel gälla, att nattraktamente, om myndighet erbjuder förrättningsmannen inkvartering, inte utgår med högre belopp än det myndigheten betingar sig för inkvarteringen.

Liksom kommittén anser jag emellertid, att undantag från nämnda huvudregel skall kunna göras i vissa fall då den erbjudna inkvarteringen inte håller viss standard. Oreducerat traktamente bör sålunda enligt min mening utgå, om den tillhandahållna inkvarteringen inte är av sådan beskaffenhet att den skäligen borde ha godtagits och förrättningsmannen ej heller har begagnat sig av erbjudandet. Vid bedömandet av huruvida viss inkvartering är av angivna beskaffenhet eller inte torde ledning kunna erhållas

av kommitténs uttalanden. I tillämpningsföreskrifterna till resereglementet bör också, såsom kommittén har förutsatt, meddelas vissa riktlinjer för dessa bedömanden. Det synes mig böra övervägas, huruvida inte i samband därmed skulle kunna anges vissa allmänna minimikrav på inkvartering. I likhet med kommittén finner jag det vara lämpligt och önskvärt, att myndigheternas beslut i förevarande frågor föregås av förhandlingar med vederbörande personalorganisationer.

Med anledning av vad Svea hovrätt anfört har i departementsförslaget uttrycket »statlig myndighet» utbytt mot »myndighet».

Andra stycket av förevarande paragraf överensstämmer med kommitténs förslag, vartill jag torde få hänvisa.

10 §.

Det nu gällande resereglementet innehåller i 20 samt 22—24 §§ bestämmelser om fördelning i vissa fall av kostnaderna för förrättningar, om förskott till förrättningsman för bestridande av reseutgifter, om innehållet i reseräkning samt om tid, inom vilken reseräkning skall inges. Då det enligt *reseersättningskommittén* bör undvikas, att själva reglementet tynges av ordnings- och redovisningsföreskrifter, har kommittén intagit de stadganden i nämnda ämnen, som den ansett vara erforderliga, i de föreslagna tilläggsbestämmelserna. Därvid har kommittén — i anslutning till ett av decentraliseringsutredningen tidigare framlagt förslag — uteslutit föreskriften i 24 § andra stycket reglementet om särskild, ettårig preskriptionstid för fordran avseende resekostnadsersättning och traktamente. Det kan enligt kommitténs mening starkt sättas i fråga, om den förevarande bestämmelsen i praktiken fyller någon funktion, som motiverar dess bibehållande.

Kommitténs förslag om avskaffande av den särskilda ettårspreskriptionen har avstyrkts av *arbetsmarknadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, generaltullstyrelsen, medicinalstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Kronobergs och Skaraborgs län* samt *domänstyrelsen*. Generaltullstyrelsen och länsstyrelsen i Kronobergs län har dock föreslagit, att rätten att meddela dispens skall överflyttas från Kungl. Maj:t till vederbörande myndigheter.

Departementschefen. Övervägande skäl talar enligt min mening för kommittéförslaget, vilket jag följaktligen tillstyrker.

Slutbestämmelsen.

Det föreslagna allmänna resereglementet bör lämpligen träda i kraft den 1 juli 1952. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de övergångsbestämmelser, som kan befinnas erforderliga.

I detta sammanhang torde jag något få beröra vissa bestämmelser i det nuvarande resereglementet, vilka saknar motsvarighet i departementsförslaget. Dessa bestämmelser är följande.

5 §. Enligt första stycket utgår inte resekostnadsersättning för färd, som inte överstiger en kilometer. Jag anser det inte vara tillräckligt motiverat att bibehålla denna bestämmelse, vars betydelse inte torde stå i proportion till arbetet med att kontrollera dess efterlevnad och som i en del fall, t. ex. då förrättning påkallar medförandet av ett omfattande bagage, torde kunna verka obilligt.

I andra stycket stadgas, att vid färd, som annorledes än med järnväg, fartyg, spårväg eller omnibus äger rum inom stads, köpings eller därmed jämförligt samhälles planlagda område, resekostnadsersättning — med undantag för visst fall — icke må utgå, med mindre Kungl. Maj:t eller, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet prövar skäligt medge sådan ersättning. Vad sålunda stadgats synes mig i vissa fall innebära en mindre rationell begränsning. Enligt min mening bör inte i reglementet meddelas någon bestämmelse, som generellt utesluter förrättningsman från rätt till resekostnadsersättning vare sig vid färd inom visst område eller vid begagnande av visst slags färdmedel, utan uppkommande frågor om vilken resekostnadsersättning som under olika förhållanden skall utgå bör avgöras genom tillämpning av 4 § reglementet och i anslutning därtill meddelade föreskrifter. En förutsättning för att ersättning skall få utgå för bilresor inom samhälle måste dock vara, att myndigheter och förrättningsmän iakttaga en tillbörlig återhållsamhet. Dylig ersättning bör sålunda tillkomma förrättningsman endast då användandet av bil medför en så påtaglig tidsvinst, att det utan tvekan kan sägas vara till fördel för tjänsten. Sådana omständigheter torde föreligga bara i undantagsfall. Jag vill understryka, att om någon mera allmän tendens till avvikelse från dessa riktlinjer skulle komma att göra sig märkbar, detta enligt min mening utgör anledning att ompröva frågan om bibehållande av den friare bedömningen i förevarande hänseende.

6 § innehåller i första stycket, att resekostnadsersättning inte utgår för längre väg än som verkligen har tillryggalagts, där ej enligt gällande taxa avgift har erlagts för viss minimiväglängd. Stadgandet torde vara obehövt, då dess innehåll följer av 4 och 6 §§ reglementsförslaget.

Bestämmelsen i andra stycket, att vid beräkning av resekostnadsersättning överskjutande del av kilometer räknas såsom hel kilometer, förutsätter en exakthet vid bestämmandet av tjänsteresornas längd, som sällan synes kunna uppnås. Det ligger enligt min mening i sakens natur, att den tillryggalagda sträckan i praktiken måste anges uppskattningsvis.

7 §. Här föreskrives, att om till kostnadens nedbringande tur- och retur- eller annan dylig biljett har kunnat användas och detta har låtit sig på förhand beräkna, resekostnadsersättning inte må utgå med högre belopp än som vid användande av sådan biljett skulle ha tillkommit förrättningsmannen. Detta är en sådan omständighet, som skall beaktas vid fastställandet jämlikt 4 § reglementsförslaget av förrättningsmannens ersättning. Något särskilt stadgande därom erfordras inte i reglementet.

9 § innehåller, att förrättningsman, där han inte enligt gällande taxa är befriad från erläggande av bro-, väg- eller färjavgift, är berättigad till gottgörelse för av honom erlagd dylik avgift. Kommittén har upplyst, att avgift av här ifrågavarande slag numera, såvitt angår det allmänna vägväsendet, upptages endast vid en färja i landet, nämligen den vid Stegeborg, samt att avgiftssystemet kommer att avvecklas även där. Vid sådant förhållande finner jag anledning inte föreligga att bibehålla bestämmelsen i fråga.

11 § innehåller en bestämmelse, att för plats i sovvagn utgår gottgörelse endast om förrättningsmannen nattetid har begagnat sådan plats. Enligt 4 § reglementsförslaget skall ersättning i princip utgå med hänsyn tagen till det färdsätt, som verkligen har använts, men å andra sidan får vid s. k. fingerad resa hänsyn i förekommande fall tagas till kostnad för sovplatsbiljett. Med hänsyn härtill bör bestämmelsen enligt min mening utgå.

12 §. Innebörden av denna paragraf är i huvudsak, att förrättningsman, som för fram- och återresa använder ett och samma fortskaffningsmedel, är berättigad till ersättning för utgivna väntpenningar, dock endast i den mån resekostnadsersättningen inte därigenom kommer att uppgå till högre belopp än om han hade anlitat nytt fortskaffningsmedel för återresan. Paragrafen är obehövlig, dels emedan väntpenningarna måste anses utgöra en del av avgiften för färdmedlets begagnande, dels med hänsyn till innehållet i 4 § reglementsförslaget.

13 §. Det stadgas här, att resekostnadsersättning inte utgår för sådan förflyttning till fots eller medelst resdon, drivet av förrättningsmannen personligen, som till följd av förrättnings natur måste äga rum under själva förrättningen. Jag får erinra, att enligt mitt förslag resekostnadsersättning över huvud taget inte skall utgå vid förflyttning till fots. I övrigt anser jag, att inskränkningen i fråga bör avlägsnas med hänsyn till sin oklara innebörd och sin ringa praktiska betydelse.

21 §. Beträffande här intagna bestämmelser om traktamente till befattningshavare, vilken för förrättning äger uppbära arvode av den som har påkallat förrättningen, uttalade redan 1918 års sakkunniga, att bestämmelserna syntes ha till största delen förlorat sin praktiska betydelse. Såvitt jag har mig bekant kan de numera betraktas som inaktuella, varför de inte bör bibehållas.

25 §. Enligt denna paragraf skall såsom tjänstefel anses, om mot bättre vetande i reseräkning lämnas oriktig uppgift i syfte att utbekomma högre ersättning än som enligt reglementet bör utgå. I propositionen nr 85 till 1944 års riksdag behandlades frågan om införande av en motsvarande föreskrift i bestämmelserna om ersättning för flyttningkostnad, men dåvarande chefen för finansdepartementet förklarade sig inte anse erforderligt, att en uttrycklig bestämmelse meddelades därom, att lämnande av oriktiga uppgifter skulle anses som tjänstefel. Någon dylik bestämmelse kom inte heller att inflyta i den nu gällande flyttningstersättningskungörelsen. Under erinran härom och med understrykande av att lämnandet av felaktig uppgift

under sådana omständigheter och i sådant syfte, som anges i förevarande paragraf, är att betrakta som försök till bedrägeri och tjänstefel, anser jag det inte erforderligt, att bestämmelsen i fråga intages i det nya resereglementet.

II. Stationeringsort och omplaceringstraktamente.

De allmänna reglerna om stationeringsort för statens tjänstemän finnes meddelade i 9 § 1 mom. Saar och innehåller, att där ej tjänstemans stationeringsort blivit av Kungl. Maj:t bestämd och denna ej heller framgår av omständigheterna, vederbörande myndighet skall bestämma stationeringsorten med iakttagande av de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar. Sådana närmare bestämmelser har intagits bland tilläggsbestämmelserna till Saar.

Genom prop. 1946: 274 inhämtade Kungl. Maj:t riksdagens bemyndigande att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen hade förordats besluta om särskilda förmåner åt befattningshavare, som efter omplacering från en stationerings- eller förläggningssort till en annan inte hade kunnat anskaffa familjebostad på den nya stationerings- eller förläggningssorten. I propositionen uttalades, att förmånerna i fråga borde omfatta rätt att åtnjuta lön enligt den för den tidigare stationeringsorten gällande ortgruppen samt tjänstgöringstraktamente. Det syntes vara till fyllest, att traktamentet som regel utginge med det reducerade belopp, som enligt vederbörlig traktamentstabell från och med 16:e dygnet gällde för befattningshavare utan eget hushåll. Därvid förutsattes, att gottgörelse för dubbelhyra enligt flyttningersättningskungörelsen inte skulle utgå för tid, varunder tjänstgöringstraktamente uppbures. Förmånerna syntes i regel inte böra få åtnjutas under längre tid än sex månader. Utformningen av de närmare förutsättningarna för att utfå förmånerna borde få ankomma på Kungl. Maj:t. Sedan riksdagen genom skrivelse nr 430 hade lämnat det begärda bemyndigandet, utfärdades kungörelsen 1947: 18 angående omplaceringstraktamente åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

Reseersättningskommittén.

Kommittén uttalar, att föreskrifterna i kungörelsen angående omplaceringstraktamente reellt sett utgör en komplettering av bestämmelserna om stationeringsort och innebär, att verkningarna av en omstationering i princip upphäves för den tid den genom kungörelsen medgivna förmånen utgår. Rätten att åtnjuta omplaceringstraktamente har emellertid förknippats med villkor, vilkas uppfyllande i praktiken har vållat besvärligheter. Sålunda kan förmånen författningsenligt inte utgå till tjänsteman, som med anledning av omstationering har avflyttat med familjen från sin bostad på den förutvarande stationeringsorten och därefter i avvaktan på att erhålla familjebostad på den nya stationeringsorten har hyrt bostad för familjen

på en tredje ort. Vidare har den tidrymd av sex månader, under vilken omplaceringstraktamente regelmässigt utgår, befunnits alltför snäv. Bland annat med häsyn till här antydda förhållanden har detta särskilda traktamente ansetts innebära en otillräcklig kompensation för de merkostnader, som en omstationering på grund av svårigheterna att få bostad numera vanligen medför.

Av det anförda finner kommittén framgå, att det man har velat vinna genom införandet av rätten till omplaceringstraktamente, d. v. s. en neutralisering av de genom bostadsläget framkallade olägenheterna, även kan vinnas genom en omarbetning av gällande bestämmelser om stationeringsort. Denna omarbetning går i korthet ut på att man under vissa förutsättningar framskjuter tidpunkten för ändringen av stationeringsorten. En sådan anordning innebär, att särskilda bestämmelser om omplaceringstraktamente inte blir erforderliga. Vid det förhållandet, att stationeringsorten kan bibehållas, kan nämligen traktamentsförmånerna regleras på samma sätt som vid förrättningar i allmänhet. Den förenkling, som härigenom åstadkommes, synes kommittén bli till fördel både för vederbörande myndigheter och för de enskilda tjänstemännen.

Om den närmare innebörden av de särskilda bestämmelser om stationeringsort, som kommittén anser böra ersätta de nu gällande, anför kommittén bl. a. följande.

Befordran eller förflyttning till tjänst på annan ort innebär, att tjänstemannen definitivt lämnar sin dittillsvarande stationeringsort. Med hänsyn härtill bör omstationering i princip ske från och med den dag, då den nya tjänsten skall tillträdas. På grund av svårigheterna att få bostad kan emellertid en sådan regel skäligen icke tillämpas undantagslöst. I anslutning till vad som nu gäller enligt kungörelsen 1947: 18 i fråga om omplaceringstraktamente bör den gamla stationeringsorten få bibehållas intill dess lämplig bostad kunnat anskaffas på den nya orten. Vederbörande myndighet bör därför i förekommande fall åga medgiva sådant anstånd med ändring av stationeringsorten. En förutsättning för att anstånd skall kunna av myndigheten medgivas bör vara, att tjänstemannen vidtager alla de åtgärder, som skäligen böra åligga honom, för att anskaffa lämplig bostad. Myndigheternas befogenhet i förevarande hänseende bör vidare begränsas till att avse högst ett år.

Av kommitténs uttalanden i övrigt beträffande frågor om stationeringsort torde här endast de böra beröras, som avser tjänstemän utan fast stationeringsort. I 33 § Saar stadgas, att tjänsteman, för vilken fast stationeringsort ej bestämts, må av vederbörande myndighet tilldelas tjänstgöringsstraktamente under högst 90 dagar efter förändring av tjänstgöringsort. Härmed korresponderar en föreskrift i tilläggsbestämmelserna till Saar, att för tjänsteman, som vid visst verk anställts för tjänstgöring utan fast stationeringsort, den ort skall vid varje särskild tidpunkt utgöra stationeringsort, där tjänstgöringen fullgöres. Anställning utan fast stationeringsort förekommer, såvitt kommittén har kunnat finna, endast inom fångvärderna, försvaret, tullverket, landsfogde- och landsfiskalsorganisationerna samt post-

verket. Den personal som beröres därav är huvudsakligen yngre tjänstemän med aspiranttjänstgöring eller tjänstgöring, som ofta skiftar från ort till annan. Kommittén har för sin del funnit bestämmelser om anställning utan fast stationeringsort inte vara erforderliga. Enligt kommitténs mening bör lönen även för här ifrågavarande tjänstemän lämpligen anknytas till en fast stationeringsort, och i den mån särskilda traktamentsbestämmelser anses påkallade för viss personalgrupp, bör sådana bestämmelser utfärdas inom ramen för den befogenhet härtill, som kommitténs förslag till allmänt rese-reglemente med tilläggsbestämmelser inrymmer. Kommittén har sålunda vid utarbetandet av sitt förslag till bestämmelser om stationeringsort utgått från att alla tjänstemän skall ha fast stationeringsort.

Yttrandena.

Kommitténs förslag om anstånd med omstationering i vissa fall har uttryckligen tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *överbefälhavaren, statskontoret, skogsstyrelsen, länsstyrelsen i Kronobergs län, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, försvarets fabriksstyrelse* och *SR*. Därjämte har *domkapitlet i Uppsala* förklarar sig förutsätta, att samma ändring företages i de prästerliga avlöningsförfattningarna, emedan det är synnerligen angeläget att de prästerliga befattningshavare, som saknar tjänstebostad, erhåller en mot omplaceringstraktamentet svarande förmån. Enligt telegrafstyrelsens mening skulle det kunna tänkas, att maximitiden för erhållande av traktamente i någon mån inskränktes beträffande tjänstemän utan eget hushåll, för vilka svårigheten att erhålla godtagbar bostad i regel torde vara mindre än för tjänstemän med familj. Generalpoststyrelsen har ansett att förslaget, ehuru rationellt, kommer att innebära en avsevärd ökning av traktamentskostnaderna i samband med förflyttningar. *Riksräkenskapsverket* har ifrågasatt om tillräckliga skäl föreligger för en sådan höjning av traktamentsförmånerna, som förslaget innebär, och liknande synpunkter har *försvarets civilförvaltning* anlagt. Enligt ämbetsverkets erfarenhet har kritiken mot gällande bestämmelser angående omplaceringstraktamente främst riktat sig mot att förmånen inte utgår för längre tid än sex månader. Civilförvaltningen har också funnit det tveksamt, om den tänkta anordningen över huvud taget kan anses lämplig för försvarets del, bl. a. emedan på de militära staberna skulle läggas inte bara beslutanderätten i flertalet frågor rörande förskjutning av omstationeringstidpunkten utan också hela kontrollen av de förutsättningar, som skall utgöra villkor för att sådan förskjutning skall äga rum. Enligt civilförvaltningens mening bör kungörelsen angående omplaceringstraktamente bibehållas men omarbetas så, att omplaceringstraktamente utan Kungl. Maj:ts medgivande kan utgå under minst 12 månader. Därvid bör man också uppmjuka den nuvarande förutsättningen, att familjen kvarblir på den tidigare stationeringsorten.

Förslaget att varje tjänsteman i fortsättningen skall ha fast stationeringsort har berörts i två yttranden. Från *generalpoststyrelsens* sida har förslaget inte föranlett någon erinran, men styrelsen har sagt sig ämna över-

våga utfärdandet av generella föreskrifter om nedsättning av resekostnadsersättning och traktamente för den »reservpersonal», utgörande ca 3 000 huvudsakligen yngre, ogifta tjänstemän, som f. n. inte har fast stationeringsort. Vidare har styrelsen ansett skäl tala för att deltagare i vissa av verket anordnade utbildningskurser får vidkännas vissa beskärningar av traktamentsrätten. *Lotsstyrelsen* har upplyst, att anställning utan fast stationeringsort inte sällan förekommer vid fyrstaten för vissa extra tjänstemän, som anställs med tjänstgöringsskyldighet inom visst lotsdistrikt och vid behov anlitas på de olika fyrplatserna inom distriktet. Tjänstgöringstraktamente utgår inte till dylika tjänstemän. *Lotsstyrelsen* har ansett de nuvarande bestämmelserna vara väl lämpade för lotsverkets förhållanden, under det att den av kommittén föreslagna ordningen i många fall knappast skulle framstå som naturlig eller tillfredsställande. Styrelsen har därför avstyrkt förslaget.

Departementschefen.

Under de år som har förflutit, sedan kungörelsen angående omplacerings- traktamente tillkom, har det i ett stort antal fall befunnits skäligt att genom särskilda medgivanden förlänga den i kungörelsen angivna maximtiden för åtnjutande av förmånen i fråga eller dispensera från villkoret, att vederbörandes familj skall ha kvarblivit på den tidigare stationeringsorten. Vissa tolkningssvårigheter har vidare föranlett utfärdandet av ett cirkulär (1950: 531) till statsmyndigheterna om kungörelsens tillämpning, i stort sett grundat på ett av reseersättningskommittén framlagt förslag. En i och för sig erforderlig omarbetning av själva bestämmelserna har emellertid inte kommit till stånd, emedan den har ansetts lämpligen böra samordnas med översynen av allmänna resereglementet och bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente.

Reseersättningskommitténs föreliggande förslag innebär en omläggning i systematiskt hänseende och i samband därmed en utvidgning av kretsen av ersättningsberättigade tjänstemän, vissa höjningar av traktamentsbeloppen och fördubbling av den tid, under vilken omplaceringstraktamente kan utgå utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande. Vidare förordas i kommittéförslaget borttagande av det nyssnämnda villkoret angående familjens kvarblivande på den förutvarande stationeringsorten.

Mot principlösningen, att de formella förutsättningarna för medgivande av traktamente i samband med befordran eller förflyttning till annan ort skall tillskapas genom anstånd med omstationering, har jag ingenting att erinra. I övrigt anser jag mig emellertid böra förorda vissa avvikelser från kommitténs förslag.

Omplaceringstraktamente kan enligt nuvarande bestämmelser utgå endast till befattningshavare med eget hushåll. Tillräckliga skäl synes mig knappast föreligga för att den särskilda förmån det här gäller skall tillerkännas även andra tjänstemän. Dessa torde nämligen få anses skäligen till-

godosedda genom möjligheten att erhålla flyttningsersättning. Då jag vidare delar försvarets civilförvaltnings uppfattning, att kritiken mot gällande bestämmelser har riktat sig mera mot att omplaceringstraktamente normalt inte kan utgå för längre tid än sex månader än mot traktamentets storlek, bör enligt min mening nuvarande grunder så till vida bibehållas att efter en tid av tre månader till tjänsteman, som har erhållit anstånd med omstationering, det för tjänsteman utan eget hushåll tillämpliga traktamentsbeloppet skall utgå.

Erforderliga bestämmelser i ämnet torde få intagas i tillägsbestämmelserna till avlöningsreglementet och resereglementet.

Tjänstemännens huvudorganisationer har vid de förut nämnda överläggningarna biträtt vad jag här har förordat.

Allmänt sett förefaller mig skäl tala för avskaffande av anordningen, att vissa grupper av tjänstemän saknar fast stationeringsort. Det torde emellertid böra närmare övervägas, huruvida inom visst eller vissa förvaltningsområden föreligger sådana speciella förhållanden, att anordningen i fråga likväl bör kvarstå för deras vidkommande. Vilket resultat dessa överväganden än må leda till, behöver det inte påverka avfattningen av allmänna resereglementet eller 33 § Saar. Skulle för något område fast stationeringsort för varje tjänsteman anses icke böra föreskrivas, torde erforderliga bestämmelser om traktamente till tjänsteman utan fast stationeringsort få meddelas i särskild ordning.

III. Traktamente till personal i försvarets reserver.

Enligt reservbefälskungörelserna för armén, marinen och flygvapnet (1943: 815—817) äger personal i reserv, som har eget hushåll och fullgör densamma enligt vederbörlig kungörelse åliggande tjänstgöring utom bostadsorten under sådana förhållanden, att det vanliga kvarteret icke kan bibehållas, uppbära lön efter den ortsgrupp, till vilken vederbörandes mantalsskrivningsort hänföres, ävensom reservbefälstraktamente. Detta traktamente utgår efter tjänstegrad med lägst 5 och högst 8 kronor för dygn — utan uppdelning på natt och dag — och får åtnjutas för högst 60 dygn under en och samma tjänstgöringsperiod. Personal utan eget hushåll uppbär lön efter den ortsgrupp, till vilken förläggningssorten för det förband, vid vilket tjänstgöringen äger rum, är hänförd. Sistnämnda personal har inte rätt till reservbefälstraktamente.

Vid tjänstgöring utom den ort, till vilken vederbörande har inkallats till tjänstgöring, äger de för personal på aktiv stat gällande bestämmelserna om tjänstgöringstraktamente motsvarande tillämpning för reservpersonalen.

De grunder, för vilka här har redogjorts, har godkänts av 1943 års riksdag efter förslag i propositionen nr 143. Bestämmelser av samma innehåll har sedermera, i enlighet med av riksdagen lämnat bemyndigande, meddelats i kungörelsen angående väg- och vattenbyggnadskåren (1951:497). Den särskilda traktamentsförmånen benämnes där befälstraktamente.

I skrivelse den 6 juni 1947 har Centralstyrelsen för de svenska reservofficersförbunden och Svenska reservunderofficersförbundet hemställt om viss höjning av reservbefälstraktamentena. Efter remissbehandling har framställningen överlämnats till reseersättningskommittén för att av kommittén tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag. Med anledning härav har kommittén inkommit med den av mig förut omnämnda skrivelsen angående traktamente m. m. för personal i försvarets reserver. Rörande innehållet i denna skrivelse och i de yttranden över densamma, som har inhämtats från försvarets civilförvaltning, överbefälhavaren och statskontoret, torde jag få anföra följande.

Reseersättningskommittén.

I fråga om lönen anser kommittén, att den bör för all personal i reserv utgå efter bostadsortens ortsgrupp, emedan det är bostadsortens dyrortsförhållanden som normerar de vanliga utgifterna. Som bostadsort bör anses kyrkobokföringsorten, vilken enligt kommitténs mening torde bättre än mantalsskrivningsorten svara mot de faktiska bosättningsförhållandena.

Vad härefter angår traktamente, framhåller kommittén, att reservpersonalen hittills visserligen i princip har ansetts böra kompenseras för de särskilda utgifter, som uppkommer vid tjänstgöring utom bostadsorten, men att utgifterna i fråga beträffande personal utan eget hushåll inte har ansetts vara av sådan betydelse, att kompensation bör beredas denna kategori. Kommittén anser emellertid för sin del, att utgifterna vid tjänstgöring utom bostadsorten är i stort sett desamma för reservpersonal utan eget hushåll som för andra tjänstemän utan eget hushåll. Enligt kommitténs mening kan det sålunda inte förutsättas, att reservpersonalen frånträder eller uthyr sin ordinarie bostad under tiden för fredstjänstgöring, som avses i reservbefälskungörelserna. Kommittén ansluter sig därför till ett av försvarsväsendets lönenämnd på sin tid gjort uttalande, att med avseende på rätten att åtnjuta traktamente åtskillnad inte bör göras mellan reservpersonal med och utan eget hushåll.

De merkostnader, som åsamkas reservpersonal under tjänstgöring vid vilken det vanliga kvarteret inte kan bibehållas, torde enligt kommittén inte avsevärt skilja sig från dem, som personal på aktiv stat nödgas vidkännas vid tjänstgöring utom stationeringsorten. Kommittén förordar därför, att i stället för nu gällande särskilda bestämmelser om reservbefälstraktamente de allmänna traktamentsbestämmelserna i princip göres tillämpliga på reservpersonal såväl med som utan eget hushåll även vid tjänstgöring på den ort, till vilken vederbörande har inkallats, om denna ort är så belägen att det vanliga kvarteret inte kan bibehållas såsom nattkvarter.

Reservbefälstraktamentets belopp har i propositionen 1943: 143 motive-rats bl. a. därmed, att reservpersonalen på förhand äger kännedom om den tjänstgöring, varom fråga är, såväl till omfattning som beträffande tid och plats. Denna omständighet bör även enligt kommitténs mening tagas i beaktande vid avvägningen av traktamentsersättningens storlek. Härom an-

för kommittén, att då det bör vara möjligt för vederbörande att vidtaga åtgärder för att nedbringa de särskilda kostnaderna redan från tjänstgöringens början, anledning inte synes föreligga att medge högre traktamentsersättning för de första femton dygnen än för tiden därefter. Där emot uttalar kommittén, att förhandskännedomen om tjänstgöringen inte motiverar någon nedsättning av de s. k. 16:e-dygnstraktamentena. Dessa traktamentsbelopp är nämligen avvägda med hänsyn till att vederbörande vid längre tids tjänstgöring på en och samma ort har haft viss tid till förfogande för att träffa anstalter för nedbringande av kostnaderna för inkvartering och förplägnad.

Beträffande bestämmelsen, att reservbefälstraktamente inte får utgå för längre tid än 60 dygn under en och samma tjänstgöringsperiod, har i propositionen 1943:143 framhållits, att denna undantagsbestämmelse har betydelse bara för vissa personalkategorier vid marinen, för vilka längre fredstjänstgöringsperioder än 60 dagar kan ifrågakomma. Kommittén förklarar sig inte anse det troligt, att reservpersonalen har större möjligheter än annan personal att nedbringa kostnaderna vid tjänstgöring av angiven varaktighet. Enligt kommitténs mening bör bestämmelsen därför utgå.

Yttrandena.

Överbefälhavaren, som i ärendet har hört försvarsgrenscheferna, har förklarat sig dela kommitténs synpunkter och tillstyrka dess förslag, även om kommitténs motiv för traktamentsbeloppens bestämmande inte kan anses helt bärande; enligt överbefälhavarens mening har nämligen reservpersonalen i allmänhet inte större förhandskännedom om tid och plats för tjänstgöringen än den aktiva personalen och därför inte större möjligheter än denna att planlägga sina bostads- och utspisningsförhållanden. I yttrandet har framhållits, att förslaget medför förenklingar, som underlättar handläggningen av ifrågavarande ärenden. Beträffande lönen har överbefälhavaren uttalat, att denna bör beräknas efter högsta ortsgrupp för den reservpersonal, som mera stadigvarande har sin verksamhet förlagd till utlandet.

Försvarets civilförvaltning har förklarat sig biträda kommitténs förslag rörande lörens beräkning och har funnit det ur skilda synpunkter vara att föredraga, att de allmänna traktamentsbestämmelserna i princip göres tillämpliga på reservpersonalen, framför att systemet med särskilda reservbefälstraktamenten bibehålles. Enligt civilförvaltningens mening gör sig emellertid de skäl alltjämt gällande, som har motiverat att reservpersonalen under tjänstgöring kommer i åtnjutande av traktamente efter mera restriktiva grunder än som tillämpas beträffande motsvarande förmån till den aktiva personalen. Ämbetsverket — som delar kommitténs uppfattning att traktamente bör utgå även till anställningshavare utan eget hushåll — har ansett det vara tillräckligt, att traktamentet för all reservpersonal vid tjänstgöring inom inkallelseortens tjänstgöringszon bestämmes till belopp, som gäller för tjänstemän utan eget hushåll. Mot upphävandet av begränsningen till 60 dygn har civilförvaltningen inte ansett något vara att erinra.

Civilförvaltningen har föreslagit införandet av bestämmelser därom, att den som är inkallad till annan ort än bostadsorten men kan bibehålla sitt vanliga nattkvarter skall erhålla kompensation för resorna mellan detta och tjänstgöringsplatsen, dock inom ramen för nattractamentets belopp.

Enligt av civilförvaltningen gjorda beräkningar skulle kommitténs förslag medföra att traktamentskostnaderna fördubblas, under det att civilförvaltningens förslag skulle innebära en ökning av nämnda kostnader med 60 å 70 procent.

Statskontoret har anfört, att de nu gällande ersättningsgrunderna måste betraktas som förhållandevis restriktiva. Ämbetsverket har emellertid förklarat sig dela den av civilförvaltningen uttalade uppfattningen, att skälen för att beträffande reservpersonalen tillämpas mera restriktiva grunder än för den aktiva personalen alltjämt gör sig gällande. I enlighet härmed har statskontoret biträtt civilförvaltningens förslag i vad det avser traktamente till personal med eget hushåll. Däremot har statskontoret ansett tillräckliga skäl inte finnas att för personal utan eget hushåll medge traktamente efter enahanda grunder som för personal med eget hushåll. Statskontoret har erinrat om reseersättningskommitténs uttalande, att det inte torde kunna förutsättas att reservpersonalen frånträder eller uthyr sin ordinarie bostad under tiden för fredstjänstgöringen, men anfört, att några direkta merkostnader för förplägnad som regel knappast synes kunna beräknas uppkomma. Mot bakgrunden härav har statskontoret föreslagit, att reservpersonal, som inte har eget hushåll, under fredstjänstgöringen endast tillförsäkras det för natt utgående s. k. 16:e-dygnstraktamentet.

I övrigt har statskontoret anslutit sig till vad civilförvaltningen har anfört i sitt yttrande.

Departementschefen.

Jag anser det vara lämpligt, att såsom reseersättningskommittén har föreslagit traktamentsförhållandena för personal i försvarets reserver under författningenligt åliggande tjänstgöring närmare anpassas efter de allmänt gällande bestämmelserna om traktamente. Jag förordar alltså i princip, att åtgärder vidtages i detta syfte. Detta innebär bl. a., att traktamente vid tjänstgöring på inkallelseorten skall kunna utgå även till personal utan eget hushåll. På de skäl som försvarets civilförvaltning och statskontoret har anfört finner jag det emellertid motiverat, att förmånerna begränsas i högre grad än enligt kommittéförslaget. För min del anser jag statskontorets förslag innebära en lämplig avvägning av kompensationen för de merkostnader, som i allmänhet kan beräknas uppkomma för reservpersonalen vid fredstjänstgöring. Jag tillstyrker detta förslag och vill därvid framhålla, att detsamma, ehuru mera restriktivt än kommittéförslaget, medför betydande förbättringar från den berörda personalens synpunkt. Vid bifall till vad jag nu har anfört kommer sålunda att utgå s. k. 16:e-dygnstraktamente med belopp, som gäller för tjänstemän utan eget hushåll. Reservpersonal

utan eget hushåll kommer dock endast att erhålla dylikt traktamente för natt. Den nuvarande begränsningen till 60 dygn upphäves.

Det torde kunna förekomma, att en anställningshavare anses lämpligen kunna begagna sitt vanliga kvarter som nattkvarter även om det är beläget ganska långt från tjänstgöringsplatsen. Med tanke på sådana fall synes det mig vara motiverat att införa rätt till resekostnadsersättning enligt allmänna resereglementet vid färd mellan tjänstgöringsplatsen och det vanliga kvarteret. Jag förordar emellertid den begränsningen, att ersättning får utgå endast om kvarteret är beläget utom tjänstgöringszonen. Vidare bör resekostnadsersättningen icke få överstiga natttraktamentets belopp.

Mot kommitténs förslag rörande den ortsgrupp, efter vilken reservpersonalens löner skall beräknas, har jag inte funnit anledning till erinran. Någon särbestämmelse för reservpersonal, som har sin civila verksamhet förlagd till utlandet, finner jag inte påkallad.

Överläggningar i ämnet har ägt rum med representanter för Centralstyrelsen för de svenska reservofficersförbunden och Svenska reservunderofficersförbundet. Därvid har från organisationernas sida yrkats, att reseersättningskommitténs förslag i fråga om traktamenten till reservbefäl skulle genomföras. Såsom av det föregående framgår har jag inte ansett mig kunna helt tillmötesgå detta yrkande.

Hemställan.

Under åberopande av vad jag i det föregående har anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att

- 1) utfärda allmänt resereglemente i huvudsaklig överensstämmelse med det såsom bilaga till statsrådsprotokollet i ärendet fogade författningsförslaget,
- 2) utfärda bestämmelser om omstationering samt om traktamente m. m. till personal i försvarets reserver och i väg- och vattenbyggnadskåren i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående har anförts samt
- 3) utfärda de övergångsbestämmelser, som kan bli erforderliga i anledning av förenämnda förslag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ingvar Rörs.

Bilaga.

Förslag

till

allmänt resereglemente.

1 KAP.

Vissa grundläggande bestämmelser.

1 §.

1 mom. Med *förrättning* avses i detta reglemente tjänstgöring eller uppdrag, som på grund av statlig myndighets föreskrifter eller beslut fullgöres för statens räkning annorstädes än å förrättningsmannens tjänsteställe. Av förrättning direkt föranledd resa benämnes i reglementet *tjänsteresa*.

I reglementet avses med *tjänstgöringszon* ett område, som begränsas av en cirkel med 5 kilometers radie och med förrättningsmannens tjänsteställe såsom medelpunkt. Med *förrättningszon* avses ett område, som begränsas av en cirkel med 5 kilometers radie och med förrättningsstället såsom medelpunkt. Där ej av omständigheterna framgår vad som utgör förrättningsmans tjänsteställe eller förrättningsställe, bestämmes detta av vederbörande myndighet med iakttagande av de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t meddelar.

Dygnen räknas från klockan 0. *Natt* betecknar i reglementet tiden mellan klockan 0 och klockan 6, *dag* den övriga delen av dygnet.

2 mom. Har Kungl. Maj:t beträffande visst förvaltningsområde, för vilket annan än staten är huvudman, meddelat föreskrifter eller beslut, enligt vilka den, som för huvudmannens räkning fullgör tjänstgöring eller uppdrag, äger att vid fullgörande av tjänstgöringen eller uppdraget samt vid därav föranledda resor åtnjuta ersättning enligt bestämmelserna i detta reglemente, skall vid reglementets tillämpning så anses, som om förvaltningsområdet vore statligt. Därvid skall vad i reglementet sägs om staten och om myndighet avse huvudmannen för förvaltningsområdet, respektive honom underordnat förvaltningsorgan.

2 §.

1 mom. Vid förrättning och tjänsteresa inom riket äger förrättningsman, i den mån ej annorlunda är eller varder stadgat, åtnjuta resekostnadsersättning och traktamente enligt bestämmelserna i detta reglemente.

Vederbörande myndighet äger medgiva, att förrättningsman må åtnjuta resekostnadsersättning enligt bestämmelserna i reglementet jämväl vid resa, som han i samband med förrättning företager för att erhålla nattkvarter eller för att intaga måltid.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet äger utfärda erforderliga föreskrifter för reglementets tillämpning ävensom utfärda bestämmelser och meddela beslut, enligt vilka i vissa fall resekostnadsersättning och traktamente skola utgå med lägre belopp än i reglementet sägs eller icke utgå eller traktamente skall helt eller delvis utbytas mot förmåner av traktamentes natur.

2 mom. Om resekostnadsersättning och traktamente vid tjänsteresa och förrättning utom riket förordnar Kungl. Maj:t.

3 §.

I enlighet med bestämmelser, som utfärdas av Kungl. Maj:t, hänföres förrättningsman till någon av *reseklasserna* I, II och III samt till någon av *traktamentsklasserna* A, B och C.

4 §.

Resekostnadsersättning och traktamente utgå med hänsyn tagen till den väg och det färd sätt, som verkligen använts; dock må ersättning icke tillgodonjutas med sammanlagt högre belopp än som skulle hava utgått, därest förrättningsmannen begagnat sig av den väg och det färd sätt, som med avseende å resans ändamål samt för åstadkommande av minsta sammanlagda rese- och traktamentskostnad eller eljest varit lämpligast.

Vad nu sagts innebär icke skyldighet för förrättningsman att färdas med luftfartyg eller att nattetid begagna sig av spårvagn eller buss i lokaltrafik.

Beträffande tjänsteresor, som företagas med förrättningsman tillhörigt motorfordon eller med luftfartyg, äger Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, förordna, att reskostnadsersättning skall utgå även i fall, då förrättningsmannen icke enligt bestämmelserna i första stycket är berättigad till ersättning för sådant färd sätt.

5 §.

För beräkning av reskostnadsersättning och traktamente må tjänsteresa anses påbörjad respektive avslutad vid förrättningsmannens tjänsteställe eller hans bostad eller ock å annan plats, där han haft eller har att fullgöra förrättning eller allmänt uppdrag. Om tjänsteresa påbörjas eller avslutas annorstädes än nu sagts, skall, där ej Kungl. Maj:t annat föreskriver, i ersättningshänseende så anses, som om resan hade påbörjats respektive avslutats vid tjänstestället eller bostaden.

Är förrättningsstället beläget inom tjänstgöringszonen, må dock för färd mellan bostaden och förrättningsstället reskostnadsersättning icke utgå med högre belopp än som skulle hava tillkommit förrättningsmannen, om han i stället färdats mellan tjänstestället och förrättningsstället.

2 KAP.

Resekostnadsersättning.

6 §.

1 mom. Resekostnadsersättning utgår enligt vad i nedanstående uppställning anges för olika färdmedel och reseklasser.

Färdmedel	Reseklass		
	I	II	III
Tåg	Avgift för 1 plats i I klass	Avgift för 1 plats i II klass	Avgift för 1 plats i III klass
Fartyg.....	Avgift för 1 hyttplats i I klass	Avgift för 1 hyttplats i II klass	
Luftfartyg, spårvagn, buss och annan bil i linjetrafik	Avgift för 1 plats		
Taxebil	Avgift för 1 person		
Egen bil, motorcykel	Enligt bestämmelser, utfärdade av Kungl. Maj:t		
Annat färdmedel.....	10 öre per km eller den högre ersättning förrättningsmannen visar sig hava utgivit		

Vid begagnande av färdmedel i reguljär trafik utgår resekostnadsersättning icke med högre belopp än förrättningsmannen erlagt i avgift för resan. Då färdmedel av annat slag kostnadsfritt tillhandahålles förrättningsman av staten eller av person, företag eller kommun, som föranlett förrättningen eller eljest beröres därav, utgår icke någon resekostnadsersättning.

Ersättning för plats i I klass å dagtåg må icke utgå i annat fall än då platsen användes i omedelbart samband med begagnande av dylik plats i sovvagn.

2 mom. Vid begagnande av taxebil äger förrättningsman utöver vad ovan angivits utfå såväl ersättning för den merkostnad, som kan hava uppkommit genom att annan person, som är anställd hos staten och som deltagit i förrättning, eller annan förrättningsman medföljt i bilen, som ersättning för utgivna drickspenningar med högst 10 procent av den sammanlagda kostnaden.

Om vid gemensam färd användes färdmedel, som tillhör någon av förrättningsmännen, äger denne åtnjuta särskild gottgörelse med 5 öre per kilometer för varje i föregående stycke avsedd medresande.

3 mom. Om ersättning för transport av bagage gäller vad Kungl. Maj:t därom bestämmer.

3 KAP.

Traktamente.

7 §.

1 mom. Traktamente må enligt de närmare bestämmelser, som innehållas i detta kapitel, åtnjutas vid förrättning, som utföres utom förrättningsmannens tjänstgöringszon, samt vid tjänsteresa i samband med sådan förrättning. Därest den kortaste färdvägen mellan tjänstgöringszonens medelpunkt och förrättningsstället är längre än 8 kilometer, äger vederbörande myndighet medgiva att traktamente må åtnjutas även om förrättningsstället är beläget inom tjänstgöringszonen.

Kungl. Maj:t äger jämväl, då förhållandena det föranleda, beträffande särskilda grupper av förrättningsmän förordna, att traktamente må utgå vid förrättning inom tjänstgöringszonen.

2 mom. Traktamente utgår med de belopp, som angivas i nedanstående tabell, där ej med stöd av 2 § 1 mom. annorlunda bestämts eller annat följer av 3 mom.

Traktamentsklass	Traktamente		
	för natt	för dag	tillhopa för dygn
A	15:—	20:—	35:—
B	13:—	18:—	31:—
C	11:—	16:—	27:—

3 mom. Traktamente må icke åtnjutas för natt, varav högst en timme tagits i anspråk för tjänsteresa eller förrättning.

Traktamente må icke heller åtnjutas för dag, varav högst tre timmar i följd sålunda tagits i anspråk. För dag, varav mer än tre men högst åtta timmar i följd tagits i anspråk, utgår traktamente med hälften av de i 2 mom. angivna beloppen.

Då fråga är om dag, varunder tjänsteresa eller förrättning såväl påbörjats som avslutats mellan klockan 6 och klockan 19, skola dock vid tillämpning av bestämmelserna i föregående stycke de däri angivna tiderna tre och åtta timmar förlängas till sex respektive tio timmar.

Traktamente för dag må icke i något fall åtnjutas med högre belopp än som anges i 2 mom.

Kungl. Maj:t äger föreskriva undantag från vad i första, andra och tredje styckena är stadgat.

4 mom. Nödgas förrättningsman på grund av naturhinder eller styrkt sjukdom eller av annan giltig anledning avbryta tjänsteresa eller förrättning och uppehålla sig annorstädes än i hemmet eller inom tjänstgöringszonen, skall i fråga om traktamente så anses, som om förrättningsmannen utförde förrättning där han under tiden för uppehållet har sitt nattkvarter. Intages förrättningsmannen på sjukvårdsinrättning, skola dock bestämmelserna i 8 § icke tillämpas.

8 §.

Om förrättningsman, som vid förrättning inom viss förrättningszon åtnjuter lägre traktamente för natt eller dag än som anges i 7 § 2 mom., tillfälligt verkställer förrättning utom zonen under mindre än åtta hela kalenderdygn i följd, äger han behålla det reducerade traktamentet och dessutom åtnjuta traktamente enligt de grunder som skulle hava tillämpats, om nämnda zon varit hans tjänstgöringszon. Traktamente för dag må dock ej utgå med sammanlagt högre belopp än enligt nyssnämnda författningssamlingar.

Reducerat traktamente för natt äger förrättningsman behålla jämväl vid tillfällig tjänstgöring inom tjänstgöringszonen under så lång tid, som i första stycket sagts.

9 §.

Om myndighet erbjuder förrättningsman inkvartering i lokal, som myndigheten disponerar, må förrättningsmannen icke åtnjuta traktamente för natt med högre belopp än det, som myndigheten betingar sig för inkvarteringen. Mottager han icke erbjudandet, äger han dock uppbära traktamente utan dylik inskränkning under förutsättning, att inkvarteringen icke är av sådan beskaffenhet att den skäligen borde hava godtagits.

Traktamente för natt utgår icke, då förrättningsman på statens bekostnad innehar sovplats på tåg eller liggplats på fartyg; dock skall vad nu sagts icke gälla beträffande natt, under vilken förrättningsman mer än en timme uppehåller sig på förrättnings- eller överliggningsort.

Bestämmelserna i denna paragraf skola icke medföra inskränkning i den rätt att bibehålla traktamente för natt, varom i 8 § stadgats.

4 KAP.

Om reseräkning m. m.

10 §.

Angående ordningen för utbetalande av ersättning enligt detta reglemente samt om fördelningen i vissa fall av kostnader för sådan ersättning gäller vad Kungl. Maj:t därom förordnar.

Detta reglemente träder i kraft den 1 juli 1952.

Innehållsförteckning.

I.	Allmänna resereglementet.....	3
A.	Inledning	3
	Departementschefen.....	6
B.	Principiella spørsmål	8
	1. Syftet med resekostnadsersättning och traktamente.....	8
	2. Enhetligt traktamentsbegrepp	12
	3. Begreppen förrättning, tjänsteresa, tjänstgöringszon och förrättningszon	14
	4. Traktamentets beroende av förrättningens varaktighet	19
	5. Frågan om besparingsreglementen	23
	6. Traktamentsbeloppen m. m.....	27
	Departementschefen.....	29
	C. Specialmotivering	33
II.	Stationeringsort och omplaceringstraktamente	58
	Departementschefen.....	61
III.	Traktamente till personal i försvarets reserver.....	62
	Departementschefen.....	65
	Hemställan	66
	Författningsförslag.....	67